

S. 6. 264

Reise: J. 1787

J. VI, 887

~~III 4^{te} J. IV. 10~~

29

INTRODVCTIO
HISTORICO-THEOLOGICA
IN
EPISTOLAM PAVLI
AD
PHILIPPENSES
ADORNATA STVDIO
ANTONII FRIDERICI BVSCHING
STADHAGA-SCHAVMBVKGICI
CVM PRAEFATIONE
D. SIGISM. IAC. BAVMGARTEN



HALAE MAGDEBVRGICAE
Impensis officinae librariae LÜDERWALDIANAE, 1746.

34

INTRODUCTIO
HISTORIAE THEOLOGICAE
EPISTOLARUM
AD
PHILIPPENSES
ANTONII RICHARDI BUCHING
CANTUARIENSIS
D. SIGISMUNDI BAYREUTEN



V I R O
SVMME REVERENDO ATQVE
MAGNIFICO
D O M I N O
EBERHARDO DAVIDI
HAVBERO,
SS. THEOLOGIAE DOCTORI LONGE
CELEBERRIMO,
ECCLESIAE STADHAGENSIS PASTORI PRIMARIO
VIGILANTISSIMO,
EIVSDEMQUE ATQVE TOTIVS COMITATVS
SCHAVMBVRGENSIS SVPERINDEN-
TENTI MERITISSIMO,
CONSISTORII CONSILIARIO GRAVISSIMO &c.

NEC NON
V I R O
P L V R I M V M R E V E R E N D O A T -
Q V E D O C T I S S I M O
D O M I N O
C H R I S T I A N O L V D O V I C O
E D L E R O ,
E C C L E S I A E S T A D H A G E N S I S P A S T O R I
V I G I L A N T I S S I M O M E R I T I S S I M O Q V E ,
C O G N A T O H O N O R A T I S S I M O ,
F A V T O R I B V S A C P R A E C E P T O R I B V S
S V I S
D E S E I M M O R T A L I T E R M E R I T I S

Has studiorum suorum academicorum
primitias

DAT. DICAT. DEDICAT

AVTOR.

VIRI SUMME ET PLVRIMVM REVERENDI FAVTORES
SUMMOPERE SVSPICIENDI.

Accipite quaeso! serena fronte hoc quod
VOBIS dicat & offert cliens VESTER
opusculum. Quod si VESTRA in me
merita enarrarem, & spatium & vires me defi-
cerent. Tanta vero sunt VESTRA beneficia,
ut paria illis nunquam fecero. Erudivistis me
per aliquot annos sponte & incredibili studio,
omnibus fere doctrinis, quibus iuvenilis aetas
impertiri debet. Inprimis autem aeterna ani-
mae meae salutis curae VOBIS cordique fuit, qua
in re Deo favente frustra VOS non desudasse &
elaborasse, mecum gaudetis merito. Aditum
mibi ad VOS iamquamque semper pate fecistis per
quam benevole. Non gravati estis, si quacun-
que etiam in re esset, a VOBIS petivi consilium.
Et quot reliqua sunt benevoli VESTRI animi
documenta? quae laudibus efferre promeritis, an-
gusti quibus circumscriptus sum cancelli, probi-
bent.

X

beni. Quod cum ita fit, ferreus essem & immemor
beneficiarum acceptorum, si VOS non amarem,
praecipue observarem, & quamlibet id testifican-
di occasionem captarem. Et utinam hae plagu-
lae dignae essent, quibus suspicienda VESTRA
NOMINA inscriberentur. Quid vero illis deest
id animus meus compensabit, quem promitto
VOBIS & spondeo gratissimum atque devintif-
simum. Deum vero optimum maximum oro &
supplico, ut haec VOBIS beneficia longe effuse-
que remuneret. Faxit inprimis numen hocce
quod colimus benignissimum, ut munus quo VOS
multa fide, vigilantiaque ac diligentia perfun-
gemini ecclesiasticum, cedat in magnam summi
eius nominis gloriam, & multorum qui curae
VESTRAE demandatae sunt, aeternam salutem.
Valete, VIRI SUMME ET PLVRIMVM
REVERENDI, FAVTORES summa obser-
vantia colendi, diu multumque pancratice &
athletice, & si meruero, favete

NOMINVM VESTRORVM
SVSPICIENDORVM

Dabam Halae
d. 24. April.
1746.

cultori observantissimo
ANTONIO FRIDER. BVSCHING.



LECTORI BENEVOLO

SAL. PLVR. DIC.

SIGISM. IAC. BAVMGARTEN.

Per difficilem habui deliberationem argumenti in hac
praefatione disputandi, quam scriptori amicissimo
librarioque denegare non potui, quod utriusque au-
ctor fui edendi hanc introductionem in epistolam
PAVLLI ad *Philippenses* disputationi academicae antea desti-
natam ea ratione, qua nunc prodit. Neque enim laudibus
scriptoris librique commendatione, quorum neuter indiget,
lectores occupandos esse putavi gratiamque captandam,
quae sola lectione feliciter conciliabitur quam ambitiosissima
laudatione: neque actum agere & vtilitatem introductio-
num critico historicarum in libros diuinitus scriptos praedi-
care, aut artis regulas in illis conficiendis obseruandas prae-
cipere volui, quas nemo ignorabit aut hic expectabit; ne-
que supplementa scribere accessionesque libri quibus facile
carebit: neque tamen quidquam in chartam conicere quod

) 2

vel

vel ad rem plane non pertineat, vel legi nullius intersit. Quam ob rem subductis rationibus omnibus hanc consiliorum summam feci, ut ipsum PAVLLVM, quo pluris mortalia neminem faciunt qui diuina intelligunt & recta sapiunt, a recentissimis criminationibus breuiter vindicatum irem, quibus a scriptore famosissimi libri publica supremi magistratus bataui auctoritate flammis combustus (1) nequissime impugnatus est turpiterque traductus. Licet enim omnino praestaret, aeterno silentio & obliuione perpetua aboleri indignissimas cauillationes, quibus doctrinam christianam librosque diuinitus in litteras relatos, atque inter illorum scriptores vnum omnium in primis PAVLLVM adgressus est proteruus irrisor: nihilo tamen fecius quum id taciturnitate & dissimulatione theologorum obtineri nequeat, planeque verendum sit, ne obrectatio libri ipsa iustissimae animaduersionis seueritate celebritatem atque, ut sunt hominum animi, gratiam fauoremque consecuti latius grassetur in perniciem lectorum, qui vel cauillis fannisque delectantur, vel procacem impudentiam & confidentiae temeritatem a veri certique conscientia causaeque fiducia minus distinguunt, vel leuissima rationum specie quantumuis deformi, ipsaque circulatoria rationis iactatione & fallaci bonae fidei ostentatione facile sibi imponi patiuntur, nisi circumscriptioni obuiam eatur, provideaturque ut fraus & impostura, qualis est, cuius appareat;

(1) Gallice prodit CLOCCXXXV inscriptus decouuerte de la verité & le monde detrompé a l'égard de la philosophie & de la religion; vel la vraie religion démontrée par l'écriture sainte, traduite de l'Anglois de Gilbert Burnet, a Londres: chez G. Cook; vel examen de la religion dont on cherche l'éclaircissement de bonne foy, attribué a Mr. de St. Euremond, a Trevoux, aux dépens des Peres de la Societé de Iesus in forma minore, quae XII singularum plagularum folia comprehendit, paginarum CXXXV.

reat; faciendum esse duxi vt hac opportunitate PAVLLVS duntaxat vindicaretur, quod amplioſem reliquarum grauiorūque libri criminationum confutationem limites praefationis non admittunt, alibi opportunius expediendam.

Redeunt autem maleuolentiſſimae obſectationes ad quinque potiſſimum impetus, inſolentia animi impotentis memorabiles.

Atrociffima inſimulatio adeo arrifit tantique viſa eſt auctori, vt illam in exiguo breuique libello iterauerit locisque duobus propoſuerit.

Vnus cap. III. §. II. pag. XXXIII, &c. occurrit, vbi haec leguntur „libri ſcripturae non ſolum ſcripti ſunt ab hominibus diuerſis temporibus; ſed hi priuati etiam nunquam quoad vixerunt gloriari ſunt ſpiritum ſanctum ipſos egiſſe eaque dictaſſe quae ſcribere in mentem venerunt. Quid igitur? Quod imaginationi ſancti PAVLLI alienatio accidet; quod ipſe conſtituer de ſe conuertendo poſt mortem Ieſu Chriſti, is qui ſe miraculis illius, quae ferebantur, non tradiderat; tandem quod animum induxit XIII epistolae ad diuerſos populos ſcribere longoque temporum progreſſu hae epistolae conſeruatae fuerunt inter earundem partium homines, vt innumera ſcripta veterum alia: egone cogar ad hos libros pro ſermone ipſiusmet dei habendos, ſtultusque videbor ſi nihil illorum credidero? (2)

(3

Alter

(2) Ne ſenſum ſcriptoris metaſſe videar, ipſa verba dabo: les livres de l'écriture ont été non ſeulement compoſés par des hommes en diuers tems, mais ces particuliers ne ſe ſont jamais vantés pendant leur vie, que le Sr. Eſprit les eut inſpirés, & leur eut dicté ce qu'ils auoient d'écrire. Qui donc? parce qu'il ſe fera un renuerſement dans l'imagination de Sr. Paul: parce qu'il s'aviſera de ſe conuertir, apres la mort de Ieſus Chriſt, lui qui ne s'étoit point rendu a ſes precedens miracles: enſin parce qu'il s'eſt aviſé d'écrire XII epîtres a diuers peuples; que dans la ſuite des ſiecles ces epîtres ſe ſeront conſeruées parmi ceux d'un meme parti, comme une infinité d'autres livres des anciens, on m'obligera de reconnoître ces livres comme la parole de Dieu meme, & je paſſerai pour fou ſi je n'en crois rien.

Alter cap. V. §. III. p. XII. exstat ita conceptus „*nihil sane est ad quod imaginatio ebulliens non feratur. Venefici vere cogi ad Sabbatum sibi videntur.* S. PAVLVS casu de equo praeceps deiectus, videbatur sibi vocem IESV CHRISTI audire rationes requirentis odii, quo discipulos suos insectaretur. Effecit formido vt ea audiret quae vere non audiebantur, euasitque ex insectatore Apostolus, & euangelium bona fide forte praedicauit. Effervescentes imaginatio ipsi postea imposuit vt sibi in certum coelum raptus videretur. Quidquod imaginatur ab ipso IESV CHRISTO coram se instructum esse, quod inter partium suarum homines iactabat, qui ipsum suscipiebant vt vnum ex antesignanis praecipuis. Atque adeo is qui viuo IESV CHRISTO nunquam cogitauerat de examinando vel unico miraculo ex illis quae ferebantur, subito conuersus est per casum ex equo, in prodigium transformaturus ignominiosam equitandi imperitiam. (3)

Satis fateor ridicule & insipienter in re seria iocatur inficetus conuitiator, risus studiosior quam rationum, quem tamen ipse pararet felicius quam excitaret, si iustus dolor & indignatio ridere posset. Missa igitur illepada nugargarum dicacitate, accusationes disquiramus quibus laceffitur

PAVLI

(3) Quae gallice ita leguntur il n'y a rien pour l'imagination echauffee ne soit capable. Les forciens croyent aller veritablement au Sabar. St. Paul renuersé par hazard de son cheual crus ouïr la voix de Iesus Christ, qui lui demandoit raison de la persecution qu'il faisoit a ses disciples. La peur lui fit entendre ce qu'il n'entendoit pas, & de persecuteur il devint apotre, & precha peur etre l'euangile de bonne foi. Son imagination echauffee lui fit croire dans la suite qu'il etoit elevé au 3 ciel: il se starre meme que Iesus Christ en personne l'a instruit, il s'en vauoit parmi ceux de son parti, qui le regardoient comme un des principaux chefs. Ainsi celui qui pendant la vie de Iesus Christ n'avoit jamais en la curiosité d'approfondir un seul de ses pretendus miracles, est tout d'un coup conuerti par sa chute; il change en prodige la honte d'etre mauvais ecuyer.

PRAEFATIO.

PAVLI existimatio. Recidunt illae ad duo maxime capita, seorsim examinanda.

Prima infimulatio, quam illiberalis cauillator PAVLO intendit, modestiae causa vt videri vult, & ad bonam ipsius fidem tuendam, si aperte profertur mentis alienatione absolvitur rationisque iactura ab imaginatione vehementissimo metu emota pessundatae & conturbatae. Cuius probandae quatuor rationes afferuntur conuellendae priusquam contrarium efficiatur.

Post locum communem, de incredibili imaginationis vi, cuius veritatem nemo vnquam in dubium vocauit, ipseque scriptor suo exemplo quod illico apparebit, egregie confirmauit, conuersionem PAVLI commemorat, in qua duplex sententiae suae praesidium deprehendere sibi videtur.

Vnum desumitur a lapsu ex equo, qui tanta formidine, terrorisque vehementia animum omnino percellere & conturbare possit, vt quae vere non audiuntur audire tamen sibi videatur aliquis, atque efficere, vt accedente postea pudore facilius & pertinacius imaginationis error prodigii vices sustineat.

In qua argumentatione ipsum ratiocinium non sollicitabo, quo ab eo quod fieri potest ad id concluditur quod actu fit; sed assumptiones inuestigabo, quibus nihil excogitari potest falsius. Vbi alterutrum necesse est, vt scriptor vel a bona fide plane derelictus fuerit, quod tamen summis contestationibus per integrum libellum repetitis pernegauit, vel imaginationis aestu abreptus, ea legere in historia conuersionis PAVLI sibi visus sit, quae a nemine leguntur, atque res gestas aliter longe imaginatus quam acciderunt & memoriae traditae fuerunt, seu vigilans & scribens somniauerit, atque hominem egerit feбри saltem correptum, nisi mentis plane non compotem, sensusque & memoriae penitus expertem. Equitatis

tationis enim *paulinae*, cuius tot nobis tantosque euentus inauditos aequae ac inexplicabiles enarrat, non solum nulla mentio, quid quod ne vel leuissimum vestigium ad coniecturam faciendam hariolandumque apparet apud *LVCAM*, verum etiam non obscura facti negatio infitatioque cuius occurreret, qui scripta, ut oculis obuersione, legere norit atque adeo sensibus uti (4). Quidquid igitur circulator hic de equitatione *PAVLLI* fabulatur, illud omne vel ipse sibi commentus est animi causa & mala fide foede ementitus, vel incredibili imaginationis in furorem actae effrenatione coram vidisse sibi visus est quod certe in laruarum & infomniorum regione per mentis raptum fieri debuit. Quae libido visa formandi in scriptore inter disputandum & meditandum nullo formidinis terrorisque impetu regente percussio, nihil habet quo excusari & a facta insanæ mentis suspitione liberari possit.

Alterum euersæ mentis *PAVLLI* argumentum, quod ex conuersione ipsius petitur, tantique fit ab inepto scriptore ut bis commemoretur, dupliciter falsum est. Quum enim existimat transitum *PAVLLI* ad partes *CHRISTI* post ipsius mortem, cuius viui miracula contentim habuerat nihilque fecerat, sine rationis euersione concipi & explicari non posse, tantum

(4) Bis narratur haec historia *ACT. VIII. com. 1. & cap. XXII. com V &c.* utrobique autem *Paulus* a comitibus *περιπαυροσθενος* manu ductus dicitur, quod in equitem non cadit etiam si vim vocis *περιπαυροσθενος* non vergeamus, quae *ACT. XXVI. com. XII &c.* etiam occurrit, ubi tertium commemoratur res ut gesta est, simulque additur ipsos comites *PAVLLI* humum prostratos fuisse, quos igitur sine prodigio fingamus ob equitandi imperitiam simul de equis decidisse: ut ad infallos pictorum errores referendum omnino sit, quod in tabulis imaginibusque nonnunquam vel *PAVLLYS* solus vel vna cum comitibus equo impositus deprehenditur; cuiusmodi auctores in disputando sequi velle idem certe esset ac imaginationis ineptissimæ emancipari cum ratione.

PRAEFATIO.

tantum abest a consecutionis necessariae vel leuissima specie, vt nemini sit persuasurus desultorii argumenti veritatem. Innumeris certe exemplis constat, fieri posse, vt aliquis quae praesentia & ob oculos posita vel errore falsisque opinionibus praeconceptis fasciatus, vel animi leuitate & inexcusabili neglectione diu satis contempserit, absentia deinde, post reditum in gratiam cum ratione, magni faciat animoque complectatur. Quam ob rem etiamsi dubio careret PAVLUM IESVM dum in terris ageret cognitum habuisse, contentumque profecutum fuisse ipsius miracula, nihil certe dedecoris ex eo ipsi verendum esset, quod rectiora monitus ad frugem redierit, & postquam respuerit, animum mutauerit, quod sine leuitatis suscipione fieri potuit, neque incogitanter factum est aut sine deliberatione & examine, quod mentis subito, hoc est sine ratione conuersae commemoratio innuere videtur, sed consideratissime post aliquot dierum deliberationem, annorumque integrorum praeparationem ante quam apostolus constitueretur. Verum ne hac quidem defensione opus est: omnis enim illa examinis miraculorum CRISTI viui neglectio ad ea pertinet, quae scriptor vel pruritu fingendi abreptus, vel imaginationis ebullitione motus comminiscitur. Nullo certe auctore consuetudinis PAVLLI cum IESV inter mortales conspicuo, aut commorationis in *Palaeestina* eodem tempore, fabulatori in mentem venire potuit, quem post mortem IESV demum *Palaestinam* adiisse, CHRISTVMque ante apparitionem nunquam vidisse facile intellexisset, si res olim gestas legere & audire quam excogitare & effingere maluisset. (5)

) (

Pro-

- (5) Quum IESVS primum PAVLLO se conspiciendum daret in apparitione iuxta *Damascum*, ex ignoratione & interrogatione ipsius ACT. VIII com. V, cap. XXII com. VIII & cap. XXVI com. XV indubium est, eundem nunquam ab ipso antea visum fuisse. Praeterea fieri sane non potuisset, vt PAVLLVS tempore vitae mortisque IESV *Hierosolymis* commo-

PRAEFATIO.

Proxima ratio ad demonstrandum PAVLLVM mente captum fuisse & exaestuanti imaginationi emancipatum, desumitur a raptu ipsius in coelum, quem hominis maledicentia non secus excitat, ac si sola mentio sufficeret ad imbecillitatis & amentiae suspicionem atque imposturae inuoluntariae fidem faciendam. Qua in re quantopere fallatur rectius intelligi nequit, quam ex ipsa narratione PAVLLI II COR. XII com. I ad V obuia & ita comparata, vt non obscura aut ambigua summae modestiae, qualis in dementem non cadit, indicia, indubiaque iudicii & rationis documenta, ab imaginationis laborantis immoderatione remotissima exhibeat, atque satis significet, neque de itinere trans solem stellasque fermonem esse, neque de eorum quae perceperat intuitusque fuerat imaginibus & signis, quibus se plane destitui ingenue fatetur. Quae si contenduntur vel cum MVHAMMEDIS itinere nocturno, vel cum visionibus eorum qui imaginationis aestu extra se rapti, sine narrationibus visisque ad se nunquam redeunt, satis comprobant PAVLLVM de se haec perhibentem (6) vel circumscriptoris, vel hominis deliri rationisque deli-

atus ab eius infestatione abstinuerit, nullasque in communi conspiratione contra ipsum partes habuerit, aut si quas habuisset, nullam illarum mentionem fecerit, quoties ingenue praeuaricationes pristinas confessus est & cum dolore conqueitus. Accedit quod ACT. VII com. VII. iuuenis dicitur, atque adeo tempore mortis STEPHANI in flore saltem iuuentis aetatis virilis constitutus fuit, opificium autem ACT. XVIII com. III. cap. XX com. XXXIII aequae ac litteras graecas, quas plane non ignorauit ACT. XVII com. XVIII, I COR. XV com. XXXIII & TIT. I com. XII in patria domi didicerat, vbi teste STRABONE scientiae & bonae artes florebant: vnde conficitur, vnius alteriusue anni disciplinam sufficere ad doctrinam GAMALIELIS in qua formatum se inuitrumque profitebatur ACT. XXII com. III.

(6) Licet non desuerint, qui vel recentissime hanc ecstasin de alio quam PAVLLO ipso narrari existimauerint: nihil tamen proferunt quo improbabilem opinionem a contradictione liberent, cuius ipsam PAVLLVM

PRAEFATIO.

deliquium passî, suspitionem incurrere posse apud neminem nisi qui omnem imaginationis humanæ usum Deo indignum iudicare, atque adeo hominem aequè ac DEVM ignorare vellet, aut somniare tertium coelum adiri non posse sine profectiōe vltra stellarum regiones.

Tertia ratio emota apud PAVLLVM mentis in doctrina collocatur, quam ab ipso CHRISTO coram traditam accepisse profitetur, sed praeter insignem obtrectatoris arrogantiam & inexcusabile supercilium in homine sanæ mentis non ferendum, admodum nihil probat. Aut enim lectores suos adeo desipere existimat, vt nullo examine instituto sine vlla rationis specie apparitiones CHRISTI PAVLLIQUE institutionem ab eodem ad ea referant, quæ sine dementia cogitari nequeunt: aut sibi id tribuit vt sola sententiæ a se pronuntiatae auctoritate standum, PAVLLIQUE testimonium reiciendum arbitretur. Quod si ad confutandum demonstrandumque sufficeret; quo quis insolentius stolidiusque superbiret, eo certe melior disputator reputandus esset longissimas controuersias de sella & tribunali, vel si mauis ex tripode diremturus. Vt non commemorem falsum non minus quam maleuolum esse, quod PAVLLVM inter homines partium suarum hanc CHRISTI praesentis institutionem iactasse perhibet criminator vel gnauiter impudens, vel immemor & ignarus sermonum PAVLLI ACT. XXII & XXVI a LVCA in litteras relatorum, quibus in corona hominum a partibus suis alienissimorum, apparitionis CHRISTI non vnius publicam & copiosam mentionem fecit. (7)

)((2

Vlti-

reum faciunt qui in consequentibus aperte satis de se ipso loquitur, & discrete afflictiones suas vocat, quibus cautum fuit ne efferretur singulari huiusmodi beneficio.

(7) Referunt nonnulli interpretes hanc institutionem PAVLLI ab ipso

PRAEFATIO.

Vltimum denique infimulationis huius argumentum in consilio ponitur litteras XIII scribendi ad diuersos populos. Quod ad alia quidem simul spectat; satis aperte tamen, si quid video, vanitatem & amentiam hominis impertune scripturientis lectoribus instillare debet ac insinuare suspicionem consilii vel eiusdem plane vel dissimilis parum quod cepit MVHAMMEDES, epistolarum ad diuersas gentes remotissimas & magistratus DEI iussu scribendarum, quodque alii bene multi rencetius imitati sunt, qui personam hominum diuinitus extra ordinem legatorum acturi, litteras publicas ad nationes diuersas dederunt. Cuius rei falsitas insignis, nemini obscura erit qui cogitauerit, esse inter quatuordecim PAVLLI epistolas quatuor ad homines familiares scriptas, TIMOTHEVM, TITVM, & PHILEMONEM; reliquas decem non ad integras nationes populosque legibus, lingua, sacris, imperio distinctos, sed ad octo coetus diuersos ciuitatis sacrae, cuius doctor publicus constitutus fuerat, nullam vero illarum sine singulari occasione dataque opportunitate exaratam fuisse, eadem lingua his coetibus familiari, qui ex hominibus duarum tantum nationum vnus tamen imperii coaluerant. Parum certe memor fuit conuitiator calumniae huius, dum in exagitanda apparitione CHRISTI, ea, quae PAVLLVS in his epistolis scripserat apud homines partium suarum iactasse criminatur, quibus igitur si ipsum audiremus eo iam tempore diuersi populi addicti fuissent.

Dissipatis

CHRISTO GAL. I com. XII & I COR. XI com. XXIII commemoratam, ad exstasin raptumque in tertium coelum; quod tamen ob II COR. XII com. IIII vero dissimile est, apparitiones saltem CHRISTI non excludit; quae ipsi plures obtigerunt, & in quibus, vt ex comparatione ACT. XXII & XXVI cum cap. VIII apparet, longiores sermones habiti fuerunt quam recitantur quoties illarum mentio fit.

PRAEFATIO.

Dissipatis profligatisque his verborum praestigijs at-
 que officijs, quibus insignis praeuaricator hanc accusationem
 lectoribus impositum iuit, superfedere possem ampliore de-
 fensione PAVLLI; quum mentis compos quiuis iure censeat-
 tur donec probetur contrarium: operae tamen pretium fa-
 cturus mihi videor, si breuiter exposuero potissimas rationes,
 quibus efficiatur vt neque in conuersionem PAVLLI neque
 reliquam ipsius vitam, mentis emotae & alienatae suspicio ca-
 dere possit. In ipsa conuersionis historia haec memoranda
 maxime videntur, habuisse PAVLLVM comites aliquot nulla
 certe fauoris propensione CHRISTI cupidos, qui non solum
 splendorem diuinitus immisum conspexerunt ACT. XXII
 com. VIII, ipsique humum prostrati fuerunt com. XIII; ve-
 rum etiam sermonem loquentis cuiusdam ipsis tamen non
 visi audiuerunt, quamuis ipsa verba distincte non perci-
 perent cap. VIII, com. VII cap. XXII, com. VIII. Quos si
 quis sola imaginationis apud PAVLLVM commotae efficaciam
 nulla sensuum ope & sine rationis conscientia vidisse audiuis-
 se humumque procubuisse existimare potest, quod sanus
 quisque cum ratione a se nunquam impetrabit, nae illum in-
 signiter desipere oportet. Quae hanc conuersionem proxime
 exceperunt ita comparata sunt, vt hominem circumspectum,
 prudentem, futurorum prouidum, modestum & se-
 cum habitantem euidentissime indicent. In Arabiam con-
 cessit ibique triennium deliquit, atque Damascum redux
 insidias vitae structas caute effugit, Hierosolymas demum
 profectus BARNABA parario apostolorum nonnullis inno-
 tuit, atque de conspiratione hostium vitaeque discrimine
 monitus Tarsum proficiscitur, neque patriam relinquit nisi a
 BARNABA euocatus & Antiochiam abductus, vbi diuino
 iussu prophetarum ministerio publicus rei sacrae doctor in-

PRAEFATIO.

auguratur. Quae si in hominem fanaticum mentisque euer-
sionem recens passum quadrarent, eiuranda esset ratio quan-
tocius cuius sapientiae cupido.

Ex reliqua vita ea duntaxat afferam, quae ab obrectatore,
quocum nobis res est, commemorantur. Tantum ipsi de-
latum est ab hominibus sectae suae numerosissimae diuersos-
que populos iam complexae, ut ex antesignanis vnus praeci-
piuus haberetur. Litteras ipsius etiam si priuatas atque ad
peculiares populos datas, in tanta innumerorum librorum il-
lius temporis iactura & interitu sollicite conseruauit posterita-
tas ut XIII aetatem tulerint atque ad nos peruenerint. Ea
fuit modestia, ut ab hominum fanaticorum indole, qui ubi-
uis afflatum diuinum crepant, plane abhorruerit, & de in-
spiratione nusquam iactanter sit gloriatus. Praeter haec, quae
hosti merito creduntur: ipsa illius scripta innumeris docu-
mentis ratiociniorum persuasionumque scitent, quae si ab
inepto scriptore mentis emotae proficiscuntur, secure admo-
dum ratione & sana mente carebunt in posterum, qui de lecto-
ribus conuincendis flectendisque feliciter laborant, homini-
busque prudentissimis sua approbatum eunt; ut de incredi-
bili facultate nihil adiciam conciliandi sibi homines cuius-
uis dignitatis conditionis & indolis inter magistratus etiam,
qui furoribus aegre circumueniuntur, & in ipso CAESARIS
praetorio.

Mirandum igitur omnino est, potuisse cauillatorem
se amare in obrectatione adeo veri dissimili, atque, si vel ma-
xime calumniandum fuisset, aut aliam criminationem proba-
biliorem huic non praetulisse, aut hanc ipsam non artificio-
sus intruxisse, speciosiusque ornasse, & grauissimam inpr-
mis PORT. FESTI auctoritatem praeteriisse ACT. XXVI
rom. XXIII, quod certe neque intelligentia veri sensus ser-
monis

PRAEFATIO.

monis illius, honorifici sane, ipsaque eorum quae consecuta sunt commemoratione satis vindicati, neque modesta aequitate factum est, sed ignorantia gestorum PAVLLI atque eorum quae litteris diuinis continentur.

Progredior nunc ad alterum caput accusationis, qua non ipsi PAVLLO magis quam sectatoribus ipsius dies dicitur, qui maioris fere dementiae rei aguntur, quam cuius PAVLLVM infimulauerat. Latius quidem patet haec obtrectatio, & ad librorum diuinitus in litteras relatorum scriptores in vniuersum omnes spectat, quos sine insigni amentia pro diuinitus legatis & inspiratis haberi non posse existimat: quum tamen vnum illorum PAVLLVM duntaxat exempli causa adducit, & capitali criminationi praetendit, hunc potissimum vlciscemur, quod reliquorum simul causam communem iuuabit.

Vt igitur actionis rationes audiantur, sollicitè conquiremus omnia quae actor, seu accusator potius nequissimus, proposuit in rem causae suae. Ita nimirum existimat, libros, qui in populo CHRISTI pro diuinitus scriptis habentur, I) diuersis temporibus consignatos fuisse; II) ab hominibus priuatis; III) qui per omnem vitam afflatum spiritus sancti & eorum, quae scriberent, inspirationem nunquam professi sunt, aut immunitatem aberrandi periculo prae se tulerunt; IIII) sed opera sua singularibus hominibus populisque inscripserunt; atque V) vt scripta ordinaria post se reliquerunt; factum deinde fuisse vt VI) conseruarentur hi libri inter homines harum partium eadem ratione, qua innumera veterum scripta aetatem tulerunt; & VII) temporum progressu ob penuriam librorum atque auctoritatis indigentiam diuinitate donarentur ex hominum arbitrio; eadem temeritate VIII) qua post quadringentos circiter annos a morte

IESV

PRAEFATIO.

IESV CHRISTI elaplos, concilii *nicaeni* auctoritate idem deus pronuntiatus est, licet neque ipse eum se cuiquam venditauerit vnquam, neque vllum diuinitatis suae aduentus que ex coelo monumentum aut vestigium reliquerit.

Vt impudentissimae calumniae ipsis cauillatoris verbis legantur, dabo duo loca criminofissimi libri, quae praeter supra excitatum flagitii fidem facient: cap. III §. V. p. XXXVI haec scribuntur *scriptores librorum sacrorum scripta sua nunquam prodiderunt infallibilia; quod si voluissent, opus fuisset demonstratione legationis suae & inspirationis a spiritu sancto factae, tantum potius absuerunt ab eiusmodi quid praetextendo, ut nobis libros suos reliquerint tanquam libros ordinarios, immo etiam tanquam opera ad certos vel populos vel homines scripta. Penuria tandem librorum, necessitas auctoritatis, rationes denique humanae diuinitatem ipsis dederunt* (8). Alter locus cap. III §. III p. XXXVI &c. haec habet IESV CHRISTO *ut homini summo opere necesse fuisset edicere se Deum esse, alioqui homines circumuenit per integram vitam & triginta in primis annos integros, quos in silentio transegit, & ipse solus in culpa fuit sacrilegiorum omnium, quae neglectione honorum diuinitati ipsius debitorum contemptuque ipsius committebantur. Quid igitur? DEVS in terram descendit, & nihil quidquam peragit; hominem tamen se reddiderat ad aliquid peragendum, & nibilo secius hominibus nullum monumentum aduentus sui, nullos libros nullum, vestigium reliquit. Num igitur*

(8) Gallica verba haec sunt les auteurs des livres sacrés n'ont point donné leurs ouvrages comme infallibles; en tout cas ils auroient toujours été obligés de justifier leur mission & que c'étoit le St. Esprit, qui les inspiroit, mais bien loin d'avoir cette prétention, ils nous ont laissé leurs livres comme des livres ordinaires & même comme des ouvrages qu'ils écrivoient ou à certains peuples, ou à certains particuliers. La diserte des livres, le besoin d'autorité, enfin un motif humain les a déviés.

PRAEFATIO.

igitur quorundam hominum praecudio flabo, qui ipsum non nisi post quadringentos circiter annos a morte ipsius diuinitate donarunt DEVMque declararunt in concilio nicaeno anno CCCXXV (9).

Per partes ituri singula iam examinabimus sed breuiter & summatim, quod ad alia properandum est, Neque longa & operosa confutatione indigebunt, quae a quouis facile perspicuntur vel neruis destitui, vel eos non ferire qui petuntur, vel mendacissime falsa esse, vel commode inuerti posse ad ea confirmanda quae impugnantur.

Postremum hoc in prima accusationis parte insulso scriptori accidit: vbi ea culpat librisque diuinis vitio vertit atque vt fraudis suspecta exagitat, quae ad doli ac circumventionis suspicionem arcendam amoliendamque indubie comparata sunt. Male sine dubio habuit obrectatorem libros diuinos neque ab vno scriptore perfectos esse, neque a pluribus eiusdem temporis & loci, neque singulorum scriptorum singulos tantum exstare libros, sed plures quorundam diuersis temporibus exaratos: longe enim tunc speciosius ac verisimilius traduci potuissent, quod ipsi constitutum fuerat, atque in suspicionem imposturae vel erroris saltem adduci. Facilius certe oracula euduntur ab vno auctore siue im-

) () ()

store

(9) Quae gallice sic leguntur IESVS CHRIST comme homme etoit indifensiblement obligé de dire qu'il etoit Dieu, autrement il a trompé les hommes pendant sa vie, & sur tout pendant 30 ans qu'il est demeuré dans le silence, & il etoit coupable seul de tous les sacrilèges qu'on faisoit en ne lui rendant aucun des devoirs dus a la diuinité, & en le meprisant quelques fois. Quoi donc! Dieu vient sur la terre & il n'y fait rien, il s'eroit pourtant fait homme pour y faire quelque chose, il n'a laissé aux hommes aucun monument de sa venue, aucuns livres, aucune trace. Dois je m'en rapporter a quelques personnes prevenues, qui ne l'ont diuinisé & déclaré Dieu qu' environ 400 ans apres sa mort dans le concile de Nicée, dans l'an 325.

PRÆFATIO.

store diuinitus mandata mentito, siue fanatico in errorem abrepto, quam a pluribus qui difficillime eadem vel mentiuntur vel errant; quod omnium minime locum habet, vbi nulla coitionis ad conspirandum, obsequii & assentionis, plagique in transferendis aliorum cogitatis dictisque copia datur. Difficilius praeterea sibi constant ineptiarum fraudumque conditores in pluribus libris diuersorum plane temporum, quam in vno libro ita conscribendo vt non diffuatur. Quod **MVHAMMEDIS** exemplo satis comprobatur, qui ne vnus quidem libri partes singulas per longiora temporis intervalla scriptas sic coagmentare potuit, vt inter se non committerentur. Intellexit haec aduersarius nificum bona mente rationem omnino pessundedit, ipsaque indignatione in transuersum actus, audacissima temeritate causae desperatae subueniendum esse putauit, commutaturus si fieri posset praesidia & argumenta securitatis librorum diuinorum a fraudis & erroris suspicione in criminationis opportunitates, atque persuasurus lectoribus, vel **PAVLLVM** per quatuordecim scripta diuersis temporibus in litteras relata, amentiam animumque fanaticum melius occultare potuisse, quam vno libro; vel diuina non esse quae diuersis temporibus atque plurium hominum ministerio peraguntur

Intolerabilior fere est insolentia vituperationis proxima, quam scriptores sacri subeunt, quod homines priuati fuerunt. Quasi vero aut ad libros bene scribendos doctrinae de aliis praeclare merendum publica auctoritate & persona magistratus opus esset, aut ne ipse **DEVS** quidem hominem priuatum legare & dignatione doctoris saltem publici impertire posset.

Quae tertio loco comparet obtrectatio omnium quidem infestissima est fallacissimaque, sed nihil omnino habet quo

PRAEFATIO.

quo se sustentet ac tueatur, praeter audacissimam cauillatoris mentiendi libidinem, quem plane frontem perficuisse omnemque pudorem posuisse necesse est, ad ea effluenda, quorum falsitatem neque ipse ignorare potuit, neque sperare aliorum vel mediocriter oculatorum sensibus subductum iri. Ut PAVLLI duntaxat rationem habeam, ex innumeris locis ea excitabo quae evidentissime rem conficiant ROM. XV com. XVIII. XVIII; I COR. II com. III &c. X &c. XIII &c. cap. VII com. XXXX; cap. XIII com. XXXVII; II COR. XII com. XII, cap. XIII com. III; GAL. III com. II. V &c. cap. III com. XIII &c. EPH. III com. III. V. VII &c. COL. I com. XXV. XXVIII; I THES. I com. V &c. cap. II com. XIII; HEBR. II com. III: quibuscum conferri possunt luculentae assertiones dignitatis apostoli seu legati diuini, atque auctoritatis ab errandi periculo immunis, quibus nihil asseuerantius cogitari potest, I COR. XV com. VIII. X &c. cap. VIII com. I. V. II COR. XI com. V. GAL. I com. I &c. cap. II com. VIII, &c. ROM. I com. I &c. V &c. I THES. II com. VII; inprimis si contendatur cum I COR. XII com. XXVIII. EPH. III com. XI &c. cap. II com. XX; atque cum MATTH. X com. XVIII. XX. XXXX; MARC. XIII com. XI; LVC. XII com. XI. XII, cap. XXI com. XV; IOANN. XIII com. XXVI, cap. XVI com. XIII &c. ACT. III com. VIII. XXXI. XXXIII, cap. V com. III &c. XXXII &c. cap. VIII com. XVIII & de- que cum ACT. XIII com. III, & MARC. XVI com. XX.

In quarta criminatione, si serio rem egit declamator, vel existimare debuit libros certis hominibus populisque inscriptos nihil prodesse generi humano, neque aliis simul instruendis destinari posse; cuius admodum tamen immemor fuit cap. III §. VII. p. LI ubi pronuntiauit doctrinam moralem, quam gentium philosophi nos docuerunt, aequae sal-

PRÆFATIO.

tem puram esse ac IESV CHRISTI morum disciplinam, id- que ex officiis CICERONIS apparere, licet hi libri de officiis ad MARCVM filium scripti sunt, & reliqui antiquitatis philosophi plerosque libros suos certis hominibus inscripserint: vel autumare libros minus patere suspicionibus & cauillis qui aut nemini inscribuntur nullasque occasionum scriptio- nis significationes continent, scilicet vt incerti auctoris esse videantur; aut ad hominum vniuersitatem diriguntur, vt eo speciosius in suspensionem scriptiois fanaticæ adduci possint.

Quintæ inculpationis sensum & argumentum nemo mortalium facile assequeretur sine interpretatione auctoris, qui insigni lectorum beneficio sententiam suam clarius explicatam dedit atque libros ordinarios & humanos a libris extraordinariis & diuinis adeo euidenter distinxit, vt nemini amplius ambigendum sit, quæ scriptori huic primo certe at- que vt spero soli a libro diuino & extraordinario requiri in- deantur. Audiendus igitur est ipse interpres doctrinæ in- auditæ & adeo reconditæ vt concipi nequeat. Videlicet arbitratur, pertinere ad librum diuinum & extraordinarium primum vt corrumpi vitarique nulla ratione possit; deinde vt lingua scriptus sit quam omnes in vniuersum homines calleant; præterea vt perperam intelligi nequeat; proxime vt in transferendo librariorum ab errandi periculo immunes præset; & tandem vt præter hæc omnia signo aliquo per- petuo gaudeat quo ab aliis libris omnibus distinguatur (10), odoris sine dubio aut splendoris incomparabilis, si quid con-

(10) Incredibilis infantiæ fidem facturi scriptoris verba dabimus cap. III §. 1. p. XXVIII. hæc leguntur: „*l'écriture doit être incorruptible pour être la règle de notre foi; elle devoit être écrite en un Langage, qui put être entendu de tous les hommes, parceque tous les hommes sont indispen- sablement obligés de savoir ce que Dieu demande d'eux & que Dieu doit leur*

conicere licet. Quod in reliquis etiam conditionibus faciendum esset, si singula intelligi plene deberent, quae prodigiosus miraculorum inuentor ad librum extraordinarium efformandum comminiscitur, atque diuinanda lectoribus designat. Aut enim animandus fuisset eiusmodi liber vita, voce ac spiritu & linguarum omnium perito, & sensus interprete, & errorum apud lectores debellatore, & integritatis incorruptae custode; aut vegetatione saltem & generatione impertiendus ad noua exempla procreanda sine scribarum ope. Huiusmodi autem libros extraordinarios PAVLUS certe aut alius quisquam scriptorum diuinitus actorum nobis non reliquit: quod diuinae ipsorum auctoritati fraudi non erit, neque desiderabitur a quoquam sensus communis homine, non adeo extraordinario vt ipsa vafricia insaniat.

Sextam offensionem insipienter omnino excogitauit uerterator, cuius vnâ partem ipse euerit, quum in illis quae sequuntur consecrationem horum librorum, quos diuinitus profectos habemus, penuriae scriptorum antiquitatis tribuit, quae tamen hic innumera aetatem tulisse perhibet: alteram

)()() 3

vero

apprendre pour auoir droit de les punir ou de les recompenser. Or l'écriture est sujette à l'erreur en tout sens - - elle est sujette aux fautes des copistes qui ont bouleversé le sens de plusieurs passages - - il y a non seulement des passages, que les interpretes les plus reguliers et les plus orthodoxes conuientement auoient été corrompus, mais il y en a meme d'ajoutés. Or si un passage est corrompu, qui m'assurera que l'autre ne l'est pas? Qui m'assurera que les livres de l'écriture ont été dictés par le St. Esprit? Eodem capite IIII p. XXXVI sic pergit Non seulement Jesus Christ devoit donner lui même les livres de l'écriture sainte et les déterminer pendant sa vie, mais encore il falloit qu'ils ne fussent pas sujets aux fautes des copistes et qu'ils eussent quelque caractère qui les distinguât; autrement un Indien de bon sens ne peut les regarder que comme des livres ordinaires. Un tel miracle croit plus nécessaire et plus raisonnable que de sifisiter des morts. Les diuers prodiges, s'ils sont vrais, non pnt être utiles qu'aux hommes qui les ont vus, celui ci opereroit dans tous les tems.

PRAEFATIO.

vero & PETRI testimonium destruit, qui II Epist. III com. XVI litteras PAVLLI ipso viuo aduersariis innotuisse maleque exceptas fuisse diserte commemorat, & ciuitatis sacrae historia conuellit, cuius fide indubia constat, neque delituisse diu ipsius aut cuiusquam scriptoris diuini libros a factionis hominibus occultatos, neque a primis populi *christiani* originibus notitiam & oppugnationem effugisse hominum a doctrinae in illis propositae puritate alienorum.

Septima obtrectatione sine teste & sine tabulis prolata nihil proficiet fabulator apud quemquam vel non turpiter plane credulum, vel rerum olim gestarum non penitus ignarum. Ipse prouentus scriptorum subditiorum apostolos auctores mentitorum a saeculo secundo non solum comprobatur publicam & antiquitus stabilitam venerationem atque obsequium erga apostolorum scripta, verum etiam effectam hanc & notitiam consecrationis horum librorum temporum progressu factae, & penuriam scriptorum falsi conuincit.

In vltima calumnia omnium facerrima, quae neque deterior & flagitiosior, neque misere impudentior fingi potuisset, computum taeterrimi conuicatoris non sollicitabo, quo annus a nato CHRISTO trecentessimus vigesimus quintus quadringentos circiter annos a morte CHRISTI remouit, ut consecrationem *nicaenam*, quam ementitur, sesquisaeculum fere recentiore efficeret, quam per ipsam hanc mendacissimam opinionem foret, si anni recte numerarentur. Sed haec duo duntaxat vrgebo, quae aduersarii cum turpem rerum, quas tamen disputat, ignorationem, tum effrenatam lectores fallendi libidinem manibus contrectandam dabunt. Scilicet euenit circulatori audacissimo, quod plerisque scriptoribus semidoctis accidit, quoties eruditionem affectant & ostentant, ut vaga & confusa auditionum recordatione

PRAEFATIO.

tione abrepti, ea, quae distinctissima immo etiam diuersissima sunt, pro iisdem habeant & inter se permulent, atque adeo ridendos se exhibeant. Audiuerat sine dubio antitrinitarios concilio *nicaeno* imputare origines doctrinae de trinitate, qualem orthodoxi doctores profitentur, quamque hi aduersarii & *nicaenam* & *athanasianam* vocare solent, ut secure de consensu patrum antenicaenorum gloriantur: existimauit igitur fuisse saltem homines, qui negauerint IESVM CHRISTVM ante concilium *nicaenum* a quoquam pro Deo habitum cultumque fuisse, idque, si aliis persuaderi posset, in rem suam cessurum arbitratus, asseueranter confirmauit quod nemini mortalium in mentem venit, ipsique antitrinitarii vel audacissimi indignaturi essent, si sua fide & auctoritate tantum facinus committi rescirent, mendaciumque vulgari cui libri diuinitus scripti omniaque ciuitatis *christianae* trium primorum saeculorum monumenta ita refragantur ut nihil supra. In reticentia autem diuinitatis IESU CHRISTI, cuius ipse praeco esse noluit, insectanda traducendaque mendacissime, non cogitauit cauillator & verbis sermonibusque opus non esse ubi res ipsa loquitur, indubique gestorum documenta dignitatis fidem faciant, quam bene multi viuo ac inter mortales conspicuo CHRISTO agnouerunt veneratique sunt; ipsum IESVM non ita se abstinuisse a diuinitate declaranda, omnibusque opportune approbanda, ut nullam illius mentionem fecerit vnquam vindiciasque prorsus neglexerit, licet eam neque declamatorie praedicauerit, neque ignoratam impugnatamque vltum iuerit, quod humilitatem ad partes sacrificii piacularis implendas necessariam non decuisset; & solemnem manifestationem dignitatis honorisque ipsi debiti post reditum gloriosum in vitam, operationibus miraculosis spiritus sancti & apostolorum ministerio

nisterio referuatam, eorumque sermonibus, factis, atque scriptis adeo abundanter peractam fuisse, vt eius inficiatorem vel haec omnia gnauiter & pertinaciter ignorare, vel impudentissime mentiri oporteat.

Alter impetus in PAVLLVM factus cap. II §. X p. XXX exstat his verbis propositus: S. PAVLLVS, qui tamen in tertium coelum se raptum iactauit, atque regulas morum ignorare non debuit, in quatuordecim epistolis ne vnicum quidem consilium dedit ad vitam spiritualem nostro tempore commendabilem profuturum (11). Ad quem repellendum, haec obseruare iuuabit: eadem maiorique veri specie negare potuisse negatorem, vel vnicam doctrinam theologiam deprehendi in PAVLLI aut alicuius scriptoris diuinitus acti libris, quod corpora doctrinae, systemata & breuiaria theologica non exhibent; quam qua inficiatur regulas morum consiliaque vitae spiritualis inesse PAVLLI epistolis, quod ea ratione eoque stilo scriptae non sunt, quo nonnulli libri exercitiis religiosi destinati recentius prodierunt. Quid quod potuisset cauillatorem longe verisimilius asseuerare, vel ipsam rationem immutatam fuisse, quam tamen frequenter eandem semper manere sibi que constare affirmat, vel ratiocinandi artem plane

116

(11) Integrum transcribam paragraphum verbis gallicis ita conceptum, la morale d'aujourd'hui est bien différente de celle d'autre fois; nos livres de piété sont d'un goût tout autre; St. PAVL, qui s'est vanté d'avoir été ravi au 3^e ciel, & qui ne devoit pas ignorer les règles des mœurs, ne nous a pas donné en 14 épîtres un seul conseil essentiel à la vie spirituelle de nos jours. Quel est le livre ancien qui ait recommandé aux fideles la fréquentation des sacrements? Leur a-t-on appris, les conditions d'une bonne confession, la préparation à la communion! Quel est au contraire le livre de piété de notre temps, qui ne parle pas de toutes ces choses? il n'y a rien dans toute l'antiquité qui vaille le combat spirituel, ou l'imitation de Iesus Christ. Voilà ce qu'on appelle des livres de piété: mais de bonne foy ou en sommes nous? quelle est donc notre règle? la religion changera-t-elle à chaque siècle?

PRAEFATIO.

ne exfulasse apud veteres, quod philosophorum scripta & libri, qui ratiocinandi praecepta exhibent, stilo & dispositione differunt ab antiquitatis monumentis. Praeterea exemplum variatae morum disciplinae ad fidem faciendam discessionis a veterum doctrina & consuetudine infelicius excogitari non potuisse, quam quod adducitur frequentis vsus sacramentorum, qui vna cum praeparatione ad eucharistiam ab antiquitate christiana abfuisse videtur fabulatori, quem ut reliqua disciplinae vetustioris monumenta ipsamque historiam sacrorum publicorum non commemorem, vel solae PAVLLI ad CORINTHIOS litterae contrarium edocuissent, nisi ignorantiam prodere aut simulare maluisset quam cauillis temperare. Apparere denique inexcusabilem commutationem sacrorum pontificiorum, opinionumque priuatarum cum publica communique christianorum doctrina & disciplina ad libros diuinos speciosius infectandos: quod veteratori per integrum librum solemne est, vbi mysticum subinde & fanaticum agit, nonnunquam antitrinitarium se gerit, plerumque tamen pontificium hominem simulat; prout ad fraudes neccendas fallaciasque excogitandas conuenientius ipsi videtur.

Tertia calumnia, qua PAVLLVM aliquoties inuadit facinorosus obtrectator, eo redit, ut illum cum PETRO ipsoque CHRISTO committat, & vtrique contradicentem exhibeat: vbi certe ignorationi litterarum diuinarum debetur, quod IACOBVS in aciem non producit, cuius pugna cum PAVLLO, licet verborum significatione diuersa absoluat, non sententiarum contradictione, excusatus tamen & speciosius excitaretur, quam pleraque quae hic comminiscitur aduersarius.

)()()(

Con-

PRAEFATIO.

Concertatio cum PETRO bis commemoratur cap. I §. VIII p. XII vbi haec leguntur, *FENELONIUS* Cameracensis archiepiscopus cum vñctione scripsit contra *BOSSUETUM* meldensem episcopum; *S. HIERONYMUS* cum vñctione scripsit contra *St. AVGVSTINVM*; *St. PAULLVS* contra *St. PETRVM* (12): iterumque cap. III §. V p. XXXXVIII *St. PAVLVS* *St. PETRVM* erroris conuicit, potueruntque, vt obiter id commemoretur, seorsim errores profiteri. Quum igitur de capitibus religionis disputarunt, aequè inspirati a spiritu sancto non fuerunt (13). Fallacissimae & narrationes & argumentationes excipiendae sunt vt par est, sed breuissime. Non aliter enim haec referuntur ac si *PETRVS* & *PAVLLVS* scriptis decertassent, vel hic illum libro singulari, parte saltem libri peculiari impugnasset, vel doctrinam ipsius erroneam redarguisset, vel vterque in capitibus doctrinae diuinæ diuersa & cum alterius sententia pugnantia statuisset suosque docuisset, cum publico opinionum dissidio: quorum tamen omnium nihil quidquam vere narratur. Omnis haec fabula ex *GAL*, II com. XI &c. exculpata illico eua-

(12) Plenior locus haec habet, *L'onction depend du temperament, c'est le propre des temperamens tendres. M. de Fenelon, archeueque de Cambray, ecrioit avec onction contre Mr. Bossuet Eveque de Meaux. St. Jerome a ecriu avec onction contre St. Augustin: St. Paul contre St. Pierre. St. Cyprien souenoit avec onction, que le hereme des heretiques ne valoit rien. In quo eruditionis scientiae lectionisque specimine satis indubie AVGVSTINI partes HIERONYMO imponuntur, cuius disputationes nulla vñctionem praeseferunt, nisi vehementia, vt videri posset, pro vñctione habebatur, quae tamen in animorum teneritate & mollitiam cadere nequit.*

(13) *St. Paul a convaincu St. Pierre d'erreur, & pour le remarquer en passant, ils on donc pu precher separement des erreurs. Or puis qu'ils disputoient sur des faits de religion, ils n'eroient donc point egalement inspires du St. Esprit.*

PRAEFATIO.

cuanesceit, si ipsum PAVLLVM audimus auctoremque sequimur, qui in loco excitato PETRVM non oppugnat, sed reprehensionem narrat qua ipsi olim animaduertendum fuerat in PETRI non doctrinam sed factum aliquod illegitimum, quo ille a doctrina, communi apostolorum consensu suaque ipsiusmet sententia breui ante stabilita, incogitanter nihilque id suspicatus discesserat, monendus igitur reuocandusque non ab erronea doctrina sed a facto, quo errori perperam quamuis inscius velificabatur. Huiusmodi reprehensio cum controuersis & insectationibus *Bossuetianis*, aut disceptatione CYPRIANI & sequacium cum episcopis *romanis*, sine veritatis violatione nequitiam comparari potest. Longe tamen intolerabilior est fallacia, qua in argumentando nefarie vtitur iniquissimus cauillator. Nam etsi verissima fuisset dissensio PAULLI & PETRI, differentia sententiarum & pugna circa aliquam doctrinae per reliqua communis partem, cuius tamen quidquid hic proponitur falsum est: nihil certe consequeretur, quam alterutrum errasse, atque adeo vtrumque sententiam suam a spiritu sancto habere non potuisse, ipsamque inspirationem neque perpetuam fuisse, neque ad singulas sententias & actiones ipsorummet indubiorum CHRISTI legatorum pertinuisse. Insigni autem violentia multisque fideculis opus erit ad has conclusiones extorquendas, potuisse apostolos in capitibus doctrinae sanctioris diuersa statuere, singulosque errare erroneque profiteri, euertique hac dissensione ac errorum professione singulorum inspirationem.

Contumeliosior est discessio PAULLI ab ipso IESV, quam criminosus opinator ita proponit cap. II §. V p. XXI
MOSES statum populi iudaici plane immutauit. SALO-

))(((((2

MO

PRAEFATIO.

MO alias praeterea mutationes inuenit. IESVS CHRISTVS maiora nouauit. St. PAVLVS declarauit Deum nolle amplius uictimas (14). Aut enim haec omnia frustra & inaniter narrantur, aut dissensionem & pugnam indicant eorum, quos aduersarius ut sacrorum nouatores mutationumque doctrinae sanctioris auctores repraesentat. Qua in re ut appareat quantopere falsus sit, vel lectores potius fallat iniquissimus circumscriptor, non urbeo malitiosam mentionem solius PAVLLI factam in commemoranda uictimarum abrogatione, ac si reliqui apostoli alia omnia docuissent; neque ignorantiam ostentatoris insectabor, qui indubie satis DAUIDEM cum SALOMONE commutauit: haec tria tamen non praeteribo, primum, IESVM quoad in terris uixit ne leuissimam quidem sacrorum & cultus publici mutationem attulisse suisque praeciuisse, atque nihil omnino docuisse, quod eo spectare uideatur, quam quae in ipsis prophetarum praegressorum uaticiniis sermonibusque iam deprehenduntur, atque a PAVLLO & reliquis apostolis plenius explicantur, de consilio diuino in ordinandis *Israelitarum* sacris ab apostolorum nemine sublati, sed ab ipso Deo cum interitu templi *hierosolymitani* sapienter euerfisi; deinde, id sibi sumere

(14) Copieux omnis haec obreftatio ita se habet Dieu est immuable, tout ce qui est changement ne lui sauroit conuenir. la religion chrierienne a change trop de fois de culte & de face, pour auoir jamais été inspiree de Dieu a Adam; & les parriarches honoroient Dieu d'une maniere differente de leurs descendans. Moysé a change la face du peuple juif. Salomon a apporté encore d'autres changemens. Iesus Christ a fait encore tous autres choses. St. Paul a fait voir que Dieu ne uouloit plus de uictimes. Chaque siecle, chaque concile a apporté quelque nouvelle discipline, je pourrois même dire quelque dogme nouveau, & on en conuendroit, si l'on croit de bonne foy. Non, tous ces changemens ne sont pas l'ouurage de Dieu, & ne decouurent que trop l'ouurage de l'homme.

PRAEFATIO.

mere hominis audaciam, ut ea pronuntiet de constantia & immutabilitate DEI, quae sapientiam & bonitatem diuinam penitus euerterent si admitterentur, cui omnino conuenit in procuranda hominum salute, condenda ciuitate sanctiore, ordinandisque sacris, hominum rationem habere, iisque doctrinam & cultum attemperare, per gradus procedere, singulisque aetatibus amplificationes accommodare, quod sine vicissitudinibus ipsiusmet rei sacrae & doctrinae reuelatae fieri potuit, & factum omnino est, licet religiones variauerint, neque omnem ambitum doctrinae christianae ADAMO inspiratum fuisse quisquam dixerit, nisi litterarum diuinarum vel plane ignarus, vel in easdem pessime animatus; cum insigni denique praeuaricatione ad eleuandam constantiam doctrinae & sacrorum diuinitus ordinatorum, ea quae hominum culpa euenerunt, vel ipsi DEO vel doctrinae saltem reuelatae tribui vitioque verti, atque ipsas rerum antiquissimarum instaurationes & vindicationes a corruptelis & erroribus recens inuectis, in nouitatum & variationum numero collocari.

Quarta ludificatio maledicentissimi irrisoris cap. VII. §. XI p. LXXXVII occurrit, ubi inter alia ludibria foedisima, quibus vaticinia librorum diuinorum laesum iuit, haec leguntur. *Pertinet ad signa humanae originis oraculorum ambiguitas responforum, artificiumque accommodandi illa ad omnes euentus, qui prospici potuerunt. St. PAVLVS ante 1100 c. annos & quod excurrit, praedixit aduentare antichristum, qui tamen adhuc dum expectatur. Resuscitans IESVM sicut & in PSALMO II scriptum est, filius meus es tu, ego hodie genui te, ACT. XIII com. XXX II. Estne hoc vaticinium clarissimum ad efficiendam generationem verbi?*

)(())(3

Ipsum

PRAEFATIO.

Ipsū enim hoc vaticinium excitatur: ego hodie genui te, & rursum, ego ero illi in patrem & ipse erit mihi in filium. HEBR. I com. V (15). Quibus verbis tot falsā accumulauit locuples fraudum fabricator, vt partitione opus sit ad potissimas fallacias dispellendas.

Initium cauillandi fit malevola comparatione vaticiniorum in libris diuinis obuiorum, cum responſis oraculorum apud varias gentes, vt lectoribus imponatur, atque si fieri posset persuadeatur, legatos DEI praedictionibus fortunarum vacasse rogatosque rerum incertarum casus futuros responsa dedisse, atque vaticiniis suis ancipiti verborum ambiguitate veritatem prospexisse, facilemque in vtramque partem & omnes euentus applicationem. Quod duplici exemplo ostensurus obtrektor ea proponit, quibus alia omnia potius efficerentur quam artificiosae fraudis suspicio. Prior enim praedictio insulsum vatem proderet, non callidum & sagacem fraudis artificem, si per XVII saecula nihil accidisset quo speciose applicari posset. In posteriore autem quidquid hic ridetur ipsi vaticinio, si eo nomine insigniri potest

(15) *Une des choses, qui marque que les hommes se meloient des oracles d'est l'ambiguité des reponses & l'art qu'on avoit de les accommoder avec tous les evenemens qu'on pouvoit prévoir. St. Paul disoit, il y a 1700 ans & plus, que l'antechrist alloit venir, & on l'arrend encore. Resuscitans Iesum sicur & in Psalmo 2 scriptum est, filius meus es tu, ego hodie genui te Act. ch. 13 v. 33. la Prophetie n'est elle pas claire, si on veut prouver la generation du verbe? on cite aussi certe prophetie, ego hodie genui te & rursum, ego ero illi in patrem & ipse erit mihi in filium Hebr. ch. 1 v. 5. Scilicet vt videatur pontificiis sacris addictus nullius fidei & religionis circulator, illorum more interpretis latini verba recitat, quae gallice non reddit ad faciliorem effusioneque ritum faciendum apud lectores, qui latine nesciunt.*

PRAEFATIO.

est, fraudi esse nequit, quum omnis culpa non in vatem sed interpretem recideret, si quid in eo intelligendo & applicando erratum esset.

In PAVLLO antichristi vate excitando, aut me omnia fallunt, aut calumniator IOANNIS effata in mente habuit, in cuius vnus scriptis diserta *antichristi* mentio facta est, quae in PAVLLI litteris frustra omnino requiritur. Exi enim in posteriore ad *Thessalonicenses* epistola & vtraque ad *Timotheum* ipsa res deprehendatur, ad haec certe loca respexisse non videtur accusator, qui ea vel praeclare ignoravit, vel verbis PAVLLI vsurus fuisset ad falsitatem vaticinii euidentiùs commonstrandam, non IOANNIS: causae enim perditissimae nihili referebat, vtrum sibi nominatim impugnandum traducendumque designaret, quod in PAVLLO difficultius fieri posse ipse perspexisset, si vtriusque loca contulisset, quum verbis *paullinis* corruptor & aduersarius ciuitatis sacrae domesticus vltimis temporibus diserte referuatur, IOANNES autem proxime imminere suoque tempore iam aduentare antichristum perhibet.

Chronologiam hominis inauditam non confutabo, miror tamen, qui a scriptis epistolis siue PAVLLI siue IOANNIS, quae saeculi primi ad finem vergentis fuerunt, non solum CIO DCC annos, quod numeri rotunditate excusaretur, sed supra etiam & amplius numerat: eadem felicitate, qua cap. III § VIII p. LIII IESVM post resurrectionem plus quam septuaginta dies in terris moratum fuisse memorat eximius numerorum artifex.

Argu-

PRAEFATIO.

Argumentationem vero, qua vitur, non dimittam sine examine. Quod si enim verisimum esset, Antichristum, quem PAVLLVS aduentantem praedixerat, adhucdum expectari post saecula XVII; alius quisque alterutrum exinde consequi arbitraretur, vel insigniter errare hanc vulgarem opinionem, vel adeo claram, certam & ab ambiguitatis umbra remotam esse antichristi praedictionem, vt nulla verisimilitudine ad tempora praeterita aut praesentia trahi potuerit. Nostro autem criminatori ad alia omnia abeundum esse videtur. Insipienter antichristum expectat vt senex decrepitus pubertatem praestolatur, idemque vulgo & ab vniuersis fieri mentitur: atque hanc opinionem sufficere existimat ad efficiendum, vel falsum esse PAVLLI vaticinium, vel adeo ambiguum, vt cuius euentui facile aptari possit.

In altero psalmi secundi oraculo, omnis controuersia redit ad verae & legitimae interpretationis atque applicationis disquisitionem, quae cum praedictionis veritate vindicanda nihil commune habet. Idem interpretes eadem verba ad res diuersas approbandas excitat, quod sine errore sensuque multiplicato fieri potuit. In epistolae ad HEBRAEOS loco princeps oraculi argumentum proponitur, vt Dei verbis demonstretur, CHRISTVM Dei filium esse non adoptione sed generatione: in sermone autem ALVCA in litteras relato perhibetur, resurrectione CHRISTVM dei filium declaratum esse, indubieque demonstratum, ROM. I com. III, atque adeo fidem verbis Psalmi allegati factam datamque ipsa re confirmatam & liberatam. Qua applicatione ac argumentatione quid peccauerit PAVLLVS, non reperio.

Vltimum

FRAEFATIO.

Vltimum periculum laceſſendi PAVLLVM facit acquiſimus vituperator cap. X §. I p. CXVIII, vbi his verbis in illum inuehitur: *Quid ſtatuendum eſt, ſi conſideratur, doctrinam chriſtianam matrimonium repraeſentare vt ſtatum imperfectionis ſi cum caelibatu comparetur? Legantur ea quae Sr. PAVLVVS & patres eccleſiae hac de re pronuntiarunt: apparebit neceſſarium eſſe vt chriſtianos coniugii contrahendi pudeat. Quid vero ageretur cum ſocietate civili ſublato matrimonio. (16).* Satis hic callide in rem ſuam aequae ac inſolenter immanis dicacitas hominis PAVLLVM cum inferioris ordinis doctoribus antiquis populi chriſtiani, quos patres vocant, copulat & commiſcet, vt quod horum nonnulli a ſaeculo quarto ſenſim errarunt, non ſolum cum inexcufabili iniuria reliquis omnibus; verum etiam ipſi PAVLLO CHRISTI legato per ſummum nefas imputetur. Quae calumnia quantopere a vero abhorreat, nemini obſcurum erit qui cogitauerit, PAVLLVM iubere matrimonium in honore haberi HEBR. XIII com. III; maritos vxoresque officii ſui commonefacere EPH. V com. XXII-XXXIII, COL. III com. XVIII. XVIII, foeminisque iunioribus marito orbatis iteratas nuptias imperare licet inhoneſtiores civiliter haberentur I TIM. V com. XIII, atque in ipſis doctoribus ſacerorumque miniſtris matrimonium requirere I TIM. III com. II. XI. XII, TIT. I c. VI ipſumque coniugium & partum inter adminiculata ſalutis vxorum referre I TIM. II com. XV, quid quod

)()()()()

pro-

(16) Mais que dira-t-on, ſi l'on conſidère que la religion chretienne regarde le mariage comme un etat d'imperfection par rapporte au celibat? qu'on liſe ce qu'ont dit Sr. Paul & les peres de l'eglise ſur ce point; on verra que les chretiens devoient avoir hante de ſe marier. Et que deviendroit la ſocieté civile ſans le mariage?

PRAEFATIO.

prohibitionem matrimonii doctrinis perniciosissimis daemorum accensere I TIM. III, *com.* III; immo etiam in ipsa virginitatis commendatione I COR. VII, quae sola obrectationi praetexi posset, diserte omnes caelibatu interdicere, qui dono continentiae desituuntur, stimulisque aut igniculis voluptatis vruntur, atque integram illam disputationem vtrique errori opponere, tam illorum qui in ipso matrimonio abstinentiam vel inuitissima altera parte licere arbitrabantur, quam aliorum qui matrimonium omnibus adeo necessarium statuebant, ut illaeso DEO & sine felicitatis detrimento intermittere non possit: contra quos maiorem caelibatus non perfectionem sed commoditatem, facilioremque opportunitatem effugiendi publicas temporum afflictorum calamitates tuetur.

E mensus nunc stadium, quod mihi decurrendum designavi, missum facio detestabilem librum, atque ab ingratisimo conspectu conuitorum irreligiosissimorum, quibus bonus quisque cum horrore ingemiscit, ad gratiorem iucundiorumque laborem me conuerto, si labor dici potest, quod officii amoris & voluntatis est. Non enim concludam praefationem quamvis satis prolixam, antequam scriptori huius introductionis in epistolam ad PHILIPPENSES, quem inter scholarum mearum ornamenta habeo, Deo que acceptum refero, ut alia DEI beneficia, praecox & excellens ingenium, laudabilem industriam, ac bonae mentis studium, magnamque de se spem factam, ita inprimis hunc librum ex animo & vere gratulatus fuero, quo indubium doctrinae, lectionis, & dexteritatis documentum dedit, laborum

rum.

PRAEFATIO.

rumque primitias publicas diuinarum litterarum intelligentiae feliciter consecrauit. Faxit immortalis DEVS, vt cum ipse scriptor vberimos industriae fructus capiat in rem suam aliisque referat, atque de bonis litteris & ciuitatis sacrae commodis diu multumque optime mereatur, tum innumeri alii excitentur & formentur librorum diuinitus scriptorum lectores industrii atque intelligentiae & obsequii studiosi, innumerique eorundem interpretes, vindices & propagatores. Dedi Halae ad Salam in academia Fridericiana d. X Maii, c10 10 CC XXXXVI.



CON-

CONSPECTVS TOTIVS INTRODVCTIONIS

SECTIO I.	De auctore epistolae	pag. 1.
II.	De auctoritate eius canonica	p. 12.
III.	De urbe Philippenſium	14.
IV.	De ſermone originali & ſtylo	28.
V.	De loco ubi epiftola ſcripta & unde miſſa eſt	30.
VI.	De tempore quo epiftola exarata eſt	33.
VII.	De occaſione ſcribendi	36.
VIII.	De ſcopo huius epistolae	44.
IX.	De integritate eius	46.
X.	De ſcriba	48.
XI.	De loco inter epistolae Pauli	49.
XII.	De argumento, partitione & analyſi	51.
XIII.	De locis difficiliſſimis	55.
XIV.	De commentatoribus	57.

SECTIO



SECTIO I.
DE
AVTORE EPISTOLAE.

§. I.

PAVLVM apostolum verum huius epistolae autorem esse, omnes uno quidem ore farentur: confirmari tamen potest, *primum*, ex inscriptione ipsa; *deinde*, ex constanti & unanimo testimonio veterum; *denique* ex convenientia scripturae generis huius epistolae, cum stylo aliarum epistolarum Pauli. De unaquaque probandi ratione figillatim disputandum est.

§. 2. Patet igitur I. ex manifesta autoris in inscriptione epistolae mentione. Ita enim incipit epistola: ΠΑΥΛΟΣ καὶ θυμῶν. *Probatio I.* *Deus Paulum esse* δεῖται ἡστὸς καὶ ἡστὸς &c. Accedit, quod passim de autore talia narrantur, quae in neminem nisi Paulum quadrare manifestum est. Huc pertinet quod de vinculis in quae coniectus sit, refertur c. 1, 7. 13. 30. coll. Ephes. 3, 1. 4, 1. Act. 21, 13. & de vitae cursu commemoratur. c. 3, 5. 4, 15. 16. coll. Act. 23, 6. c. 22, 3. c. 16, 17.

A

Huic

Dubium e
medio tolli-
tur.

Huic argumento non obstat 1) Paulum hic non *apostolum* sed *διδασκαλον* ἰησοῦ χριστοῦ vocari. Nemo enim legitime inde argumentabitur, epistolam hanc non esse inelyti illius *Pauli*, sed alius cuiusdam *Pauli*, qui non apostolus. Nam & *Petrus* 2 epist. c. 1, 1. & *Iacobus* c. 1, 1. ita se appellant, omnesque nuntii evangelii ita vocantur, singulari ratione ad hoc munus constituti, plenaque a Deo potentia instructi. Paulus vero hoc nomine utitur, quia hoc officium ipsi cum *Timotheo* commune erat, non vero apostolicum. *Modeste enim*, inquit GROTIVS ad h. l. *cum quaesivit titulum, in quo Timotheum secum sociaret.* Nihil dicam de multis aliis rationibus, & horum Dei servorum, & Philippensium auditorum illorum officia designantibus. 2) *Timothei* etiam in hac inscriptione mentionem fieri. Ut enim omitam, in aliis quoque epistolis id factum esse (a), et si nemo inde colligat, Paulo propterea epistolas hasce iure non adscribi, ideo nominatur, quoniam Paulus a) testari vult, Timotheum collegam se sociumque agnovisse fidelissimum, non muneris sui molestias solum levantem, sed qui etiam denaro se in locum suum suffici posset, b) *quod cum in utroque Philippus itinere Paulum esset comitatus, notus ob id, charusque esset Philippensibus*, monente GROTIO ad h. l. c) iunctus etiam ideo videtur, *ut de adventu Timothei, quem promittit Paulus, ne dubitarent, utque ipsi auctoritatem maiorem apud eosdem conciliaret*, ex mente CALOVII (b), d) denique, ut lectores humilitatis modestiaeque suae exemplo docerer, ita doctrinam suam confirmans (c).

Falsae autem sunt, quae ab aliis in medium prolatae sunt rationes, Timotheum Pauli nomini suum adiciisse 1) quia scriba epistolae fuit (d), 2) ut suum quoque consensum testaretur, quippe cuius fama & auctoritas satis praeclara fuisset. Ita senserunt LANCHIVS & MENOCHIVS (e) SAL. VAN TIL (f) & qui illos secutus est

(a) conf. 1 Thef. 1, 1. 2 Thef. 1, 1. Colof. 1, 1. (b) in bibl. illustr. tom. 4. pag. 737. (c) conf. c. 2, 13. l. coll. 1 Cor. 15, 9. Ephes. 3, 8. (d) vide infra sectione X. §. 1. (e) apud FOLVUM in *Synopsi criticorum* vol. 5. pag. 789. Francof. 1679. (f) in *comment. ad 4 epistolas Pauli* pag. 323. ad Colof. 1, 1. & 260.

est CHRISTOPH. STARRKIVS (g) vide autem quae circa hanc sententiam monuit cel. Wittenbergensis Theol. D. HOFMANNVS (h).

§. 3. Argumentum II, unde constat Paulum esse huius epistolae auctorem, desumi potest ex constanti & unanimo consensu veterum. S. IGNATII martyris quidem epistolam ad Philipenses de baptismo, testem laudarem, nisi inter scripta ficta & commentitia a plerisque iure numeraretur (i). Neminem tamen, ut opinor, pigebit, testimonium huius epistolae hic legere, quod ita se habet apud COTELERIVM (k): *Μεμνημένοι της ἀγάπης ὑμῶν, καὶ της ἐν Χριστῷ σωθῆος, ἧς ἐνεδέξαμεθε ἐφ' ἡμῶς, πρὸς τὸν ἡγήσαμεθα γραφῆσαι πρὸς τὴν Φιλαδέλφον ὑμῶν, ὑπομιμησκειν ὑμᾶς τὰ ἐν Χριστῷ ὑμῶν δρόμος, ἵνα το αὐτο λεγῆτε πάντες συμψυχοι, το ἐν Φρονέντες, τῷ αὐτῶ κανονι της πιστεως τριχεινης, ὧΣ ΠΑΥΛΟΣ ἸΜΑΣ ΕΝΟΙΘΕΤΕΙ,* scilicet in epistola ad hos ipsos Philipenses cap. 3, 16, ubi eandem adhortationem deprehendimus, verbis: *τῶ αὐτῶ τριχειν κανονι, το αὐτο Φρονεῖν.*

Superfunt autem ex seculo post N. C. secundo testimonia Polycarpi & Steph. le Moynes. Primum quod adfero sit Polycarpi Smyrnenis Episcopi, qui in epistola ad Philipenses, Pauli ad eosdem epistolae autoritatem defendit. Verba eius apud COTELERIVM (l) & STEPH. LE MOYNE (m) haec sunt: *ταυτα ἀδελφοι ἐν ἐμαυτῶ επιτρεψας, γραφω ὑμιν ἐπι της δικαιοσυνης, ἀλλ' ἐπει ὑμῶς προπεκαλεσαδέ με, ἕτε γαρ ἐγω, ἕτε ἄλλος ὁμοιας ἐμοι δυναται καὶ ἀκολυθησαι τῇ σοφίᾳ τῶ μακαριῶ καὶ ἐνδοξῶ ΠΑΥΛΟΥ, ὅς γενόμενος ἐν ὑμιν κατὰ προσωπον των τοτε ἀνθρωπων, ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαιῶς τον περι ἀληθειας λογον, ὧΣ ΚΑΙ ΑΠΩΝ*

A 2

ΤΜΙΝ

(g) in proleg. ad b. epist. in synopsi biblioth. exeget. in N. T. vol. 3. (h) in introd. in epist. ad Colos. Sect. 2. pag. 5. (i) vide MAG. C. BEYER diff. 2dam historico-criticam de Ignatio veritatis confessoro & martyre, Lipsiae 1721. pag. 22 seq. Ven. D. BAYMGARTEN hist. eccles. part. 2. pag. 476. GROTII amor. in Marth. 27. 5. GU. BEVERIGII codicem canonum ecclesiae primitivae lib. 1. c. 7. sect. 7. IO. PEARSONII vindic. epist. Ignatii parte 2da c. 2. sect. 12. (k) parr. apostol. tom. 2. pag. 117. Antwerpiae 1698. (l) l. c. vol. 2. pag. 185. sect. 3. (m) in variis sacris Lugd. Batav. 1694. tom. 1. pag. 4.

ΤΜΙΝ ΕΓΡΑΨΕΝ ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ (H), εἰς ἃς ἓαν ἐγγυπήγητε, δυνήθησθε ἀκοδομεῖσθαι εἰς τὴν δόξαιαν ὑμῶν πιστῶ &c. h. e. ut antiqua huius epistolae versio latina transtulit: haec autem fratres mei, non a me ipso imperans, scribo vobis de iustitia: sed quoniam vos provocastis, Propter quod neque ego neque similis alius mei poterit sequi sapientiam beati & gloriosi ΠΑΥΛΙ, qui fuit apud vos, & visus est secundum faciem illis, qui tunc erant hominibus: qui docuit certissime atque firmissime verbum veritatis: qui & absens scripsit vobis epistolas, in quas si intueamini, aedificari poteritis in fide quae data est vobis &c.

Sectione IX POLYCARPVS iterum de Paulo loquitur, dicens:

παρακαλῶ ἐν παντὶ ὑμᾶς κειθάρχειν τῷ λόγῳ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἀσκεῖν πᾶσαν ὑπομονὴν, ἣν ἴδετε κατ' ἐπιθαμᾶς. ἔμουν ἐν τοῖς μακαρίοις Ἰγνατίῳ, καὶ Ζωσίμῳ, καὶ Ρεφῶ, ἀλλὰ καὶ ἀλλοῖς τοῖς ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ ΠΑΤΩ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις. Respicit hic POLYCARPVS procul omni dubio ad cap. 2. com. 16. ubi de laboribus suis variisque molestiis Paulus dixerat.

Et tandem sect. XI antiqua huius epistolae versio haec nonis verba conservavit: *Ego autem nihil tale sensi in vobis, vel audivi, in quibus laboravit BEATVS PAVLVS, QUI ESTIS IN PRINCIPIO EPISTOLAE EIVS. De vobis enim gloriatur in omnibus ecclesiis, quae Deum solae tunc cognoverant: nos autem nondum noveramus.*

Huius

(H) Ex voce *επιστολῶν*, conici nequit, plures epistolas a Paulo accepisse Philippenses, vel epistolam hanc in duas olim partes divisam, atque adeo pro duabus epistolis habitam fuisse, quod LE MOYNE in *observ. ad varia sacra pag. 332 & 343.* suspicatus est, refutatus a COTELERIO l. c. in *annor. ad b. l. CEL. WOLFIO incuris philol. parte 3. pag. 166.* & E. S. CYPRIANO in *amor. ad cap. 5.* Hieronymi de viris illustribus apud FABRICIUM in *biblioth. eccles. pag. 37.* coll. FABRICII *cod. apocr. nov. test. p. 914.* & *bibl. græc. l. 4. c. 5. p. 156.* & ELSNERI *comment. in epist. ad Philip. pag. 94.* Nec audiendus Salméron, per epistolas Pauli ad Philippenses, de quibus Polycarpus, intelligens epistolam ad Philippenses & epistolas ad Thessalonicenses, qui cum essent in Macedonia sicut Philippenses, epistolae ad Thessalonicenses scriptae, iure censerentur scriptae ad ipsos Philippenses. *Vide Le Moyne l. c.*

Huius epistolae autoritatem defenderunt VEN. D. BAVM-GARTEN (o) C. BEYER (p) LE MOYNE (q) aliique. Ex veteribus autem IRENAEVS (r) EVSEBIVS (s) PHOTIVS (t) HIERONYMVS (u) & MAXIMVS (v).

Alterum testimonium est ipsius haeretici illius famosi MAR- Marcionis te-
CIONIS, qui licet multos novi testamenti libros vel ex parte vel stimonium.
totos reiecerit, hanc tamen epistolam cum novem aliis Paulinis, retinuit; non Paulo solum illam tribuens, verum etiam autorita- tem eius canonicam in dubium non revocans. conf. TERTULLIA- NVS (w). EPIPHANIVS (x), *έχει δε, inquit, και επιστολας παρ αυτω τε αγιαισ αποστολαι δεκα, αις μοιαισ κερχεται* -- *αι εισι, πρω- τη μιν προσ Γαλατας* -- ΔΕΚΑΤΗ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ. Vide etiam MILLIVM (y) aliosque.

§. 4. Reliqua est tertia argumentandi ratio, Paulo litteras de Argumentum
quibus disputo, tribuendas esse. *Stylus enim ipse prodit autorem* III. ex stylo.
epistolae. Hoc patet ex convenientia scripturae generis huius epi-
stolae, cum stylo phrasibusque aliarum epistolarum Pauli. Quam
comparationem quisque diligens & attentus sacrarum litterarum, &
inprimis epistolarum Pauli lector, ipse quidem nullo negotio pot-
est instituire, sed & nos illam tentabimus.

Cap. I. i. personas quarum in gratiam scribit, sanctos vocat, Notae styli
qua compellatione etiam 1 Cor. 1, 2. utitur. Salutandi formula v. 2. Pauli.
Paulo admodum familiaris est conf. Ephes. 1, 1. Rom. 1, 7. Gal. 1, 3.
&c. Philippensium semper se memorem esse v. 3. & alibi de aliis
testatur ecclesiis Rom. 1, 9. 1 Cor. 1, 4. Ephes. 1, 16. 2 Tim. 1, 3.
1 Thes. 1, 2. Testem Deum adhibet v. 8. quod sapius facit Rom. 1,
9, 1. 2 Cor. 1, 23. Gal. 1, 20. 1 Thes. 2, 5. 1 Tim. 5, 21. 2 Tim. 4, 1.
Tenerimum affectum amoris in auditores lectoresve suos expri-
mit

A 3

(o) l. c. pag. 506. 508. (p) l. c. pag. 66-69 seq. (q) in dissert. de Polycar-
po, quae reperitur in proleg. ad varia sacra. (r) lib. 3, adversus haere-
ses c. 3. (s) *bist. eccles.* lib. 4. c. 14. lib. 3. c. 36. (t) *bibliotheca cod.* 126.
c. 13. (u) de Polycarpo in *catal. script. eccles.* cap. 17. apud Fabricium in
bibl. eccles. pag. 80. (v) in *scholiis ad epistolam 7. Dionysii*, quae est ad
Polycarpum. (w) lib. 5. *contra Marcionem* cap. 19. (x) *adversus haere-
ses*, *haeresi* 42. (y) in *proleg. in N. T.* pag. 34.

mit v. 5. coll. 1 Theſ. 5, 3. Rom. 1, 11. 2 Tim. 1, 4. 1 Theſ. 2, 7. 8. 11. Rom. 12, 9. 2 Cor. 9, 14. Το δοκιμαζεν τα παντα & inprimis voluntatem divinam v. 10. ſaepeius ab auditoribus ſuis poſtular Rom. 12, 12. 1 Tim. 3, 10. 1 Theſ. 3, 21. Fideles ut ſint ειδικηρεις και απροσμετοι v. 10. & alibi hortatur 2 Cor. 1, 12. 1 Cor. 10, 32. 1 Theſ. 5, 22. Rom. 14, 20. 21. Act. 24, 16. Vinculorum ſuorum v. 7. 13. ſaepe meminit. Fratres ſuos, fideles appellare conſuevit v. 12. c. 3, 1. 13. 17. c. 4, 1. 8. Utitur in aliis epiftolis admodum frequenter nomine Ieſu, illumque & vita & morte ſua celebrare ſtudet; idem facit & teſtatur in hac epiftola. c. 1, 20. 21. Deſiderium ſuum moriendi ſaepe commemorat v. 21. 23. coll. 2 Cor. 5, 8. Rom. 7, 24. Ad vitam Chriſto dignam membra eccleſiae frequenter hortatur v. 25. coll. Ephes. 4, 1. Colof. 4, 10. 1 Theſ. 2, 12. c. 4, 1. Fideles ut ſemper una voluntate inter ſe conſentiant, multis locis autor illis ſuaſorque eſt c. 1, 27. c. 2, 2-4. coll. Rom. 12, 10. 16. c. 15, 8. Ephes. 4, 2-4. 15. 17. 1 Cor. 1, 10. &c. Contra doctores iudaicorum morem ſequentes, in epiftolis ſuis ſtrenue pugnat, utque fideles ab illis corruptoribus ſedulo ſibi caveant, admonet c. 3, 2, 3. Privilegia ſua externa haud raro commemorare ſolitus, c. 3, 4-6. etiam enumerat. A ludis civitatum graeciae conſuetis, maxime olympiacis, occaſionem ſaepe numero arripit, officia chriſtianorum animis inculcandi; idem hic obſervat c. 3, 12-14. Nonnunquam etiam celebratione nominis Dei epiftolis ſuis coronidem imponit 2 Tim. 4, 18. quod & in noſtra epiftola factum eſſe legimus. c. 4, 20. In fine litterarum ſuarum ſalutem dicere nomine amicorum fratribus notis, ſolitus eſt, ſic & in noſtra c. 4, 21. 22. omnibus ſanctis ſalutem impertitur, quorum & nomine ac iuſſu Coloffenſes ſalvere iubet.

Quod ſi quis tria haec argumenta coniunctim animo perpendit, non recuſabit ſententiae noſtrae accedere, a Paulo hanc epiftolam eſſe exaratam.

Obſervatio.

§. 5. Antequam autem ad ſequentem ſectionem progredior, quaedam de Paulo noſtro obſervanda ſunt, lucem huic epiftolae quodammodo aſpergentia. Actum agerem, vitae Paulinarum aggregationem aggreſſurus, id enim multi magno ſtudio multaque eruditione

ditione praestiterunt (2). Sufficit igitur quaedam saltem annotare, quae ad duo capita commode rediguntur.

§. 6. *Primum de Paulo nondum in poenitentiam converso*, De Paulo nondum in poenitentiam converso dicendum, nempe

I. *litteris elegantioribus illum fuisse imbutum*, quibus tum iuvenes instruebantur (conf. Act. 22, 3. sq. c. 17, 18. 1 Cor. 15, 23. Tit. 1, 12. Act. 17, 28.) quae doctrina magno ipsi usui fuit, munusque apostolicum eximie levavit. Sive enim inter Iudaeos, sive inter gentiles, sive inter doctos, sive inter rudiores esset, sive denique in foro causam suam diceret, semper omnem loci, tum temporis, aliasve circumstantias in rem suam convertere scivit, & res suas caute gessit, propagationi atque incremento regni Christi egregie inserviens. Sed hac de eruditione Pauli alii disputarunt, quorum plurimos citatos lege a WOLFIO (a) HOFMANNO (b) RAMBACHIO l. c. & LILIENTHAL (c), adde Mag. C. E. SCHMIDII *diff. philol. de promotione academica Christi eiusque apostolis peyperam attributa Lipsiae 1749. pag. 31-37.*

II. *Acerriimum tenacemque iudaicae religionis fuisse propugna-* Certamen e-
torem Actor. 8, 43, quod ipse in hac epistola restatur c. 3, 4-6. ad ius pro aris.
quod pro aris certamen saepius in defensionibus & scriptis suis provocavit, ut eo magis fidem auditoribus lectorisque suis faceret, se non ex ignorantia religionis iudaicae, vel quod ipse privilegiis eius caruerit, illam iam omnibus disuadere, Christi que doctrinam toti terrarum orbi commendare, sed de defectibus illius se convictum, omnibusque propterea autorem suam fore esse, ne in posterum religioni huic a Christo abrogatae, essent dediti.

Certe

(2) quos si scire cupis, adeas quaeso FABRICIUM in *cod. apocryph.* N. T. parte 2. p. 793. parte 3. pag. 631. in *bibliorb. graec.* l. 4. pag. 151. *in luce salutaris evangelii* p. 61. WOLFIVM in *curis philol.* tom. 2. pag. 1. seq. nec non b. FRITII *introductionem in lect. N. T.* & quidem edit. d. HOFMANNI pag. 239-262. ubi etiam vita Pauli exhibetur pag. 239-262. b. I. I. RAMBACHII *instr. herm. sacrae* pag. 510. c. *introd. in epist. ad Romanos* pag. 13. 14. Lilienthals *Biblischen archivarium* pag. 422. & G. F. GVDII *bibliorb. dissert. & observat.* p. 38. (a) tom. 2do *cur. philol.* pag. 3. (b) *apud Pritium* pag. 242. (c) l. 4. pag. 422. 423.

Cap. III, 4-6
explicantur.

Certe hac in re Paulus testis est omni fide dignissimus & a partium studio longe remotus. Quis melius de praestantia religionis Iudaeorum iudicare poterat, quam ipse Paulus, qui cap. 3, 4-6, septem praerogativas digitis quasi computare, in illisque gloriari poterat? quam tamen gloriam inanem putabat, meliorem in Christo nactus (d).

Die octavo
circumcisus
est.

Septem haec quae apostolus iactare potuisset, erant sequentia 1) *circumcisio die octavo facta*. Quanquam enim diem hunc Deus praeceperit (e), & Iudaei hoc tempus ita accurate observarent, ut licet cum sabbatho coincideret, nihilo tamen minus eo infantes circumciderentur, unde illud: *circumcisio pellit sabbatum*: ob impedimenta tamen varia nonnunquam differebatur. v. c. si puer circumcidendus aegrotus erat, expectabant donec convaluerit (f). Porro, si infans die octavo viridis aut ruber appareat, expectant donec colorem acquisiverit (g). Praeterea si mulier primogenitum & secundum filium die octava circumciderit, & ambo mortui sint, tertium die octava circumcidere non debet, sed expectabit, usque dum vires sufficientes acquisiverit ad dolores perferendos (h). Ne dicam de profelytis adultioribus, qui tempus hocce statutum nullo modo observare poterant. Qua propter Iudaei iusto tempore circumcisi meliores aliis se putabant (i). 2) *quod ex genere Israelis natus sit*, cuius posteros sibi Deus prae caeteris mundi nationibus in peculium selegerat; neque igitur profelytus, neque Iudaeus, qui sub Hyrcano victi, ad suscipiendam circumcisionem & religionem iudaicam coacti sunt, atque ita in Iudaeorum & sacra & terras pervenerunt; neque Ismaelita & Sabaeus, qui etiam circumcidebantur (k). Quanti vero hoc privilegium a Iudaeis aestimatum sit,

Ex genere
Israelis natus

(d) coll. Galat. 6, 13. (e) Genes. 17, 12. (f) BVXTORFII *Synag. Iud. c. 4. p. m. 105.* (g) conf. I. H. OTTONIS *lexicon rabbinico-philol. p. m. 113.* (h) BVXTORF & OTTO l. c. (i) conf. I. LENFANT *N. T. ad h. l. & eiusdem gründliche Vorbereitung zur Lesung des N. T. Leipzig 1745. pag. 204. 205.* (k) conf. IOSEPHVS l. 13. *antiq. c. 9. HYPHER. PRIDEAUX connexio p. 2. lib. 5. FRITVVS l. c. pag. 416. I. LENFANT l. c. pag. 24. GOMARVS apud Polum in Synopsi tom. 5. pag. 824. DELANY Untersuchung der Offenbarung parte 2. pag. 156. GROTIVS in h. l. BRAVNI*

fit, apparebit ex Rom. 9, 4 5. 3. 2. Pl. 147, 19. 20. conf. MELVSCHENI N. T. ex Talmude illustrato p. 176. 3) *ex tribu Benjamin*, cuius Ex tribu Benjamin Paulus non eam ob causam solum meminit, ut genealogiam suam exhiberet, sed etiam quia tribus haec praecminentiam praeceteris sibi vindicavit; tum quia Benjamin a vera & maxime dilecta Iacobi uxore natus, & a Iacobo in primis amabatur; tum quod primus Israclitarum rex Saulus ex tribu Benjamin fuit; tum ob constantiam huius tribus in vera religione una cum tribu Iuda, cum qua etiam e captivitate babilonica domum reversa est (1); tum denique ob urbem Hierosolymam, quae partim in tribu Benjamin, partim in tribu Iuda sita erat (m). 4) *Ebraeus ex ebraeis* h. e. cuius & Ebraeus ex ambo parentes, & omnes maiores haud interrupta serie ebraei ebraeis fuerunt. WITSIVS quidem (n) consentiente SAL. VAN TIL (o) non tam genus hic intelligendum esse arbitratur, (hoc enim satis indicatum esse videri in antecedentibus) quam distinctionem eorum qui hebraea lingua in sacris utebantur, ab iis qui dicuntur ἑλλεινισται &c. Sed nostra interpretatio verisimilior (p). 5) *Secundum Pharisaus legem Pharisaus*. Verbum νομος vel sectam hic significat, vel rationem singularem explicandae legis mosaicae (q). Pharisaeos magno apud populum in honore exstitisse, quisque non ignorat, in primis quia a communi vitae consuetudine separati erant, unde etiam nomen sortiti sunt (r). 6) *Secundum Zelum persequens ecclesiam*. Verba *κατα ζηλον* vel ita reddi possunt: ex coeco impetu & furore (s), vel, magno zelo & furore persequutus sum ecclesiam, B omnes

selecta sacra lib. 1. c. 1. §. 97. BOCHARTVS lib. 2. Geogr. Sacr. c. 26. p. 132. (l) 1 Reg. 12, 19-21. Elia 1, 5. &c. (m) Nehem. 11, 4. 7. Iof. 1, 21 coll. testimoniis Iudaeorum citatis a RELANDO in *antiq. ebr.* pag. 7-9. edit. Buddei 1724. c). *Palaeftina* pag. 839. & a IO. HENR. OTTONE in *lex. rabbinico-phil.* p. m. 263. (n) in *Meletem. Leidens.* p. 7. (o) in *comment. in 4 Pauli epistolas* pag. 295. (p) conf. *Poli Synopsis critic.* vol. 5. pag. 824. WOLFIVS l. c. tom. 3. pag. 239. URAVNIUS in *selectis sacris* lib. 1. c. 1. §. 15. GOODWINI *Moses & Aaron* pag. 57. edit. Hotting. & pag. 15. ed. Reizii. & ELSNERI comment. pag. 779. 780. (q) vide WITSIVM l. c. pag. 14. coll. WOLFIO l. c. (r) a פרוש *separavit* conf. Matth. 23, 5. 6. 7. Luc. 18, 11. Act. 23, 6. 22, 3. 26, 4. (s) Rom. 4, 19. Gal. 1, 13. 14.

Inculpabilis
coram homi-
nibus.

omnes hac in re superans. Id argumento esse poterat, quanti Paulus olim religionem iudaicam fecerat. 7) Ultimum denique est: *κατα δικαιοσύνην τὴν ἐννομῶ γενομένους ἀμεμπτος*. *Δικαιοσύνη ἐκ νόμου* indicat legitimam conditionem & actiones ex observatione legis ceremonialis enatas (t). Inde factum, quod Paulus nullius transgressionis legis mosaicae ab hominibus redargui poterit. Nihilominus tamen fecit hanc iustitiam una cum omnibus hisce privilegiis flocci pendit. Sed redeo ad id, unde aberravit oratio.

De Paulo post
conversionem.

§. 7. Alterum quod notatu dignum est, spectat *statum Pauli post conversionem*, de quo quatuor potissimum momenta consideranda veniunt.

Apostolus
fuit.

I. *Quod Dominus illum elegerit apostolum*, ut colligeret ex hominibus ecclesiam Christo nomen dantem. Qua propter etiam *σκευος ἐκλογῆς τῷ Χριστῷ* dicitur (u), qui sepeverat illum ab utero matris suae, ut annunciaret evangelium de Iesu omnium redemptore exoptatissimo (w); & a *Patribus κλητος ἀποστόλος*, item *μεγὰς ἀπόστολος* per excellentiam, salutatur.

Gentium in-
primis.

II. Inprimis *gentium apostolus* fuit, ex pacto cum caeteris apostolis & praecipue cum Petro inito (x).

In Graecia
evangelium
annunciavit.

III. In Graecia evangelii praedicationem fecit, & ecclesias ibidem fundavit, initium faciens PHILIPPIS. Ecclesias enim *Philippenses & Corinthiacas*, inquit TERTULLIANUS (y) & AUGUSTINUS (z) *erant ex numero apostolicarum, quae ab apostolis fuerunt conditae, quae aliquem ex apostolis autorem suum proferunt, quae apostolorum aluminae existerunt: quaeque apostolicas epistolas accipere meruerunt*. Philippus vero apostolus bis saltem antequam hanc epistolam scripsit, profectus est. Prima vice factum, cum iter feceretur

(t) Matth. 5, 20. Rom. 7, 14. Luc. 18, 11. 12. coll. BRAVNI *selectis sacris* lib. 1. c. 1. §. 98. (u) Act. 9, 15. 16. (w) Gal. 1, 15. 16. conf. 1 Cor. 9, 1. f. 15, 9. 2 Cor. 11, 5. (x) Act. 9, 15. c. 13, 2. 22, 21. Rom. 2, 13. Gal. 2, 9. Ephes. 3, 8. conf. diss. sub praefidio S. V. D. BÄRMGARTEN 1745 habito. de Paulo gentium apostolo contra Thomam Mosgammum. (y) de virginibus velandis c. 2. de praescriptione haereticorum c. 32. l. 4. adversus Marcionem c. 5. (z) de doctrina Christiana lib. 2. c. 8. de libris canonicis.

cundum apostolicum faceret. Altera vero, in quarto itinere apostolico Philippis dies azymorum egit (a). De prima in hac urbe commemoratione Act. 16, 12 seq. quaedam narrantur, quae paucis transcribenda sunt ab aliis satis illustrata. Troade enim commorans, visionem aliquam habuit, a viro quodam Macedone monitus, ut in Macedoniam proficisceretur, illamque voce evangelii replet. Cui nutui divino obtemperans, *Samothracen, Napolin & post Philippas* delatus est cum Socio *Sila* seu *Luca* (b). *Res gestae* Act. Pauli Pauli hoc loco haec sunt 1) *die sabbathi in profuecham Iudaorum se* Philippicinia contrulit, ubi loquebatur cum mulieribus ibi confluentibus. Sed hac de *profuecha* infra sect. 3. disputabimus. 2) Inter has erat quaedam nomine *LYDIA purpuraria*, quam Paulus domino suo lucratus est, & cum tota familia baptizavit (c).

Accidit autem 3) quod quoties Paulus in profuecham Iudaorum se conferret, *ancilla quaedam mancipium spiritu pythonico correpta*, Paulum clamore sequeretur, multis illum laudibus effrens. Cum vero eandem cantilenam saepius caneret, Paulus graviter hoc ferens iussit spiritum illum exire. Sed molestias sibi eo contrahebat & incommoda; coram iudicibus enim a domino huius servae sistebatur, & virgis caesus in carcerem coniciebatur (d).

4) *Deus vero terram commovens*, vincula vincitorum solvebat omnium, ob quam rem *custos carceris* attonitus se ipsum quidem voluit interimere, a Paulo autem ut sibi ipsi parceret admonitus, ad Christum se convertit, & baptizatus est. Nonnullos scriptores graecos hunc carceris custodem *STEPHANAM* appellasse, observat

VEN. D. BAYMGARTEN l. c. pag. 318. conf. modo laudatum WIT-
B 2 SILVS

(a) Act. 20, 1. 26. (b) Silam enim & Lucam unam eandemque personam esse demonstravit VEN. D. HAYBERVS in Betrachtungen über einige der ersten Gläubigen und Lehrer der christlichen Kirche. Lemgo 1741. pag. 61. 74. (c) vide WITSIVM l. c. pag. 71. 72. WOLFIVM l. c. L. MICH. HOERNLEIN disp. de *Lydia conversa* Lips. 1699. DEYLINGII observ. sac. p. 2. pag. 352. 10. BIEL in *biblioth. Bremensicla* II. p. 48. seq. coll. cl. VI. p. 660. & I. G. ALTMAN ib. claff. V. p. 610. & in primis VEN. WALCHIVM loco statim citando pag. 19-51. ac cel. ELSNERVM l. c. pag. 23 seq. (d) conf. celeb. WALCHIVS l. c. pag. 51-75. ELSNERVS l. c. pag. 37. seq. WOLFIVS l. c. pag. 1241. & 1 Thef. 2, 2.

SIVM (e) in primis VEN. D. WALCHIVM de actis Pauli Philippenses-
bus ex Lucae commentariis descriptis atque illustratis Ienae 1726. pl.
13 $\frac{2}{2}$ & celeb. ELSNERVS in explicata epistola ad Philippenses
pag. 12-90.

In vincula
coniectus est
& Romam
deatus.

IV. Restat denique ut observetur, Paulum ob annunciatio-
nem evangelii in vincula coniectum esse, quod Hierosolymae factum,
ubi in templo capitur (f). Postridie vero ob insidias ipsi structas,
cum comitatu satellitum Caesarem ad Felicem praesidem provin-
ciae mittitur (g) ubi per biennium in vinculis tenetur. Cum vero
Caesarem appellaret, iter eius Romam decernitur, quorsum post
molestam valde & periculofam navigationem venit, ubi multas, &
inter illas hanc etiam scripsit epistolam. Haec de autore sufficienter.

SECTIO II.

DE AVTORITATE HVIVS EPISTOLAE CANONICA.

§. I.

Epistolam
semper fuisse
in canone
probatum.

Epistola haec semper fuit in canone, nec a primordiis ecclesiae
christianae divinam eius auctoritatem in dubium vocare quis
ausus est. Testis est supra laudatus POLYCARPVS, huius
epistolae mentionem faciens, IGNATIVS (h), TERTVLLIANVS
(i) qui allegans authenticas apostolorum literas, epistolae ad Phi-
lippenses etiam meminit, ORIGENES de quatuordecim Pauli epi-
stolis loquitur (k). Porro ATHANASIVS (l) verbis: *εἰς τὴν πρὸς
Φιλιππ.*

(e) l. c. pag. 72-75. coll. WOLFIO l. c. pag. 1241 seq. (f) Act. 21, 26-
33. (g) Act. 23, 11-35. (h) in epistola ad Philadelphenos §. 7. p. 63.
(i) lib. 5. contra Marcionem c. 19. & de praescript. haeretic. tom. 1. pag.
245. (k) in exposit. in Marthaeum, apud Eusebium hist. eccles. l. 6. c.
25. conf. ei. homilia 7. in Iosiam, de qua AUREVS in origenianis l. 3. c.
2. sect. 3. §. 4. p. 246. (l) in fragmento epistolae 39. sive festalis tom. 2.

ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ, & idem alio loco (m) ἐκτὴ πρὸς ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ. Testis est SYNODVS LAODICENA anno Christi 364. habita, canone 59 vel 60, ἐπιστολῆς πρὸς ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ μίας in recensione librorum canonicorum, mentionem faciens. Idem testatur GREGORIUS NAGIANZENSIS (n) & AMPHILOCHIVS, verbis

Τὴν πρὸς Γαλατίας τε, καὶ τὴν πρὸς Εφεσίους, μετ' ἡν τοῖς ἐν ΦΙΛΙΠΠΟΙΣ, (n) - - -

Testes sunt denique CYRILLVS HIEROSOLYMITANVS (p), PHILASTRIVS (q), HIERONYMVS (r) verbis: *Paulus scripsit ad PHILIPPENSES epistolam unam*, RVFFINVS (s), CONCILIVM CARTHAGINIENSE TERTIVM can. 12. AVGVSTINVS (t), EVSEBIVS (v) dicens: *τὴ δε Παυλῆ προδῆλοι καὶ σαφεῖς αἱ δεκατεσσαρες*; INNOCENTIUS (w), CASSIODORVS romanus senator (x), IVNILIVS (y), LEONTIVS Byzantius (z), ISIDORVS HISPALENSIS (a), HONORIVS Augustodunensis (b) aliique.

§. 2. Haec testimonia eo non debilitantur, quod in cano- Confirmatur.
ne veteri scripturarum, quem exhibet COTELERIVS (c) epistola haec omiffa. Id enim ob toridem versus cum sequente ad Colossenses factum, quae 251 σιωχῆς numeravit, quot & haec, ut bene observat COTELERIVS. Ita & alii V. & N. T. libri v. c. epistolae ad Thesalonicensis in hoc catalogo omiffae sunt.

§. 3. Adfunt praeterea *indicia interna*, quae huius au- Indicia inter-
toritatis canonicae fidem faciunt. Caret epistola nec *veritate hi-* na auctorita-
storica nec *dogmatica*. Fuisse urbem aliquam in Graecia Philippi- tis canoniceg.
vocatam, sectio 3. demonstrabit. Timotheum, socium Pauli in

B 3

itineribus

oper. p. 38. (m) in *synopsi sacrae scripturae*. (n) *carmine* 33. *περὶ τῶν γνη-*
σίων βιβλίων τῆς θεοπνευστῆς γραφῆς edit. Parisi an. 1630. tom. 2. p. 98.
(o) in *Iambis ad Seleucum*, in oper. eius Parisiis 1694. f. pag. 132. (p) *in*
catech. 14. illuminariorum. (q) *de haeres. c. 87. in catalogo haeresium*
Helmst. 1686. 4. pag. 39. (r) cap. 5. *de viris illustribus* apud I. A. FA-
BRICIVM in *bibl. eccles. pag. 35. (s) in expost. symb. apostolici*, in operi-
bus eius Parisiis 1580. f. pag. 189. (t) *de doctrina christiana* lib. 2. c. 8.
de libris canonicis. (v) *lib. 3. hist. eccles. c. 23. (w) in epistola ad Exuperi-*
um a DIONYSIO exiegro inserta decretalibus. (x) de instit. div. liter. cap.
14. (y) de partibus divinae legis lib. 1. cap. 3. (z) *schol. de sectis action. II.*
(a) de ecclesiast. officiis lib. 1. c. 12. (b) *de script. eccles. lib. 1. ap. Fabri-*
cium 1. c. (c) tom. 1. p. 8. *part. apostol.*

aethiopicæ restantur. Consentunt præterea scriptores antiquissimi ex parte in sequentibus citandi, ita ut nullum hac de re superfluum dubium. Operæ vero pretium erit, ut tum *statum externum* tum *internum* huius urbis consideremus.

§. 2. Quod si igitur *primo de externo statu* quaeritur, ob-De sita urbis.
servandum est, de *nomine* urbis ΛΕΜΟΥΝΕ (e) disseruisse; sitam vero fuisse in Macedonia superiore, Edonum tractu, & quidem prope fines Thraciæ, haud procul a fluvio Strymone, ad quem olim Edonii incoluerunt, & de quo SCYLAX CARYANDENSIS (f) μετα δε Μακεδονίαν Στρυμών ποταμός, έτος όριζει Μακεδονίαν και θρακίην. PLINIVS (g) quoque testis est, hunc fluvium olim limitem fuisse inter Macedoniam & Thraciam. Philippi vero non in confinio Thraciæ solum sita fuit, sed & olim huic regioni annumerata. Διηκει enim inquit SCYLAX, ή θρακίη άπο Στρυμώνος ποταμού μέχρι ήστρε ποταμού τε εν τω Ευρώπια Πόνω. Addo verba STRABONIS (h): ab initio Macedonicarum & Pannonicarum gentium usque ad Strymonem fluvium, Macedones habitant, ac Pæones seu Pannonici & quidem montanorum Thracum. Quæ ulteriore iam Strymone sunt, usque ad Aemum & Ponti fauces omnia Thracum sunt &c. Unde etiam factum est, quod nonnulli scriptores antiqui eam urbem Thraciæ vocarint, e.g. PLINIVS (i) de Thracia loquens, *intus*, inquit, *Philippi Colonia*. Imposita vero fuit monti quodam, qui inter hanc urbem & Neapolim erat, & non procul ab utroque oppido Pangæo monti coniungebatur. Ita enim DIO CASSIVS (k) Philippi παρα τε τω Παγγαίω και παρα τω Συμβολω κέντα (l). Et LVCANVS (m)
- - - - - video Pangæa nivosis

Canæ iugis, latosque Haemi sub rupe PHILIPPOS. APPIANVS (n) εστ τε, inquit, ή παλις επι λεφθ περιηρημης, τοςαντη τε μεγεθος

(e) in observ. ad varia sacra pag. 86. (f) in Periplo maris mediterranei, de Macedonia pag. 67. ap. IAC. GRONOVIVM in geogr. apbicus antiquis. Lugd. Batav. 1697. (g) lib. 4. c. 10. (h) lib. 7. geogr. (i) hist. mundi l. 4. c. 7. de Thracia. (k) lib. 47. pag. 347. (l) συμβολων autem Dionis ibidem est κενων tractus & όρος mons. CELLARIVS geogr. antiq. p. 1296. (m) lib. 1. c. 629. (n) de bello civ. l. 4.

μεγεθος, ὅσον ἐστὶ τὰ λοφὰ τὰ ἑυρεθῆ h. e. *Sita est urbs in praerupto iunulo, totam eius latitudinem occupans* &c. De distinctia huius urbis ab aliis vide CELLARIVM, (o) APPIANVM ALEXANDRINVM, (p) SALVAN TIL (q) & M. A. BAYDRAND (r) observantem vix mill. pass. distare ab ora maris Aegaei in septentrionem, & 33. ab Amphipoli. Situs civitatis apud PTOLEMAEVVM (s) collocatur ad longitudinem 50° - 45' latitudinem vero 41° - 45' apud Nic. SANSON autem (t) ad latit. 42° - 15'. & longit. 50° - 30'.

Num fuerit
urbs primaria
Macedoniae?

§. 2. Multum inter eruditos disputatum est, utrum Philippi urbs praecipua Macedoniae fuerit, nec ne? Quidam v. c. GROTIUS, GOMARVS, RYMPAEVS, c. STARCKIUS &c. prius defenderunt. Provocant ad Actor. 16, 12. *ἐκείθεν τὴν εἰς Φιλιππῶν, ἣτις ἐστὶ ΠΡΩΤΗ τῆς μεριδὸς τῆς Μακεδονίας*, ubi verbum *πρωτη* de dignitate intelligunt. Consentit versio Syriaca: *רמקרוניא רישא דרי רישא דרתי* quae est primaria Macedoniae. Alii verbum *πρωτη* cum verbo *κωλονια* coniungendum esse volunt. Ex cl. ELSNERI sententia urbem claram vel honoratam significare potest, siquidem plures civitates clarae vel honoratae, *primas* se vocarunt. Alii vero rectius de situ verbum explicant, & quidem ut ex ZANCHII sententia prima eis fluvium Strymonem sit, qui Macedoniam a Thracia dividebat, vel CELLARIO & VEN. WALCHIO autoribus, *πρωτη* partis illius trans Strymonem, adiectae a Philippo ad veterem Macedoniam; vel ex mente SALVAN TIL l. c. qui cum ZANCHIO consentire videtur prima a Thracia incipiendo, quae olim Thraciae fuerat, nunc primum Macedoniae oppidum habitum fuit, vel denique si RAPHELIJ verbis utimur, *πρωτη* dicta, quia advenienti apostolo Paulo prima erat. Id vero fuit *Neapolis*. Nam cum haec epistola scriberetur, *Thessalonica* totius Macedoniae erat metropolis (*). Sequenti quidem tempore divisa ecclesiasticae hac prima Macedonia in duas, evasere Philippi in metropolin alteram saltem honorariam, ut
fatis

(o) l. c. pag. 1055. (p) l. c. (q) l. c. pag. 249. (r) in *geographia* tom. 2. Parisiis 1681, pag. 104. (s) in *geogr.* Basil. 1540. pag. 51. (t) in *indice geographico* pag. 86. in *et. geographia sacra* Amstel. 1704. fol. (*) vide SPANHEMIVS de usu numismatum pag. 606. & ad Iuliani Caesaris p. 220, 221.

fatis dicitur EX LIBERATO in breviario lib. 5. Etenim apud eum FLAVIANVS Philippensis archiepiscopus dicitur, quem BARONIVS ad an. 430. num. 27. Philippensi ecclesiae praefuisse scribit. Vide SPANHEMII tom. 1. oper. pag. 115. BEVESIGIVM ad canon. eccles. prim. p. 96. ELSNERVM l. c. pag. 100. CAROLI A S. PAVLO geographiam sacram, qui pag. 188. 189. de recentiori huius urbis praerogativa ecclesiastica differuit. Alii denique velunt, Philippus non quidem Macedoniae totius fuisse metropolim, atramen superioris partis illius terrae, quae est interfluvium Strymonem & Nessum v. c. TILLIVS l. c. pag. 250. Id vero Amphipolis fuit, oppidum ad flumen Strymonem, quo utrinque alluitur, unde & nomen (u), quod oppidum a Christianis olim Christipolis, a Turcis autem Emboli vocatum est.

§. 4. DIODORVS SICVLVS lib. 16. apud Stephanum & Crenides Volateranum l. 8. ARTEMIDORVS, & ex recentioribus F. MELANCHLIN dicta. TON in oratione de Misnia, testantur, κρηνης fontanopolim, primum huius urbis nomen fuisse, a κρηνης, id est fonticulus, ob fontes uberimos circa collem, cui imposta fuit, promanantes. Ita enim STRABO (w) ότι η νον ΦΙΛΙΠΠΟΙ ΠΟΛΙΣ ΚΡΗΝΙΔΕΣ εκαλέντο, το παλαιον. Posthaec Dathos vel Thasus nominata est, quia Thasii, in- & Dathos. colae insulae vicinae, ob aurifodinas marmoremque clarae, illam aedificarunt. Ita enim PTOLEMAEVS in geographia (x), Philippi Dathos olim Appiano dicta, Crenidae Diodoro. Scylax iterum: Νεαπολις κατά ταυτην, Δατον πολις ελληνις, ην οικισεν Καλλιστρατος αθηναϊος, και ποταμις Νεσος &c. Ad quae verba Stephanus & Vossius observant: Δατον πολις θρακης. Ηροδοτος ενιατη. Ηδοναν δε τατα Φασιν οι οικητες Δατην. Sic namque legendus est ille locus. Eustathius in commentariis ad Dionysium, hanc Thasorum facit coloniam. Quem consule (y).

C

§. 5.

- (u) Plin. l. 4. c. 10 & 23. Ven. BAYMGARTEN hist. eccles. p. 1. pag. 318. & EZECH. SPANHEMIUS de praest. & usit. numism. vol. 1. p. 631. qui numisma in medium profert Amphipoliscum, hac inscriptione: ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ (w) in excerptis ex libri 7. sine geogr. Amstel. 1707. pag. 511. (x) Basil. 1540. fol. pag. 51. col. 2. (y) apud Gronovium l. c.

Philippus de suo nomine illam vocavit. §. 5. Cum vero Philippus rex Macedonum totam Macedoniam sub potestatem subiungeret, hanc etiam urbem ante bien-
nium a *Thafis exstructam*, occupans instauravit, amplificavit, & de suo nomine *Philippos* vocavit quod factum est anno ante N. C. 358. (*). Ita enim *APPIANVS* l. c. *Φιλίππος δὲ ὡς εὐφροὺς ἐπιθρασ-
κας χάριον ὠχυρώσε τε καὶ ἀφ' αὐτῆς Φιλίπποις προσέπειν* h. e. hunc locum, ut opportunum bello adversus Thracas gerendo, Philippus munit, & appellavit de suo nomine. *PAVSANIAS* (η) *Πατρὶς δὲ ἦν αὐτῷ* scil. *Λάμπο νεώτατη τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων, καλεσμένη δὲ ἀπὸ τῆς οἰκίης Φιλίππου τῆς Ἀμύντης*. Prolixius hac de urbe scripsit *DIOGORVS SICVLVS* (α) *ἀμα* enim inquit, *de τῆσσι πραττομένοις, βασίσι μὲν ὠκεσεν τὰς ὀνομαζόμενας ΚΡΗΝΙΔΑΣ, ἃς ὑπερὸν ὀβασίλευς ἀφ' αὐτῆς ὀνομάσας Φιλίπποις, ἐπληρώσεν οἰκητοράν*. Deinde pergit: *μετὰ δὲ ταῦτα παρελθὼν* (scil. Philippus) *ἐπὶ πόλιν κρηνίδας, ταύτην μὲν ἐπαυξήσας οἰκητοράν πληθεύει, μετανομάσε Φιλίππος, ἀφ' αὐτῆς προσαγορεύσας*. Τα δὲ κατὰ τὴν χώραν χρυσέα μέταλλα πολυτελέως οἰτά λιτά καὶ ἀδάμα τὰς κατασκευαίς ἐπὶ τούτων ἠύξησεν ὥστε δυναθῆαι φερεῖν αὐτῷ προσόδον πλείον ἢ τάλαντων χίλιον. Εἰ δὲ τούτων ταχὺ σαρκεύσας πλεόν, αἰὲ μαλλον δια τὴν εὐπορίαν τῶν χρημάτων εἰς ὑπεροχὴν μεγάλης ἠγάγε τὴν μακεδονικὴν βασιλείαν. Νομισμα γὰρ χρυσοῦν κοίνας προσαγορεύειν ἀπ' ἐκείνης Φιλίππειον, μισθοφορῶν τε δυνάμιν ἀξιολογῶν συνήθησάτο, καὶ τῶν ἑλλήνων πολλὰς δια τούτων προπετρεψάτο προδοτάς γενεθῆσαι τῶν πατρίδων. *PTOLEMAEI & STRABONIS* testimonia supra citata sunt. *Numismatum autem Philippi imagine insignium, facie in scriptoribus, inprimis poetis, mentio fit*. Ita enim *HORATIUS* (b)

Nummi Philippi.

Gratus Alexandro Regi magno fuit ille
Choerilus, in cultis qui versibus & male natis
Rettulit acceptos, regule nimisna Philippus.

PLAN-

(*) *LENGLÉT DU FRESNOY* tablettes chronologiques a Paris 1744. tom. 1. pag. 70. (z) in *Eliacis* lib. 6. c. 4. pag. 462. *descriptions græciæ* Lipsiæ 1696. (a) lib. 16. c. 3 seq. (b) lib. 2. epistol. 1. v. 232.

PLAVTVS (c)

- - sunt tibi intrus

Trecenti nummi Philippi.

LIVIVS (d) Philippeos aureos nummos CXL millia triumpho asiatico praefatos esse refert (e).

§. 6. Ab hoc autem tempore urbs Philippi Macedoniae adiecta fuit. Ita enim STRABO (f) τῶες δὲ καὶ τὸ ἀπὸ Στυμόνος ἀδιδεῖα fuit? μερὴς Νέσῃ τῇ Μακεδονία προσνεμεσθῆναι ἐπειδὴ Φιλίππος ἐπέσδασε. διαφερόντως περὶ ταῦτα τὰ χωρία, ὥστ' ἐξεδιωσάσθαι, καὶ συνέσησάλο προσδάς μερίδας, ἐκ τῶν μεταλλῶν καὶ τῆς ἀλλῆς εὐφουίας τῶν τοπῶν h. e. quidam ea etiam quae a Strymone ad Nessum usque sunt, Macedoniae attribuant. Nam Philippus plurimum in ea loca contulit operae, ut suae ea ditioris faceret, redditusque constituit amplissimos, e metallis aliisque eorum locorum commoditatibus. Quod etiam exinde apparet, quod quoties scriptores rerum romanarum procli inter Brutum & Cassium ex una, & Antonium ex altera parte, iuxta Philippos facti, mentionem faciunt, semper in Macedonia illud commissum esse, affirmant. Ita enim AVRELIVS VICTOR: Caius Cassius magno exercitu comparato in Macedonia Bruto coniunctus, in campis philippicis ab Antonio victus &c. VELLEIVS PATERCVLVVS (g) Tum Caesar & Antonius transierunt exercitus in Macedoniam, & apud urbem Philippos cum M. Bruto Cassioque acie concurrerunt. Accedit testimonium CHRYSOSTOMI: οἱ Φιλιππησίου ἀπὸ πόλεως εἰσι τῆς Μακεδονίας Φιλίππων, ἔτα καλεμένης ἀπὸ τῆς οὐκίης. Eximie igitur MICH. WALTHERVS fallitur, existimans, inscriptam esse hanc epistolam urbis Thessaliae incolis, non illius cui nomen Philippi cessit, a Philippo Macedoniae rege qui eandem instauravit, & nomine

C 2

(c) in Poen. Aët. I. Sc. I. v. 38. (d) decad. 4. lib. 7. (e) Vide etiam Plauti Bach. A. 4. Sc. 8. v. 27. 30. Poen. A. 3. Sc. I. v. 55. Sc. 5. v. 26. 36. Asin. A. I. Sc. 3. v. I. Curial. A. 3. v. 70. Bach. A. 2. Sc. 2. v. 24. Trucul. A. 5. v. 60. A. 4. Sc. 2. v. III. 118. 121. 122. FLAV. VOPISCVM Syrac. in vita Aurelii & Probi. conf. Ezech. SPANHEMIVS de praef. & usu numism. vol. I. Lond. 1706. pag. 380. 381. item p. 8. (f) l. c. pag. 498. (g) hist. l. 2.

ne suo, Philippos nuncupavit, sed alterius cuiusdam, quae hoc eodem nomine fuit in Thracia. Vide eius officinam biblicam Wittenb. 1668. pag. 1074.

De campis
philippicis.

§. 7. Inclaruit praeterea haec urbs, quia *in campis eius ab Octaviano & Antonio visci, aut potius a fortuna deserti sunt C. Casius & M. Brutus.* Verba VELLEII PATERCVLI hoc de proelio modo cit. vi. Adde versus LVCANI lib. i. observantis, urbem hanc duobus civilium bellorum proeliis esse celebrem:

Aemoniae hinc urbem veteres dixere PHILIPPOS:

Hic bis romano maduerunt sanguine campi.

Vide etiam additamentum virorum illustrium ex libris antiq. manu descriptis, ad AVREL. VICTOREM. L. FLORVM (h), SVETONIUM (i), PLINIUM (k), VALERIUM MAXIMUM (l) & TACITUM (m). De eodem proelio VIRGILIUS (n), (quamquam commiscens Pharfalicae & Philippensis pugnae loca):

Romanas acies iterum videre PHILIPPI.

Colonia facta
quando?

§. 8. Tandem sub *Iulio Caesare* & imperatore *Augusto* COLONIA romana facta est. DIO enim autor est, Augustum extorreseo transmisisse lib. 51. τὰς γὰρ, inquit, δήμες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὰς τὰ τὴν Ἀντωνίου φρονήσαντας, ἐξοικιστὰς τοῖς μὲν στρατιωταῖς, τὰς τὴν πολιεὶς καὶ τὰ χωρία αὐτῶν ἐχαρίσατο, ἐκεῖνων δὲ διὰ τοῖς μὲν πλείοσι το, τὴν Δυρραχίον, ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ ἄλλα τὴν ἐποικίαν ἀντεδωκεν h. e. nam eos conventus Italiae, qui Antonii rebus studeissent, extorres egerat, militibusque agros eorum donaverat: extorrium autem plerisque Dyrrachium, PHILIPPOS & alia oppida habitanda concessit. Fuit autem haec urbs privilegii iuris Italici decorata (o). Fuisse coloniam non ex AEGOR. 16, 12 solum probari potest, & ex PLINIO l. c. verum etiam ex corpore iuris civilis, & quidem Digestorum lib. 36. ad Senatus consultum Trebellianum tir. 1. lege 32. Celsus: *Ballista filium familias haeredem instituit ita: Rebellenus (Trebellianus) si caverit*

(h) lib. 4. c. 7. (i) in *vita Octaviani Augusti* lib. 2. c. 13. (k) lib. 7. c. 45. (l) lib. 1. c. 5. n. 7. (m) *annal.* l. 7. c. 76. n. 1. lib. 4. c. 35. n. 2. *histor.* l. 1. v. 50. n. 3. l. 2. c. 38. n. 4. (n) *Georgic.* lib. 1. v. 49c. (o) conf. MOXNE in *observ. ad varia sacra* pag. 63. Sal. van Til tom. 2. oper. analyt. celeb. Elsnerus in *explicat. huius epistolae* pag. 5.

caverit COLONIAE PHILIPPENSIVM, si sine liberis morietur, quantacunque pecunia ex haereditate de bonis meis ad eum pervenit, eam pecuniam omnem ad COLONIAM PHILIPPENSIVM perventuram. Item lib. 50. ad municipalem & de incolis tit. 15. de censibus, lege 6. Celsus COLONIA PHILIPPENSIS iuris italicus est. Lege 8. Paulus: In provincia Macedonia Dyrracheni, Cassandrenses, PHILIPPENSES - iuris italicus sunt. Quid vero istud ius italicum disquirat sit, LE MOYNE (p) & ven. Walchius l. c. pag. 5.

Accedunt ad haec testimonia tot numismata, hanc rem egregie tam illustrantia quam confirmantia. In his colligendis praeclearam operam navarunt doctissimi viri, PATINVS (q), IO. PAY-VAILLANT (r), & ELECH. SPANHEMVS (s), coll. CELLARIO (t), SAL. VAN TIL (u), IOH. IAC. GESNERVS de numis Regum Macedoniae, & ven. D. WALCHIVS l. c. pag. 5. Primus nummus superstes TIB. CLAVDIO CAESARE AVG. p. m. tr. p. imp. dicatus est, & mediocris moduli, hac inscriptione: COL. AVG. IVL. PHILIP. h. e. colonia Augusta Iulia Philippensis; & in basi: DIVVS AVG. cui basi duae figurae insistentes, altera virilis paludata, dextram elevans, laeva ad latus; altera vel etiam virilis, vel muliebris seminuda cum pallio, dextra coronam supra caput prioris imponens. Secundus VESPASIANO dicatus minimae molis, eandem habet epigraphen. Tertius DOMITIANO, secundi moduli. Quartus HADRIANO. Quintus M. AVRELIO. Sextus commodus, in quo lupa cum puerulis, quod solenne est coloniarum symbolum. Septimus denique CARACALLAE, eandem *επιγραφήν* cum quinque prioribus habens. Veteri vero lapidi inscriptum fuisse: COL. IVL. PHILIPPENSIS refert SPONIVS (v). Hoc huius urbis privilegium Paulum spectasse, quando verbis *πολιτευεσθαι* & *πολιτευμα* in hac epistola utitur, cap. 1, 26. c. 3, 20. clarum est atque perspicuum.

§. 9. Mercatura quae ibidem fiebat, fecit, ut tot homines De mercatura. peregrini ibi confluerent, quorum ex numero etiam LYDIA illa

C 3

erat

(p) l. c. pag. 64-71. (q) de nummis Caesarum pag. 99. (r) de nummismat. aereis imperatorum &c. Parisiis 1697. tom. 1. pag. 109. 132. 143. 169. 192. 219. & tom. 2. pag. 41. (s) de praest. & usu nummism. vol. 1. pag. 8. 9. 105. 106. vol. 2. pag. 600. 601. (t) l. c. pag. 1058. & in diss. pag. 711 seq. (u) in comment. in 4 epist. pag. 280. (v) in miscellan. etud. antiq. pag. 173.

erat πορφυροπαλις πολεις θνατειρων (w). Inde etiam opibus polluerunt urbis huius incolae, christianique qui in illa reperiebantur, beneficia Paulo prae aliis ecclesiis deferre poterant (x).

Praefens urbis status.

§. 10. Tria adhuc verba de praefenti urbis statu addenda sunt, de quo relatum accepimus illam ad hunc usque diem exstare quidem, & *Filippos* s. *Philippos* dictam, sed nunc ibi duntaxat pagum esse, continentem quinas aut fenas aedes extra muri circuitum apud aquam exstructas, & a paucis inhabitari graecis egentibus, sub *Turcorum* imperio. Praeterea scimus esse urbem *Archiepiscopalem*, unde *STEPHANVS GERLACHIVS* in litteris ad *Martinum Crusium* an. 1575. datis (y) *Philippi*, inquit, *Macedoniae metropolis exstat 150 ecclesiarum*. *BELLONIO* teste (*) rudera huius urbis & ruinae non minus sunt admirandae, quam ullius alterius urbis, veterem urbis splendorem testantes. Pulcherrimum enim isthic est *amphitheatrum* sphaerica figura exstructum, quod in hunc usque diem pene integrum conservatum est, possetque in multos adhuc annos perdurare, nisi *Turcae* gradus, qui marmorei sunt, auferrent. Sunt etiam hic alia antiquissima vetustatis monumenta, nempe quatuor ingentes & *crassae columnae*, quae templo *D. Claudii* dicatae sunt, & aliae adhuc plurimae *marmoreae statuae & columnae Ionici & Dorici operis*, insignis structurae & summi artificii. *LANCHIVS* tradit quidem hanc urbem hodie vocari *Grixopolim* quass *Chrysoptin*. Sed hoc cognomen saltem esse videtur, non vero consueta huius urbis denominatio. Vide *CLYVERII introd. geogr.* (v) *MICH. ANT. BAVDRAND geogr.* (a), *LEXICON VNIVERSALE* (b), *BENI. HEDERICHII reales Schullexicon* (c), *SPANHEMI geogr. sacr.* (d), *CAROLI A. S. PAVLO geogr. sacr.* (e), *IO. ANT. MAGINI geogr. tum veterem, tum novam* (f), celeb. *ELSNERVUM* (g), aliosque qui geographias

(w) *Aetor.* 16, 14. (x) vide *Ven. D. BAYMGARTEN* l. c. & *SAL. VAN. TIL* l. c. pag. 316. (y) quae adiunctae sunt *DAV. CHYTRAEI orationi de statu ecclesiarum hoc tempore in Graecia, Asia &c.* *Witteb.* 1582. (*) lib. 4. observ. cap. 56. (z) *Guelpherbyti* 1678. pag. 318. (a) tom. 2. *Parisis* 1681. pag. 164. (b) tom. 27. pag. 1939. (c) *Lipsiae* 1731. pag. 1209. (d) tom. 1. oper. pag. 115. (e) *Amstel.* 1703. pag. 188. 189. (f) vol. 2. *Arnheimi* 1617. pag. 159. (g) l. c. pag. 11.

pbias & itineraria ediderunt, in primis vero BELLONIVM l. c. quem omnes hi ducem sequuti sunt.

§. 11. Sequitur, ut de interno eius statu disputem, & qui De statu in-
dem primo de incolis in genere, & deinde de ecclesia philippensi si terno.
gillatim.

§. 12. De incolis notum est, illos tam quod ad ortum quam De incolis in
educationem pertinet, simulacrorum cultores fuisse, seu gentiles genere.
qui Herculem in primis Thasum, Dianam Iovis & Latonae filiam, &
Apolinem fratrem Dianae, Pythium etiam dictum, pro diis ha-
bentes, coluerunt, quod vel ex Actor. 16, 16-19 apparet. Prolixa
vero & accurata horum numinum disquisitio seiuncta est a re pro-
posita. Vide igitur qui de antiquitatibus graecis & romanis scrip-
serunt, coll. SAL. VAN TIL (g). Ven. D. WALCHIO l. c. pag. 52 seq.
& celeb. ELSNERO l. c. pag. 6 seq. Id vero observari promeruit,
inter divos relatum Caesarem Augustum (h) Philippenses in primis Divum Au-
coluisse. Unde nonnulli cap. 2, 6. Paulum ad hanc ἀποθεωσιν re- gustum colu-
spexisse, opinantur v. c. ALEX. MORVS (i) STEPHANVS LE MOYNE (k), erunt.
PETR. ZORNIVS (l), SCHVRLFLEISCHIVS (m) & SAL VAN TIL (n). Prae- Cap. 2, 6. ex-
terea exinde verosimile fit, quia in numismate illo Claudii, cuius plicatur.
supra memini, ab una parte imago Caesaris repraesentatur, ab al-
tera Iupiter capiti Augusti coronam lauream imponens. Aliam
quidem sententiam tuetur PATIVS, duas figuras, de quibus dispu-
tamus, Iulium Caesarem & Augustum esse, ex epigraphae basi im-
posita existimans. Hunc vero refutat VAILLANTIVS (o) verbis: *sed*
constanter mulier supra figurae militaris caput coronam sustinet, titu-
lus vero ad solum Augustum pertinet, & quidem post eius mortem ipsi
concessus: ideo eius effigiem a Philippensibus ob coloniae restorationem
publice

(g) l. c. pag. 251. 133-170. (h) vide TACITI *annales* l. 2. c. 22. n. 1. l. 4.
c. 38. n. 8. l. 1. c. 23. n. 2. c. 2. n. 6. lib. 2. c. 41. n. 1. lib. 4. c. 6. 7. n. 6.
c. 37. n. 1. c. 55. n. 5. c. 57. n. 1. lib. 6. c. 45. n. 3. HERODIANVS lib. 4.
c. 2. ἀποθεωσιν imperatorum praecleara egressione describit. (i) in *diatri-*
ba ad c. 53. Ies. pag. 136. (k) in *observ. ad var. sac.* pag. 274 seq. (l)
tom. 1. *bibl. antiq.* p. 15 seq. ei. Erörterung sub nomine Amelii tom. 2.
pag. 430 seq. (m) in *remaribus aliquot philologicis* §. 14. (n) l. c. pag.
250. 252. (o) l. c. parte 1. pag. 109. 110. & 132.

publice erectam; mulierem vero seminudam ipsum coronantem, urbis Genium arbitramur: in plurimis autem graecis nummis saepe genium imperatoribus coronam imponit.

Huiusmodi Caesares indigetes ἀνηπαγμενοι dicebantur, seu sursum erepti, & relatio inter divos ἀρπαγή vel ἀρπαγμος vocabatur. Sensus igitur verborum apostoli esset, Christo divino honore non usum fuisse, quem alii sibi sumunt & arrogant, licet illum vindicare sibi potuissent legitime. Clarissimo autem WOLFIO (P) videntur longissime a Pauli mente divertere, qui hanc interpretationem assunt. LS MOYNE putat, Paulum hoc loco Alexandri M. ἀποθεωσιν respicere, ven. ELSNERVS autem l. c. pag. 9. 10. Herculis inter divos relationem. Caeterum, Philippenfes & Caesarem Claudium coluisse, haec apud GRUTERVM f. 395. testantur verba; *Flamen divi Claudii Philippi.*

Cap. i. 27. 3,
12-16. expli-
catur.

Id vero certius est, locutiones illas, quibus apostolus c. i. 12-16. utitur, a certaminibus Herculi sacris, desumptas esse v. c. συναθλέην adiuuare certamen seu concertare; λαβεῖν praemium accipere; τελεῖσθαι a praeside certaminum victorem declarari & praemio donari; καταλαμβάνεσθαι apprehensus ab exercitato cursore stadium citius emetiri; τα σπῖσω spatium cursu iam emensum, τα εμπροσθεν totum spatium quod est inter cursorem & metam, it. omne id quod ad praemium pertinet; κατα σκοπον διακειν via brevissima ad metam contendere; βραβεῖον praemium victoriae; ἀνω, pretium in excelsis erat positum; τελεῖος ad certamen cursus aptus; κενὴν linea recta & brevissima ad metam perveniendi; πορεύειν ordine progredi &c. conf. SAL. VAN TIL (q), IAC. LYDII *Agonistica sacra* (r), PETRI FABRI *agonistica* (s), vel ELSNERI comment. 879-886. 911-914.

De profuecha
iudaeorum.

§. 13. *Adfuerunt autem haec in urbe multi Iudaei*, mercaturae causa ibi commorantes, qui tamen respectu gentium huius & aliarum civitatum, pauci fuerunt, quod vel inde manifestum est, quoniam ne *synagogam* quidem hoc loco habuerunt, sed PROSEV-

CHAM

(p) tom. 3. curat. phil. pag. 208. 209. (q) l. c. pag. 298-300. 302. 303.
(r) *Francequae* 1700. pag. 3. 27. 28. 75. 123. 137. (s) lib. 2. c. 33. l. 3.
c. 11. 19. 20.

CHAM tantum, priorem vero Thessalonica fuisse ex Act. 17, 1. 10. c. 20, 16. constar. Ex Act. 16, 12. Iudaeos Philippis profeucham habuisse scimus, de qua paucis differendum est. HERMANNO WITSIO (t) videtur quidem simplicissimum per vocem προσευχην, hic orandi actum intelligere, ita ut sic vertantur verba: ubi ex recepto more erat, sive fiebat, oratio. Quo sensu etiam exponi posset comma 16 προσευχόμενοι ἡμῶν εἰς προσευχην, quum iremus oratum. Sed observandum est, ipsum WITSIVM nobis largiri, preces has certo quodam loco tamen esse suas, qui ex multorum testimonio Profeucha dicebatur. Nihil ergo nos commovet WITSIO calculum nostrum adiciere, multae potius nos cogunt rationes, ut aedificium hic intelligamus, quod profeucha dicebatur, praeunte Syro, verba haec ita vertente: בית צלותו הוּא בְּתַחֲוֵהּ quia ibi conspiciebatur domus orationis, & versione arabica

ألى موضع الذويكان يضلن أبة موضع لأصالة

h. e. egressi sumus ad locum qui existimabatur esse locus orationis. Tales habebant Iudaei Romae, Alexandriae, & in aliis urbibus plures. Quidam has profeuchas easdem cum synagogis fuisse volunt, quod contendunt GROTIUS (u), I. H. HOTTINGERUS (v), REITZIVS (w) qui ex Maimonide (x), locum aliquem allegat, unde hoc probare vult. Idem fere sentit GOODWINUS (y) etsi profiteatur, sibi nondum compertum esse, num oratoria a synagogis differant. Alii vero rectius inter illas distinguunt. Profeuchae enim להפלתו seu בתי תפלות proprie dicebantur, & precibus destinatae; synagogae vero בתי מדרשות vocabantur, doctrinae Mischnae & Gemarae consecratae, observant RELANDO (z). GOODWINUS & LE MOYNE (a) observant, quibusdam προσευχην idem esse ac Xenodochium vel sacellum, quia ad fores προσευχων aedicularum, egeni consuebant, ad stipem capiendum. Hinc IVVENALIS (b).

D

Ede,

(t) in melezem. Leidenfibus Lugd. Batav. 1703. pag. 71. (u) ad Matth. 4, 23. (v) in obs. ad Goodwinum p. m. 379. (w) in annor. ad Goodwinum Mosen & Aaronem p. m. 180. (x) Tephil. c. 4. §. 1. (y) l. c. pag. 179. (z) in antiq. p. m. 113. (a) in observ. ad varia sacra pag. 74. (b) Sat. 3. v. 296.

Ede, ubi conſiſtas, in qua te quaero *Proſeucha*?

De origine vero horum oratoriorum accepimus, Iudaeos extra Hieroſolymam viventes ad exemplum precum quotidianarum, quae in atrio templi hieroſolymitani fundebantur (c), ſub dio quam in aedibus & ſynagogis precari maluiſſe. Hunc in finem quibusdam in locis, in agro, praeſertim autem iuxta littora marium & fluviorum, ſpatioſa & inturbida loca muris circumdabant, quae poſtea a precibus *προσευχαι* appellata ſunt. Inde *littorales orationes* apud TERTULLIANVM (d), IOSEPHVS proſeucham *μεγιστον οικημα* vocat, *πολυν οχλον επιδεξεται δυναμεν* i. e. *maximam domum, magnam turbam capere valentem*. De his proſeuchis prolixè diſputarunt EPIPHANIVS (e), HAMMONDVVS (f), SVICERVVS (g), LE MOYNE (h), BRAVNIVS (i), IOSEPH MEDE (k), FABRICIVS (l), BALTH. STOLBERGIVS (m), SAL. VAN TIL (n), C. STARCKIVS (o), citati GOODWINVS & RELANDVVS, b. PTTIVS (p), Ven. D. BAVMGARTEN (q), WAGENSEIL (r), S. R. WALCHIVS l. c. pag. 8-16. cel. ELSNERVS l. c. p. 19 f. alii quae citaverunt WOLFIVS (s), LILIENTHAL (t) & Ven. WALCHIVS l. c.

Cap. 3. initium explicatur.

Propter hos iudaeos inter Philippenſes degentes, cap. 3. huius epistolae animo ſine paterno & benevolo, ut magnopere cavere ad corruptoribus iudaeis praemonuit apoſtolus, *canes* eos vocans i. e. homines impuros, maledicos & obreſtatores, in quos quadrat illud quod dici ſolet: *βλεπε κυνα, cave canem* (u); *κακας εργατας*

(c) conf. Luc. 1, 10. coll. *Relandi antiq.* p. m. 88. 89. (d) ad *Nationes* lib. 1. c. 13. (e) *haeresi 80 contra Meſſalianos* lib. 3. tom. 2. (f) ad Aſtor. XVI, 13. (g) *ribeſ. eccleſiaſt.* tom. 2. p. 852. (h) *obſerv. ad varia ſacra.* pag. 71-86. (i) *in ſelectis ſacris* lib. 1. c. 1. §. 16. pag. 15-19. (k) *in operibus* London 1672. p. 65 ſeq. cuius ſententiam contraxit IACOB SAVRIN in *Betrachtungen über die Geſchichte H. Ehrift* pag. 1148-1152. verſ. germ. (l) *bibliogr. antiq.* p. 288 & 600 ſeq. (m) in *diſſ. de proſeuchis Iudaeorum* Witeb. 1681. (n) in *comment. in 4 epist. Pauli* pag. 10. 252. 253. (o) in *ſynopſi bibl. exeget.* in N. T. parte 2. pag. 410. 411. (p) in *introd. in N. T.* p. m. 576 & 580. (q) in *hiſt. eccleſ.* parte 1. pag. 40. (r) *ad ſota* p. 527. (s) *tom. 1. cur. phil.* pag. 1236 ſeq. 1241. (t) in *bibliſchen archivario N. T.* pag. 399. ad h. l. (u) conf. Apoc. 22, 15. Matth. 7, 6. Ief. 66, 3. Prov. 26, 11. Deut. 23, 18. 19. PL 59, 7. 16. 22, 17. 21. 2 Petri 2, 22. Rom. 16, 17. 18. SAL. VAN TIL l. c. pag. 294.

εργατας malos operarios, qui Deo non seruiunt, ad scopum, quem sibi proposuissent simulabant, prorsus inutiles, qui omnibus noxae, nulli usui sunt (v). Porro την κατατομήν concisionem. Appellationem metonymicam, περιτομής Iudaei sibi vindicabant. Paulus vero docet, circumcisionem carnis, quam hi corruptores Christianis commendabant, iam inutilem esse, immo damnosam. Denique v. 18. hostes crucis Christi. Trina vero illa repetitio τὴν βλέπετε, & periculi gravitatem, & cautionis necessitatem indicat (w).

§. 14. Quod denique ecclesiam huius loci attinet, illa tunc, Ecclesiae in hac urbe christianaе status. cum Paulus haec scriberet, omnibus notis ecclesiae verae visibilis gaudebat, seu forma regiminis ecclesiae inter Philippenses plenarius erat constituta. Praeerant ipsi doctores quidam, ad hoc munus constituti, quos Paulus επισκοπὸς vocat & διακονὸς (x). Membra huius ecclesiae inter se per evangelium erant coniuncta, qua de re Paulus τῆς κοινῆς Φιλιππησίων εἰς τὸ εὐαγγέλιον, mentionem facit (y). Omnes vero fideles Philippenses Christo eiusque doctrinae & ore & corde adhaerebant. Conf. ven. ELSNERVS in hanc epistolam pag. 91-93.

Optime autem hanc ecclesiam comparatam fuisse, inde manifestum est, quia nullam ecclesiam adeo approbat apostolus, ac nostram. Pertinent huc inprimis verba c. 1, 3 sq. ubi Philippensibus confirmat, se illorum semper cum gaudio memorem esse, simulque impelli ad maximas gratias Deo pro illis persolvendas; & quotiescumque sui ipsius causa Deum adoraret, pro illis etiam omnibus magna laetitia preces se fundere. conf. v. 7. cap. 4, 1.

§. 15. Denique observo, Philippenses apostolum eximia caritate dilexisse, & prae aliis illum beneficiis cumulasse. Id ipse Paulus multis & exquisitissimis verbis laudat. Huc inprimis pertinet cap. 4-15. εὐδέρμια μοι ἐκκλησία ἐκονῶνθηεν εἰς λόγον δασείως καὶ ληψείας, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνον. Ad quae verba bene commentatus est ZEGERVVS (z) Amo Philippiensium in Paulum.

D 2

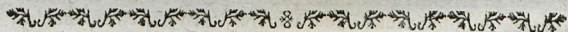
Gnosticos indigitari putat. Vide etiam BRAYNII selecta sacra lib. 1. c. 7. §. 95. & ELSNERI comment. pag. 755-751. (v) 2 Cor. 2, 13. (w) obsevante CALOVIO tom. 4. bibl. illustr. pag. 776. (x) cap. 1, 3 1. de quibus sectione VII. disputabitur. (y) cap. 1, 5. (z) tom. 5. ornic. sacr. ad h. 1.

communicare & rationem dati & accepti, vel in ratione dandi & accipiendi, est beneficium beneficio pensare, & pro spiritualibus reponere temporalia: id quod faciebant Philippenses suo apostolo. Et WOLFIVS (a) Fortasse Paulus respicit ad beneficia spiritualia, quae Philippenses a se olim acceperint, & nunc accipiant, pro quibus vicissim ad se de facultatibus ipsorum nonnihil redundavit. Quae omnia recte se omnino habent. Nam κωμωκία εις λογον δωρεας και λαμβωας, est rationes acceptorum & datorum subducere, & indicat, Philippenses laborem & studium Pauli pro reditu habentes ad calculos revocasse, & ad compensationem acceptorum se non devinctos solum agnoscere, verum etiam esse paratissimos, quod & de se affirmat apostolus.

Amolitus autem a se suspicionem, quasi hac gratiarum actione Philippenses ad plus dandum invitare veller. v. 16. verbis: εχ (scil. γεωρω ταυτα) οτι επιζητω το δομα, & v. 18. απεχω δε παντα h. e. sufficit mihi quod accepi, nihil est quod requiram amplius.

Bis vero Philippenses apostolo in Thessalia comoranti εις την χειραν αυτου miserunt v. 16. & semel cum Romae captivus teneretur.

Conf. VAL. CRVSE de statu Philippensium ad quos scripsit Paulus, ante, in & post conversionem, Hafniae 1734. quam tamen dissertationem mihi videre non licuit.



SECTIO IV.

DE SERMONE ORIGINALI ET STYLO.

§. I.

Graece scripta est.

Epistolam hanc graeco idiomate ab apostolo esse exaratam, non est ut dubitemus. Ad graecos enim scripsit, ergo necesse erat eodem etiam lingua uti, quae ipsis vernacula fuit. Cum vero

(a) rom. 3. cur. phil. pag. 268.

vero hac de re nulla, me sciente, controversia mota sit, ad *stylum* ipsum statim progredior.

§. 2. Hic vero optimis criticis fatentibus hac in epistola *De stylo* *incurantissimus* est, & ad persuadendum optime compositus. Quorum pestinenter verba CASTALIONIS: *nulla alioquin Paulina epistola perinde pathetica est, paternisque affectibus referta, ut haec ipsa. GROTII: est haec epistola laetior alacriorque & blandior caeteris* (b). Multi quidem non erubuerunt & puritatem & elegantiam scripturae Pauli negare, quos vero alii felicissimis armis repulserunt. Quae controversia cum inter eruditos satis constat, oleum & operam perderem, illam hic renovans.

§. 3. Id saltem hic observare iuvat, quod Cel. TACO HAIO VAN van der HONER HONERT (c) observavit, cur scilicet Paulus in nostra quam tractamus epistola c. 3. non gloriatur de humanioribus disciplinis, si in illis exercitatus fuisset? quod dubium sequentem in modum e medio tollit, respondens: *Paulum id non fecisse, quia non faciebat ad scopum, quem sibi isthic loci praefixerat. Pauli scopum ibi tantum esse enumerare omnia illa privilegia, quibus ornatus erat iudicimus, & ostendere, nullum eorum sibi deesse: Quid vero ad iudicium privilegia facit graece doctissimum esse? ut adeo Paulus si de sua graeca litteratura & bonarum artium studiis istic fuisset gloriatius, penitus ineptus fuisset &c.*

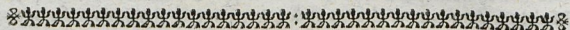
§. 4. Quamquam autem temerarii quidam critici in N. T. Puritas styli generatim, & in primis in epistolis paulinis *solocismos, idioticismos, idiotismos, barbarissimos* se deprehendisse somniant (d) nemo tamen in hac epistola tales ostendit, nisi huc referre vis, SALMASIVM (e) verbum *γοργυμους* quod c. 2, 14. occurrit, *αδελφους και ιδιωτικους* accensere. Hunc vero refutavit cel. philol. Wittebergensis GEORGIUS

D 3

ORGIVS

(b) vide tom. 5. *critic. saec.* & *Poli synopsis* tom. 5. pag. 789. (c) in *apolog. synagn. diss. de stylo N. T. graeco contra Eliam Benosst.* pag. 378. Anstet. 1703. (d) vide WOLFFII *cur. philol.* tom. 2. pag. 2. 3. h. RAMBACHII *instit.* Herm. sacrae pag. 400. 401. ei. *criticod. in epist. ad Romanos* pag. 119-124. RYMPAEI *comment. inric.* pag. 59-80. & ven. HOFMANNI *sect. 2. inrod. in epist. ad Coloss.* pag. 14-16. (e) in *comment. de lingua hellenistica* pag. 108.

ORIGENS (f). Quidam praeterea cap. 1, 22 in verbis: *ταυτα μοι καθ' ος εγραψα*, latinismum se invenisse, putarunt, quod clar. SCHWARZIVS ad OLEARIVM *de stylo N. T.* negat. Caeterum clar. ille Hamburgensis theologus I. C. WOLFFIVS in *civis philologicis* parte 3. epistolae huius phrasae & locutiones ex profanis auctoribus illustravit, puritatemque illarum probavit.



SECTIO V.

DE LOCO VBI EPISTOLA SCRIPTA ET
VNDE MISSA EST.

§. I.

Romae scripta est.

In eo plurimi & omnes fere consentiunt, epistolam hanc *Romae esse* scriptam, id quod evincitur, non ex subscriptione solum, licet cum ea subscriptiones versionis syriacae & arabicae conveniant, (illis enim raro fides tribuenda, nec ab autoribus librorum ipsis profectae sunt) sed ex triplici potissimum argumento.

Probatio I.

§. 2. Primum desumitur ex expressa vinculorum suorum ex quibus missa est, mentione ab apostolo facta cap. 1, 7. 13. 14. Paulum vero Romae tum carcere detentum fuisse, sequens docebit sectio.

Secunda.

§. 3. Deinde probatur ex cap. 1, 13. ubi Paulus de praetorio loquitur, in quo doctrina ipsius evangelica & vincula toti cohorti praetoriae, innotuerunt. In disceptatione versatur, quid sit hocce, cuius apostolus meminit, praetorium. Multi & imprimis IAC. PERIZONIVS & VLRICVS HVBERVS hac de re disputarunt, ille singulari dissertatione quadam Franequerae 1687. edita, hic, parte 2. praelectionum iuris romani & hodierni, in expositione tituli XI.

Quid sit praetorium cap. 1, 13.

Quas

(f) in *diff. critica de idioticismis dictioni N. foederis immerito affectis*. Viteb. 1730. pag. 19. 20.

Quas disputationes quaedam adhuc ex utraque parte sequutae sunt. Viriusque sententiam lege apud WOLFIVM (g). Intelliguntur autem h. l. oprime praetoriae cohortes, quas instituro Augusti habebat imperator custodiam corporis atque adversus subita remedium: sparsas initio per hospitia, postea iunctas peculiaribus castris ad muros urbis non procul viminali porta (h) instructis Seiani consilio, die Leibgarde, Leibwacht, das Hoflager, quas HERODIANVS lib. 4. c. 4. n. 16. *σωματοφυλακες και δευφορες* vocat (i). In hanc sententiam descendit modo laudatus PERIZONIVS l. c. et quillum sequuti sunt SAL. VAN TIL (k), IO. CLERICVS, BEAUSOBRE & LENFANT in N. T. ac cel. ELSNERVS l. c. pag. 102. 270. 271. Alteram sententiam Huberianam, secundum quam praetorium est urbanum iuridicundo auditorium, & pars palatii Caesarum, adoptavit HERMAN WITSIUS (l) (etsi concedat, praetorium citra controversiam notare etiam militum praetorianorum in unis castris ad urbem tendentium multitudinem) & cel. WOLFIVS l. c. quibus addi potest *versio arabica*, hoc comma ita vertens: adeo ut vincula mea propter Christum celebria fiant in tota aede imperatoris.

Aliam sententiam defendit OEDERVS singulari *programmate* Oederi fenonoldi 1731. edito, & in *centuria coniecturarum* pag. 331-334. intelligentia refutatur. eam monuit saepe laudatus WOLFIVS l. c. pag. 273. Idem OEDERVS in *centuria coniecturarum* pag. 329. demonstrare voluit, Philippenfis hanc epistolam minime esse Roma missam, sed aliunde & multo maturius. Verum enim vero rationes quae illum urid affirmaret, permoverunt, admodum debiles sunt, ut quisque accuratius illas ad lydium lapidem examinans, deprehender.

Sententia vero cui nos calculum adiecimus, inde etiam Confirmatio. confirmatur, quod Lucas Actor. 28, 16. refert, militem quandam praetorianum Paulo alligatum fuisse.

Quia

(g) tom. 3. eur. philol. pag. 181. 182. (h) vide DE ANVILLE *icnographiam urbis Romae*, in ROLLINI *hist. rom.* parte 1. & ROSINI *antiquitat. roman.* (i) vide *de cohorte praetoria* EZECH. SPANHEMIVM l. c. vol. 2. pag. 233-238. aliosque. (k) in *comment.* ad h. l. pag. 267. (l) in *meletemas. Leidens.* pag. 211.

Quia vero ad Caesarem appellaverat, non a cohorte praetoriana custodiebatur solum, sed & coram illis, qui imperatori proximi erant v. c. praefecto Praetorio, causam suam dicere debuit, & ita vinculorum eius ratio, innocentia, & quod celebrabat evangelium, omnibus innotuit.

Cap. 4, 22.

Huc etiam pertinet, quod cap. 4, 22. Philippenses nomine illorum qui *ἐκ τῆς καίσαρος οἰκίας* a Paulo salutantur. Indicari possunt his verbis vel cognati vel aulici caesaris Neronis. De illis nihil scimus (m) de his igitur Paulum loqui verosimilius est. Fortasse POMPONIA GRAECINA coniux *Auli Plautii* huc referenda est (n). Cl. OEDERVS quidem l. c. negans epistolam hanc Romae exaratam esse, per *οἰκίαν τῆς καίσαρος* familiam s. domum Caesaris, quam Corintho Gallione proconsule fuisse, nobis autor est, indignitari vult, & Corinthi scriptam esse, multo ante captivitatem Romanam, epistolam ad Philippenses, in aprico arbitratur positum, quod tamen haud facile cuipiam persuadebit. Conf. WOLFFIUS l. c. pag. 275. 276.

Tertia.

De Clemente

cap. 4, 3.

§. 4. Denique sententia nostra inde confirmatur, quod Paulus c. 4, 3. *Clementem* nominat, qui romanus erat, licet EVSEBIO (o) non assentiamus, qui romanae ecclesiae illum postea praefuisse, vult. Sed illum hic *Clementem* intelligimus, qui civis romanus & evangelii praeco Philippis fuit, & tam ob autoritatem, quam dexteritatem ad negotium illud quod Paulus ipsi commisit, aptus erat (p). Hac in re nobiscum fere consentit Grotius ad h. l. verbis: *hic videtur fuisse romanus aliquis in Macedonia negotians*. ZANCHIVS huius ecclesiae presbyterum fuisse, putat. CALOVIVS autem (q) *Clementem romanum Philippis vixisse*, inquit, nullo sufficiente documento liquet. Loquitur vero de illo Clemente de quo epistola ad Corinthios superest. Hunc quidem nonnulli unum eundemque esse cum nostro Clemente putarunt, at minus verosimile.

§. 5.

(m) Fabula enim de *Poppaea Sabina* uxore vel potius concubina Neronis, ab aliis explosa est. Vide ven. D. BAYMGARTEN partem I. hist. eccles. p. 375. (n) conf. D. BAYMGARTEN l. c. (o) *hist. eccles.* lib. 3. c. 415. (p) conf. SAL. VAN TIL l. c. pag. 310. (q) *tom. 4. bibl. illustrat.* pag. 787. 788.

§. 5. Ultimo tandem loco opere pretium erit his argu- Testimonium
Euthajii.
mentis testimonium aliquod addere, EUTHALI scilicet, qui in edi-
tione epistolarum Pauli, qualis in collectaneis veterum monumeto-
rum Zacagnianis pag. 547 & 642. exstat (r), ταυτην επιτελλει,
inquit, απο Ρωμης, εγρακως αυτης αμα και διδαξας. Et ibidem,
επειτα διηγεται ως ε λογησατο εν Ρωμη, και οτι τινες βαρεις
αυτω γεγονασεν εν τοις iis, φθονον αυτω κινεστες.
Conferatur SAL. VAN T), WALLIVS (t), PETRVS ZORNIVS (u) &
ELSNERVS l. c. pag. 102.

SECTIO VI.

DE TEMPORE QVO EPISTOLA EXARATA EST.

§. I.

Sequitur iam ut tempus inquiramus quo epistola scripta est. De Argumentum
huius sectio-
nis.
quo magna quidem sententiarum divortia, tria vero potissi-
mum observanda sunt.

§. 2. I. *Non in captivitate Pauli secunda, sed prima scripta* In captivitate
prima episto-
la scripta est
est, quod inde patet 1) quia Timotheum habuit penes se locum
operis c. 1, 1. 2, 19. qui in ultima captivitate longe a Paulo abfuit,
Paulus enim 2 Tim. 4, 21. illum monet, ut ante hiemem ad se ve-
niat, 2) quia cum haec litteras scriberet spem reditus ad Philip-
penses illis fecit cap. 1, 19-26. 2, 34. quam spem in ultimis vinculis
omnem abiecit conf. 2 Tim. 4, 16, 18.

§. 3. II. *Cum Paulus per biennium Romae captivus de-* & quidem an-
no eius secu-
do.
tentus sit, non statim in principio, nec primo huius captivitatis anno,
epistola scripta est (v), quod inde conficio 1) quia fructus concionis
evangelii durante captivitate, gloriari poterat c. 1, 12 seq. qui omni-
no

(r) citante WOLFIO l. c. (s) loco citato pag. 258. (t) in notis erizicis ad N.
T. pag. 277. (u) in opusculis sacris rom. 2. pag. 699. (v) ut C. STARCKII
in synopsi bibl. exeger. in N. T. tom. 3. pag. 152. aliisque videtur.

no tempus requisiverunt, ut multis & ipse & doctrina eius innotesceret; quod statim ab initio captivitatis factum esse, haud verosimile est 2) quia antequam epistola scripta, Philippenses Epaphroditum ad illum miserant, qui conditionem rerum eius perspiceret. Hic vero Romae morbo fere fatali correptus est, nec Philippus rediit, quam cum ad valetudinem rediisset c. 4, 18. 2, 25.

Non tamen
in fine.

§. 4. III. *Nec in fine captivitatis scripta est.* Timotheum enim ad Philippenses mittere Paulus decreverat c. 2, 19. qui etsi tum Romae, nec tamen captivus esset, in fine captivitatis Pauli etiam in vincula coniectus est Ebr. 13, 23. MILLIUS (w) sub fine biennii captivitatis Pauli compositam esse quidem affirmat, rationes autem quas in medium profert, assertum hoc non probant. Idem asserit CATALIO (x).

Annus defini-
ri non potest.

§. 5. Haec omnia bene se habent. Iam vero quaeritur, quonam anno Christi epistola exarata, & Philippensibus missa sit? At candidè fatemur, nos hunc annum ignorare, nec facile erit, qui illum certe se definire posse contendet. Plurimis annus post N. C. 62, ex quo Paulus evangelium annuntiaverat 27, & undecimus a plantatione ecclesiae Philippensis, videtur verisimillimus v. c. IO. PEARSONIO (y), IO. MILLIO (z), IO. ALB. FABRICIO, CHRISTOPH. HENR. ZEIBICHIO, IOH. CHRIST. KLEMMIO, CHRIST. REINECCIO (a), IO. CLERICO, IOACH. LANGIO, b. FRITIO (b), b. RAMBACHIO (c), AVGVSTINO CALMETO (d), VEN. D. SALTHENIO (e), celeb. I. P. REVSCHIO in *introd. in theol. revel.* Ienae 1744, pag. 280. & WALLIO in notis criticis ad N. T. p. 275. aliisque. Quidam anno Christi LVI. scriptam esse volunt e. g. LYDOVICVS CAPELLVS (f), GOTFRID AR-
NOI D

(w) in *proleg. N. T.* pag. 8. (x) *rom. 5. critic. sacrorum* Francof. ad Moenum 1695. (y) in *annalibus Paulinis* pag. 12 seq. (z) l. c. pag. 8. (a) in *ordine & chronotaxi historiae actorum apostolorum*, quam deprehendimus in ci. edit. N. T. graeci Lipsiae 1725. (b) in *introd. ad N. T.* p. m. 289. (c) in *instr. herm. sacrae* pag. 222. (d) in *brevi chronologia Argentorati* 1734. 8. pag. 73. (e) in *introd. in omnes libros sac.* Ver. & Nov. Test. Regiom. 1735. pag. 79. (f) in *appendice ad bist. apostol. in criticis sacris rom. 1.* p. 2171 sq. & in ci. *bist. apostol.* Francof. & Lips. 8. 1691. p. 223.

Millius &
Heideggerus
aetantur.

§. 7. MILLIUS l. c. & I. H. HEIDEGGERUS (s) contendunt, epistolam hanc primam esse quatuor earum, quas in vinculis scripsit apostolus. Vide autem VEN. D. BAYMGARTEN *hist. eccles.* pag. 357. 361. partis I.

SECTIO VII.

DE OCCASIONE SCRIBENDI.

§. I.

Occasio pri-
ma.

Occasionem hanc epistolam exarandi Paulo suppeditavit 1) *ipsa in qua tenebatur captivitas*. Illa enim a) impeditit quominus evangelium Philippensibus aliisque coram annuntiare potuit. Quod igitur voce & praesens facere nequivit, id per literas efficere studebat, b) captivitas haec inimicis tum evangelii in genere, tum Pauli inprimis ansam dedit calumniandi, auditoresque illius perpellendi, ut & de doctrina & de fide Pauli dubitare inciperent (r). His igitur malevolis os erat obturandum, fidelesque admonendi, ne illis crederent, omnia potius ne deciperentur rite explorarent. c) amor amicorum Pauli sincerissimus tantus erat, ut de salute ipsius maxime essent solliciti, praesertim cum acciperent eum in vincula coniectum esse. Ab hac igitur ut illos liberaret sollicitudine, necesse erat, ut quomodo se haberet, certiores fierent. conf. c. 1, 12.

Secunda.

2) *Secunda ratio in eo ponenda est, quod Philippenses Ephroditum ad Paulum miserant, ut ad victum ipsi necessaria adferret, & suo*

(s) in *encheiridio biblico* pag. 895. (r) conf. Act. 21, 27. & diss. SAL. VAN THIL de primi saeculi adversariis sincerioris evangelii hostibus; quae deprehenditur in *comment. in 4. epist. Pauli*, inprimis pag. 12-14. nec non pag. 256. c. commentarii. Errat M. WALTERUS in *officina biblica* pag. 1074. existimans occasionem omnem & proximam apostolo suppeditasse pseudo-apostolos, qui vincula ipsius & doctrinam de iustificacione prope calumniabantur. Remotior quidem fuit sed non proxima.

& suo nomine illi inserviret c. 2, 25. c. 4, 10. 18. Pro hac amoris testificatione gratias ipsis agere voluit apostolus.

3) Proxima denique ratio erat decretus Epaphroditum ad Phi-Tertia & pro-lippenfes reditus, cui litterae dandae erant, ut Philippenfes scirent, xima. Epaphroditum fidelem se in referendis beneficiis & ministrando apostolo, praestitisse.

§. 2. Sed hoc de Epaphrodito plura dicenda sunt, & quis De Epaphrodito fuerit, accuratius inquirendum.

§. 3. Plures huius nominis fuerunt viri, probe tamen ab hoc distinguendi, quorum nonnullos nominabimus. Novimus Plures huius nominis fuisse Epaphroditum libertum, ab Augusto ad Cleopatram missum. Dio, Cassius l. 51. p. 450. Fuit Romae quondam tempore imperatorum a Nerone usque ad Nervam, grammaticus quidam clarissimus EPAPHRODITUS dictus, ARCHIAE Alexandrini grammatici alumnus, de quo conf. SVIDAE lexicon edit. L. Kusteri Cantabrigiae 1705, tom. I. pag. 790. Notus porro est EPAPHRODITUS Neronis libertus (u) eiusque a libellis, quo iuvante Caesar Nero ferrum iugulo ad-egit (v) propter quod auxilium praestitum a Domitiano capitali poena condemnatus est (w). Huic Epictetus serviit. Fuit quoque Flavio Iosepho autor suaforque ut historiam gentis suae conderet, cui etiam hocce opus a Iosepho dedicatum est. Miramur nonnullos v. c. IO. BAPT. OTTIVM (x), DAVBVZIVM (y), ABRAH. BERCELLVM (*) & SALDENVM, (***) hunc eundem fuisse cum illo, cuius in hac epistola mentio fit, putasse. Vide quae hoc de Epaphrodito disse-ruerunt FABRICIVS (z), ITTIGIVS (a) & cel. ELSNERVS l. c. pag. 103. Alius praeterea Epaphroditus reperitur, Iosephus etiam dictus, & opinionis a vera religione aberrantis, condemnatus (b). De omni-bus his in praesenti non loquimur.

E 3

§. 4.

(u) TACIVS *annal.* l. 15. c. 35. n. 1. (v) ut refert SVETONIVS lib. 6. (w) idem lib. 8. (x) in *amoraz. ad Iosephum rom.* 2. edit. Haverkamp. pag. 316. conf. WOLFIVS in *curis rom.* 3. pag. 240. (y) loco infra citando. (*) praefar. ad EPICETI *Enchiridion* (***) or. theol. p. 43. (z) *bibl. graeca* l. 4. c. 7. p. 257. (a) in *selectis capiribus hist. eccles. sec.* pag. 371. (b) vide ana-thematismos quos illi qui e Manichaeis accedunt ad sanctam Dei ecclesiam catholicam & apostolicam, eloqui debuerunt, apud COTELERIVM l. c. vol. 2. pag. 539. n. 1. a.

§. 4. De illo vero *Epaphrodito* nobis sermo est, qui a Paulo in hac epistola tanta laude condecoratur. Multum inter eruditos disputatum est, sitae hic idem cum illo quem Paulus Colof. I, 7. 4, 12. & Philem. v. 29, EPAPHRAM appellat? Ita sentit in primis GROTIUS ad h. l. ex nomine *Επαφροδιτος* per contractionem (ut vocant) *Επαφρας* factum esse putans, cuius rei nonnulla exempla in medium profert. Accedit huic sententiae MATTHAEVS POLYS (c), CAR. DAVBYZIVS (d), ABRAH. BERCELIVS (e). FABRICIVS lib. 4. bibl. graec. c. 5. p. 156. Hanc vero coniecturam refutarunt supra laudatus HOFMANNVS (f), IO. DAV. STROBACHIVS (g), ITTIGIVS (h), CALOVIUS (i), TOB. ECKARDVS (k), VEN. ELSNERVS l. c. p. 103. 104. & alii.

De parentibus & patria eius.

§. 5. De *parentibus* & *patria Epaphroditi*, nihil nobis constat. HVGGO GROTIUS ad *phrygiam gentem* eum refert. Alii *Philippis eum natum esse* verisimile existimant. A *parentibus gentilibus* eum natum fuisse, certius est. Fortasse tempore illo ad Castra Christi venit, quo Paulus Philippis ecclesiam fundavit.

Actorum sanctorum de illo fabulae.

§. 6. ACTA SANCTORVM (l) falso tradunt Epaphroditum Tarracinae in Italia primum episcopum fuisse, & a Petro apostolo ordinatum. Idem refert SIMEON METAPHRASTES (m) & FERDINANDVS VGHELLVS (n). Alii vero volunt Epaphroditum Adriae gefsisse praefulatum. Quod affirmat DOROTHEVS in *synopsi* (o). Unde factum, quod BARONIVS tres Epaphroditos numeravit, nempe apostolum Philippensium, episcopum Tarracinensem, & Andraensem seu Hadriae ecclesiae, ut eo facilius diversas sententias conci-

(c) in *synopsi critic.* vol. 4. p. 790. (d) lib. 1. de *testimonio Christi apud Iosephum* parte 3. §. 8. Londini 1706. (e) in *praefat. ad Epicteti eucbir.* (f) *Secl. i. inrod. in epist. ad Colof.* p. 32. 33. (g) *diss. de Epaphra* p. 5. 6. (h) *hist. eccles. sic. primi* p. 371. (i) *rom. 4. bibl. illustr.* p. 796. (k) in *non Christianorum de Christo testimonii* c. 5. §. 4. pag. 92. Quedlin. 1725. Idem autor edidit *selecta non christianorum de Christo testimonia* Stadae 1703. pl. 2. quae ab hoc libro distinguenda sunt. (l) *rom. 3. Martii* p. 369. a IO. BOLLANDO. (m) in *sermone in narrativis apostolorum* die 29 Iul. (n) in *Italia sacra* tom. I. p. 1283 seq. edit. adae Venetiis 1727. (o) vide VGHELLVM l. c.

conciaret. Vide *Epitomen annal. et opera* SPONDANI. Mogunt. 1614. pag. 109. Citius vero haec dicuntur quam probantur (p).

§. 7. IOACH. CAMERARIUS (q) exhibet versus graecos NICE. Num ex
PHORI cuiusdam XANTHOPVLI, de LXX Christi discipulis, qui etiam LXX discip.
apud PRITIVM (r) leguntur, inter quos Epaphroditum fuisse dici- fuerit?
tur, & quidem v. 36.

Ἰσως, Ἐπαφροδίτος, ἀρτεμας τε, καὶ
Κλημῆς ὃν ἠριθμεῖν δε δεκατον ἕξακτις &c.

Ad quod collegium LXX Christi discipulorum Epaphroditus etiam refertur ab *actis sanctorum* & VGHELLO l. c. Cum vero huic catalogo nulla fides tribuenda (a), nihil quoque exinde probari potest.

§. 8. Id tandem extra omnem dubitationis aleam posse Doctor Phil-
tium est, Epaphroditum Philippensium doctorem fuisse. Συνεργον Philippium
enim illum vocat apostolus, quod verbum in N. T. semper mini-
strum verbi indicat (b), συζυγον γνησιον collegam l. comparem sine
fuo c. 4. 3. Ita enim verba accipi debere, ostenderunt VATABLVS, Cap. IV, 3.
TOSSANVS, GROTIUS in h. l. MILLIVS (c), CALOVIUS (d), cl. HEYMAN-
VOX συζυγος
NVS (e), VEN. BENDELIVS (f), SAL. VAN TIL (g), clar. HofmannVS explicatur.
(h) WOLPHVS (i) & ELSNERVS l. c. p. 1034. 1035. Alii per συζυγον
coniugem Pauli intellexerunt, e. g. CLEM. ALEXANDR. (k), EUSEBIUS
(l), BULLIGERVS, HYPERIVS, FLACIVS, ERASMVS, ZANCHIVS, ARE-
TIVS, LVTHERVVS, IO. ERNEST. GRABE (m), C. G. KOCHIVS (n),
RVVS (o), OEDERVVS (p). Alii denique nomen proprium esse volunt, v. c.
versio

(p) conf. M. 10. ANT. SIEPIL *diff. de Epaphrodito Philippensium apostolo* Lip-
siae 1741. pag. 10-15. (q) in *bist. Iesu Christi* pag. 188. (r) l. c. p. m.
285 & 286. (a) conf. ΚΑΡΡΗ *nota ad cap. 20. inrr. Pritii* p. m. 284.
HENR. MAJI *harmonia evangel.* p. 1637. (b) conf. Rom. 16, 3-9. 21. 2
Cor. 8, 23. Col. 4, 11. 1 Thes. 3, 2. Philem. v. 24. (c) l. c. pag. 8.
(d) *rom. 4. bibl. illustr.* p. 787. (e) de *coniuge Paulina*, quae est disp.
prima in triga schediastum exegeticorum Ienae 1738. (f) in *guomone*
N. T. pag. 806. 807. (g) l. c. pag. 310. (h) *apud Pritium* p. m. 244.
(i) *rom. 3. cur. philol.* pag. 262. (k) *Strom. II.* p. 448. (l) *bist. eccles.* l. 3.
(m) in *notis ad rom. 1. spicil. patr. sec. 2.* pag. 230. (n) de *Pauli*
coniugio. Flensburgi 1707. (o) in *barm. evaug. rom. 4.* pag. 580. (p) in
ensuria coniecturarum Lipsiae 1733, pag. 317-322.

Apostolus *versio arabica*, CHRYSOSTOMVS, ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΗΣ (q). Denique Philippensium *αποστολον* vocat. Quod nomen hic vel quendam a Paulo ad Philippenses (r) vel melius a Philippensibus ad Paulum missum, significat, ita ut pronomen *ἑμου* sit genitivus subiecti (s). Accipimus igitur vocem *αποστολος* non sensu strictissimo de duodecim illis *κατ' ἐξοχην* ita dictis, sed latiori & primo, ut quemvis *legatum*, & hic *legatum Philippensium* indicet. Nonnulli quidem putarunt, Epaphroditum propterea ita dici, quia ad praedicandum evangelium adhibebatur, & a Paulo missus erat ad ecclesiam Philippensium confirmandam, & instituendos in ea presbyteros & episcopos v. c. WALO MESALINVS (vero nomine CLAVDIVS SALMASIVS) (t), BLACKWAL (u), ven. Hofmannvs (v) & cell. Elsnervs l. c. pag. 707. at minus verisimile. Indicat enim Paulus, propterea a Philippensibus missum esse, ut esset *leiturgos της χρειας αυτης*, seu ut ipsi munera ad victum necessaria, deferret (w). *Δι' αυτης γαρ ἡσαν αυτω, inquam gnaeci commentatores, τα προς χρειαν περιλαμβαντες, διο αποστολον εκεινον και της οικειας χρειαν leiturgon αυτον καλει.*

Num ecclesiae Philippens. episcopus fuerit.

§. 9. Iam vero alia quaestio oritur, num Epaphroditus ecclesiae quae Philippis erat, *episcopus* dicendus? Episcopum seu inspectorem reliquorum doctorum Philippensium, huic ecclesiae praefuisse, quidam inde probare voluerunt, quia apostolus *της επισκοπης*; in principio epistolae suae salutatur (x). Quod si vero

(q) vide WOLFIVM l. c. pag. 261-263. & IO. ANDR. SCHMIDIVM *de apostolis axoraris, in decade dissert.* Helmst. 1714. pag. 358-372. (r) Tit. 1, 15. (s) conf. 2 Cor. 8, 23, nec non THEODORETVS, CLERICVS AC BEAVSOBRIVS, quibus haec interpretatio placuit, a WOLFIO vol. 3. cur. phil. pag. 240. allegati nec non VITRINGA *de synagoga* lib. 3. part. 2. c. 3. p. 913. (t) *de episcopis & presbyr.* Lugd. Batav. 1641. diss. 1. (u) in *antiquibus claficis sacris* p. 174. (v) *sect. i. introd. in epist. ad Colof.* pag. 31. (w) vox enim *χρεια* per meton. saepe numero cleemosynam denotat. Act. 2, 29. 4, 35. 5, 2. 20, 34. 28, 20. Ephes. 4, 28. Philip. 4, 16. *leiturgos* est quisvis minister publicus, cui plurimum nomine aliquid demandatur. (x) obf. Quidam hic legunt *συνεπισκοπος*, ac si unica dictio esset, *coepiscopus*, ut VATABLVS *tom. 5. critic. sacr.* ad h. l. & HILARIVS, quam vero lectionem omnes fere codices reiciunt. vide WHITBY *in examine var. lectionum* pag. 69.

consideratur hanc coniecturam eo fundamento niti, quoniam ante constituunt, Philippos metropolin Macedoniae fuisse, haec autem sententia supra Sect. 3. refutata sit, apparebit, inde nihil probari posse. Optime igitur per *τὸς ἐπισκοπὸς* de doctores huius ecclesiae omnes Apostolorum tempore nul-
intelliguntur. Id quod evincitur 1) inde, quia voces *ἐπισκοπὸς* & *πρεσβυτῆρ* in libris N. T. promiscue usurpantur, unde haud difficulter colligitur, apostolorum aetate episcopis & presbyteris parem & communem fuisse dignitatem, nec illos prae his maiorem habuisse autoritatem, (y) 2) quia versio Syriaca semper fere verbo *ܘܫܘܫܦܐ* quod presbyterum significat, utitur, si textus graecus verbum *ἐπισκοπὸς* legis, & *ܘܫܘܫܦܐ* presbyterium, si textus *ἐπισκοπῆ* habet. Huius rei exempla habes 1 Tim. 3, 1. 2. Tit. 1, 7. immo ipsa verba nostrae epistolae, c. 1, 1. *ἐπισκοποὶ καὶ διακονοὶ* ita vertit: *ܘܫܘܫܦܐ ܘܕܝܘܢܐܝܢ* cum senioribus & ministris. Huius autem versionis nulla alia excogitari potest ratio, praeterquam quod haec versio istis temporibus elaborata est, quibus nihil inter nomina *ἐπισκοπὸς* & *πρεσβύτερος* intererat, observante BENERIGIO (2), 3) quia uno loco unicus tantum episcopus praesuit, hic vero *ἐπισκοποὶ* appellantur, non *ἐπισκοπὸς*? Unde CHRYSOSTOMVS: *τι τῆστο, inquit, μίας πόλεως πολλοὶ ἐπισκοποὶ ἦσαν; ἴδαμῶς. ἀλλὰ τὸς πρεσβυτέρους ἕτας ἐκαλεσε. τότε γὰρ τῶας ἐκοινωνῆν τοὶς ὀνομασί, καὶ διακονοὶ ὁ ἐπισκοπὸς ἐλεγείτο.* Nec non THEOPHYLACTVS & OECUMENIUS: *ἐκ ἐπειδὴ ἐν μία πόλει πολλοὶ ἦσαν ἐπισκοποὶ, ἀλλ' ἐπισκοπὸς τὸς πρεσβυτέρους καλεῖ. τότε γὰρ ἐτὶ ἐκοινωνῆν τοὶς ὀνομασί, καὶ οἱ ἐπισκοποὶ διακονοὶ καὶ πρεσβυτέροι ἐκαλεῦντο, καὶ ἐμπάλιν οἱ πρεσβυτέροι ἐπισκοποὶ.* 4) Denique episcopis non Diaconi solum verum & presbyteri adiuncti fuissent. Per diaconos autem h. l. commode *elemosynarii* intelliguntur, licet celeb. WOLFIO ad h. l. non videatur. De quibus conf. AET. 6, 1. 1 Tim. 3, 8-13. CAVE (a) & CASP. ZIEGLERVS (b). Inter presbyteros autem & episcopos apostolorum tempore nullum discrimen fuisse, demon-

(y) conf. AET. 20, 17. coll. v. 28. 1 Tim. 3, 1. 2. 15. 17. Tit. 1, 5. coll. v. 7. coll. Rom. 11, 5. Ephes. 4, 11. 1 Petri 1, 2. (2) in *amorat. in can. secundum apostolicum*. (a) *cristes Christentium* parte 1. c. 8. (b) de *diaconis* & *diaconissis* cap. 3. §. 26.

demonstrarunt MENOCHIVS, GROTIVS, ERASMVVS (c), SVICERVS (d), CALOVIVS (e), WALO MESSALINVS (seu Claud. Salmastius) (f), DAV. BLONDELVS (g), ZIEGLERVS (h), BEVERIGIVS, (i) DAV. CLARCKSONVS (k), BYDDEVS (l), ILLVSTR. BOEHMERVS (m), VITRINGA (n), VEN. WALCHIVS (o), RICH. BENTLEY (p), DE LA ROCHE (q), PETAVIVS (r), HILDEBRAND (s), SAL. VAN TIL (t), D. SALTHENIVS (u), WOLFIVS (v), VEN. HEVMANNVS (w), aliique multi ab his autoribus passim allegati. Aliter paululum sentit Ven. abbas MOSHEIMIVS (x) conf. S. R. WEISMANNI *hist. eccles.* tom. I. & I. A. FABRICII *bibliog. antiq.* pag. 447 seq.

THEODORETVS (y) docet quidem per episcopos intelligi debere presbyteros, sed Epaphroditum qui tum Paulo aderat, & per quem epistolam misit, Philippiensium episcopum fuisse ostendit: τον δε γε μακαριον Επαφροδιτου εν αυτη τη επισολη αποστολον αυτον κεκληκεν σαφως τοινυ εδιδαξεν ως την επισκοπικην οικονομιαν αυτες επεπισευτο εχων αποστολου προσηγοριαν. Et denuo ad cap. 2, 23. sententiam suam plenius explicantem habemus ad i Tim. 3. (z) Hanc igitur

(c) & alii apud ROLVIVM in *synopsi* vol. 5. pag. 789. (d) tom. 1. *thes. ecclesiast.* p. 1176. (e) tom. 4. *bibl. illustr.* p. 737. (f) *diff. de episcopis & presb.* Lugd. Batav. 164. pag. 433-442. (g) in *apologia pro sententia Hieronymi de episcopis & presbyteris* Amstel. 1646. (h) *de episcopis* l. 1. c. 4. pag. 50-73. (i) l. c. (k) *de statu primitivo episcopatus, & de liturgiis.* Roterd. 1716. (l) *de eccles. apostolica* p. 732. ff. cap. 6. §. 5. eiusd. *praef. ad Binghami origenes* pag. 9 seq. & *diff. de origine & potestate episcoporum, contra Dodwellum.* Ienae 1705. pag. 29 seq. (m) *diff. iur. eccles. antiq.* p. 397. & in *instr. iur. can.* pag. 80. (n) *de synagoga* l. 2. c. 1. p. 477. & in *Archysynagogo* Francq. 1685. pag. 72-74. (o) *diff. de Tito viro apostolico* Ienae 1741. pag. 34. 35. & in *hist. eccles. 4. prior. saecul.* pag. 436. seq. (p) in *limine partis 2. observ. super diff. de libertate cogitandi.* (q) *biblioth. anglic.* parte 2. pag. 438. (r) in *dogm. theol.* tom. 4. p. 169. f. (s) in *comment. de episcopis* rec. Helmst. 1745. pag. 10-16. (t) l. c. pag. 261. (u) in *diff. contra Heinzelmannum de Diaconis Neophytis.* Regiomonti 1739. p. 3-7. (v) vol. 1. *eur. phil.* pag. 1307. vol. 3. p. 436. (w) in *Poecile* tom. 1. lib. 2. pag. 307. (x) in *instr. hist. ecclesiast.* N. T. Francof. & Lips. 1726. pag. 66 seq. (y) in *epist. ad Philip.* c. 1, 1. (z) vide IOH. PEARSONI *quindicias epistolarum S. Ignatii ap. Corelerium* vol. 2. p. 409. 410.

tur THEODORETI sententiam si assumeremus, dicendum esset, Paulum Epaphroditum ad Philippenfes remissum ordinasse, & apostolica sive episcopali auctoritate donasse, Philippenfes propterea admonens, ut eum cum omni gaudio in domino exciperent. c. 2, 29. Sed omnia nil nisi coniecturae sunt, nec extra omne dubium poni possunt. Nec verisimile videtur, Epaphroditum maiori auctoritate praeditum fuisse ac reliqui huius ecclesiae episcopi & diaconi, licet hanc urbem Epaphroditum episcopatu nobilem vulgo credant. (a) Id adhuc observari potest BEVERIGIVM (b) putare, ex eo quod Philippenfes S. Pauli necessitatibus roties subministrarunt, & ipse ad eos prae aliis divinam hanc epistolam mittere dignatus est, praecipue autem quod ecclesia Philippenfis ab eo primo fundata est Aetor. 16. D. Paulum iis peculiari modo aliquamdiu, hoc est, urque dum alium sui decessus loco substituisset, praefuisse, non inepte conici.

§. 10. Praeter illa quae Paulus cap. 2. de Epaphrodito dixit, & iam a me commemorata sunt, nihil de illo novimus, FERDINANDI UGHELLI fabulam iam mitto, qui nobis persuadere vult, Tarraeinae in Italia Epaphroditum in pace decessisse, post plantatam in ea civitate christianam fidem, assidua plenaque fervoris praedicatione kalend. Maj. s. Martii 22. ex martyrologio.

§. 11. De eo vero non est quod dubitemus, per manus Epaphroditum hanc epistolam Philippenfes traditam fuisse. Id enim non subscriptio solum textus graeci & versionis Syriacae confirmat, verum etiam ex epistola ipsa colligitur cap. 2, 25. 28. 29. coll. c. 4, 18. (c).

I. H. HEIDEGGERVS (d) sequentia observat: Per Timotheum etiam missam esse, uti habet arabica versio probabile non est, tum quia c. 2, 19. Paulus significat, se brevi ad eos missurum Timotheum, tum quia epistola nomine Pauli & Timothei scripta est. Sed evolvi biblia polyglotta Londini 1657. apud THOMAM ROYCROFT excusa, nullum error notatur.

F 2

(a) observante SPANHEMIO tom. 1. oper. pag. 115. ita v. c. sentit BEVERIGIVS annor. ad canon. apost. tom. 1. COTELERII pag. 458. (b) apud COTELERIVM l. c. vol. 1. pag. 455. vol. 1. (c) conf. SAL. VAN TIL comment. in 4. epist. Pauli pag. 255. (d) l. c. pag. 896. Habet haec ut postea vidi, ex LYDOV. CAPELLA historia apostolica Francof. & Lipsiae 1691. pag. 124.

que vestigium huius rei in versione arabica deprehendi, legi potius in fine epistolae haec verba: *scripta vero fuit Romae, & missa per Epaphroditum.* Unde igitur HEIDEGGERVS haec habeat, nescio. Id vero certum est, *versionis Copticae* subscriptionem ita sonare: *Δια Τιμοθεου και Επαφροδιτου &c.*

Haec sunt quae de occasione & tabellario epistolae dicenda fuerunt. conf. de EPAPHRODITO supra citata §. 6. annot. (p) dissertatio MAG. SIEPII.

SECTIO VIII.

DE SCOPO HVIVS EPISTOLAE.

§. 1.

Scopus quem sibi apostolus, cum exararet hanc epistolam, proposuerat, potissimum triplex est.

Scopus primus.

§. 2. *Primus sine dubio est, ut ad constantiam in corrupta evangelii doctrina illos hortaretur* (e). Id volunt omnes adhortationes quibus haec litterae repletae sunt. conf. c. 1, 27. 28. c. 2, 15. 16. c. 4, 1. &c. Huc iterum quatuor momenta pertinent, 1) in eo autor est, ut averrat ne scandalum ex calamitatibus suis capiant, & contrariis rumoribus praeoccupentur. Quapropter fructus calamitatum propter Christum susceperunt exoptatissimos enumerat c. 1, 12. 27 seq. Provocat hunc in finem ad praeclarum Christi exemplum c. 2, 8 seq. qui per aspera ad astra evehctus est. Hostes vero crucis Christi misere perire affirmat. c. 3, 18. 2) dissuadet immoderatum hominis cuiusdam sui que inprimis amorem, fidemque in illo repositam, fiduciam illis commendans in Deo collocatam, cui neque facultas, neque voluntas suos fovendi & conservandi deest. c. 1, 6.

3) de

(e) CALOVIVS in *bibl. illustr.* tom. 4. p. 736. LUTHERVS: in hac epistola laudat & hortatur S. Paulus Philippenfes, ut permancant & pergant in vera fide, ac proficiant in charitate.

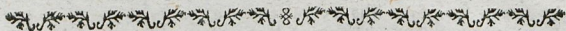
3) de ratione & praestantia amicitiae & communionis cum Christo, quae fide contrahitur & stabilitur, illos convincere studet. Eiusmodi communionis cum Christo arctissimae ex Paulo ipso exemplum, sibi Philippenfes sumere poterant, quem in finem se ipsum illis repraesentat c. 3. quod totum capit hanc rem praeclare explicat. 4) denique indicat, quid omnibus his subsidio esse possit & auxilio. Postulat nimirum assiduas & ardentibus preces c. 4, 6. exercitium certaminis fidei c. 2, 11-14. vivam cognitionem Christi, & praecleari perfectionum malorum eius exitus. c. 2, 5-9 seq. & denique veram caritatem, concordiam & humilitatem c. 1, 27. c. 2, 1-4. c. 3, 16. c. 4, 2.

§. 3. *Secundus finis est, ut de suo erga eos amore & grato animo certiores illos reddat,* quod praestitit 1) narrando, quomodo suae ipsius res in praesenti se haberent c. 1, 12-26. 2) testando suam eorum recordationem, cum ardentissimis precibus pro illorum salute coniunctam c. 1, 3. 3) promittendo ablegationem Timothei & Epaphroditii proxime futuram, immo sui ipsius ad eos professionis spem faciendo c. 1, 24-27. c. 2, 19-30. 4) commemorando & gratias agendo pro acceptis a Philippenfibus beneficiis c. 2, 25. 4, 10-19.

§. 4. *Tertius denique scopus est, ut sollicitudine illos liberarent & moerore,* in quem tam Pauli quam Epaphroditii causa incididerant, & ad gaudium in domino illos excitaret c. 2, 18. f. 28. 29. c. 4, 4.

§. 5. *Dictis his addi meruerunt effata patrum quorundam,* Verba Chry-
v. c. CHRYSOSTOMI (f) dicentis: *ἔτα και περι ὑπομονιας συμβου-
λευει και ταπεινοφροσυνης, ταυτην ειναι ασφαλειαν αυτοις διδασκαλι-
μεγιστην, και ἔτα των εχθρων αυτης ευκολως δυνασθαι περιγενοσθαι.* softomi
THEODORETI: *δια τετο ταυτην γεγραφε την επισολην, και την της* Theodoretii
αγαπης αυτων αποδεχμενος προθυμιαν, και παραινω τα προσηκοσια, & occumenii.
*μαλιστα δε αυτοις παρεγγυη φευγειν την εξαπατην των εκ Ιουδαιων
μεν πεπειευκωτων, συνηγορειν δε πειραμενων τω νομω, και διαφθει-
ρεν επιχευεστων το σωτηριον κηρυγμα. Et OCCUMENII: και πρωτον
μεν αποδεχεται αυτων την πιστην, και σημεινει μνημονειν αυτων -
επειτα αυτους προτροπεται αλληλως αγαπων, εξηγγεμενος την τσ σω-
τηρης Φιλανθρωπιαν, οτι θεος ων, ανθρωπος γεγονε δι ημας.*

Conf. LVTHERVS (g), CALOVIVS (h), CASTALIO (i), HEDINGERVS (k), Sal. van TIL (l) inprimis b. D. FRANCKIVS (m), nec non Ven. SALTHENIVS (n) & ccl. ELSNERVS l. c. pag. 105.



SECTIO IX.

DE INTEGRITATE HUIVS EPISTOLAE.

§. 1.

Integritas explicatur.

Iam inquirendum est, utrum integra & incorrupta haec epistola ad nos pervenerit, an non? Magni omnino hanc disquisitionem momenti esse, quisque intelligit. Quis enim librum aliquem inter principia tam credendorum quam agendorum refert, de cuius incorrupta integritate adhuc dubitat? In eo autem omnes conveniunt, superstitem adhuc esse tam quoad litteras quam verba & sensum hanc epistolam, ita ut a Paulo ad Philippenses missa est. Hoc ne ita interpreteris, ac si nulla corrupta huius & aliarum epistolarum Pauli immo totius sacri codicis adessent apographa; contrarium enim variarum lectionum ostendit copia. Sed incorrupta quam defendo integritas, in eo consistit, quod textus huius epistolae per omnia idem, & ab omni alieni manus corruptione immunis conservatus fuerit, qualem scriptor sacer consignavit.

Depravata & corrupta qui busgam dicitur.

§. 2. EPIPHANIVS quidem (o) hanc epistolam a MARCHIONE depravatam dicit, verbis: *εχει δε και επιστολας παρ αυτω τε αγιης αποστολης δεκα, αις μονοις κεχρηται. & πασι δε τοις εν αυταις γεγραμμενοις, αλλα τινα αυτων περιτεμναν, τινα δε αλλοιωσας κεφαλαια*

(f) in bomil. in epist. ad Philippenses. (g) in praefamine in hanc epistolam. (h) tom. 4. bibl. illustr. p. 763. (i) tom. 5. critic. favor. in hanc epistolam. (k) in N. T. noris illustrato pag. 754. 755. (l) l. c. pag. 257. (m) de scopo librorum V. & N. T. Halac 1724. pag. 135-138. (n) in introduct. in libros P. & N. T. Regiomonti 1736. pag. 79. (o) advers. haereses, haeceli 42.

Φαλεια --- Επιστολαι δε αι παρ' αυτω λεγομεναι εισι, πρωτη μεν προς Γαλατας --- δεκατη προς Φιλιππησιους. Item, ωσαντως εδε απ' αυτης δια το διαστροφως παρ' αυτω κεισθαι, εδεν εξελεξαμεθα, ab hac quod vitiosa penitus esset ac corrupta, nihil seligendum. Sic v. c. si AMBROSIO & AVGVSTINO credimus c. 3, 3. le-
 Etio vera est πνευματι Θεω, Spiritu, Deo servientes, haereticorum, qui spiritum sanctum Deum esse negabant, corruptela. At CLERICVS (p) spuriam eam habet, consentientibus multis aliis, quos vide ap. WOLFIVM (q).

Caeterum superferunt tunc temporis multa alia apographa incorrupta, ex quorum comparatione corruptiones facile detegi poterant, & detectae sunt. Imo autographum Apostoli ipsi TERTVLLIANI tempore adhuc conservabatur a Philippensibus (*).

§. 3. Nec defuerunt viri magni nominis, qui maximam Continuat. operam in purgando & restituendo textu navarunt, ex quorum numero celeberrimos VIROS MILLIVM, WOLFIVM & BENGELIVM honoris causa nomino.

§. 4. Idem probant antiquissimae versiones, in primis sy- Confirmatio.
 riaca. Quibus testibus addi denique potest, quod singula com-
 mata a patribus primorum post N. C. seculorum passim allegata, scriptisque eorum inserta, hanc intemeratam conservationem suffi-
 cienter probant. Quae comparatio licet esset utilissima, multum
 tamen tum temporis tum laboris requireret, nec a me iam insti-
 tuti potest, nisi propositi essem immemor.

Omitto iam alias rationes quae huius integritatis fidem fa-
 cere possunt, ex sine huius & omnium librorum V. & N. T. divi-
 nisque perfectionibus, & impossibilitate corruptionis sumtas.

SECTIO

(p) in arte critica parte 3. Sect. 1. c. 15. p. m. 235. vol. 2. Lipsiae 1713.
 (q) l. c. ad h. l. (*) TERTVLLIANVS de praescript. adv. Haereticos cap. 36.
 pag. 388.

SECTIO X.

DE SCRIBA EPISTOLAE.

§. I.

Scriba non
Timotheus.

De scriba huius epistolae nihil certi nobis constat. ZANCHIVS iam olim putavit *Timotheum forte scriptorem epistolae esse dictante Paulo* (r). Idem sentit cel. Goettingensis theologus D. CHRIST. AVG. HEVMANNVS, quam suam coniecturam divulgavit anno 1739. in *epistola quadam gratulatoria ad D. Cottam, de scribis epistolarum Pauli*. ESTIVS autem (s) & cl. HOFMANNVS (t) hanc sententiam refutarunt. Ipse quoque Ven. HEVMANNVS sententiam suam non certam venditat, sed probabilem illam tantum nominat.

An Epaphroditus.

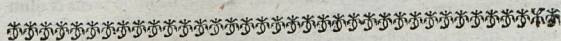
§. 2. Alii *Epaphroditum manu in exarandis his litteris Paulum usum fuisse* putant, nec omni sententia haec destituta est veri similitudine. Id vero evictum dare, nemo ut opinor in se suscipiet, quod in huiusmodi casibus ne quidem possibile, cum nulla expressa scribae mentio facta sit, nec circumstantiae adsint, unde summa huius coniecturae probabilitas probari posset. Nec hoc quis mirabitur, considerans nos etiam aliarum epistolarum Pauli v. c. ad Colossenses, Ephesos, Philemonem, scribas nescire, quod tamen divinae harum epistolarum auctoritati nihil detrahit.

Quomodo si statuamus, Paulum scribae opera in hac epistola usum fuisse.

§. 3. Praeterea, fac etiam Paulum ipsum hanc epistolam manu sua non scripsisse, salva tamen manet eius divina auctoritas. Satis enim viri eruditissimi demonstrarunt, quod licet scribae mentem apostoli recte ubivis non percipientes, litteris eandem non accurate expressissent, & mendae quaedam irrepsissent, tamen apostolum dictatas litteras perlectas ac relectas signo quodam confirmasse, ex quo illi ad quos mittebatur genuinas esse agnoscebant, quod ex 2 Thef. 3, 17. certum est. Id Paulus sine dubio etiam in nostra epistola observavit, si amanuense usus est. Fortasse vero ipse

(r) ap. POLVM in *synopsi critic.* vol. 5. pag. 789. (s) l. c. apud. POLVM. (t) *Sect. 2. introductio in epistolam ad Colossenses.* pag. 6.

ipse manu sua illam scripsit, quod vincula, quibus constrictus erat, non impediabant. Per urbem enim deambulare, amicos invisere, caeteraque negotia exsequi poterat, quia custodiae non inclusus, sed catena ferrea militi custodi more Romanorum saltem adligatus (u) conf. ven. HOFMANNVS l. c. nec non M. SIEPIVS de Epaphrodito pag. 29. 32. & Ven. D. HAYBERVS (v) loco infra citato, ubi sententiam suam de scribis litterarum apostolicarum dixit.



SECTIO XI.

DE LOCO INTER EPISTOLAS PAVLI.

§. I.

De loco, qui in ordine librorum canonicorum huic epistolae De dispositio- tribuendus, etiam aliquid notandum est. Generatim verone ordinis eruditi (w) observarunt, in dispositione ordinis epistolarum epist. Pauli Paulinarum fuisse urbium, provinciarum, ecclesiarum & hominum generatim. quibus sunt missae, non autem ipsius argumenti vel temporis quo scriptae sunt (x) rationem habitam. Ita enim GROTIUS: epistolae paulinae non temporis ordine locatae sunt ab iis, qui eas primi in unum volumen compegerunt; sed pro dignitate eorum ad quos scriptae sunt. Et FLACIUS observat, plerasque epistolas Paulinas valde ad singularum ecclesiarum, aut personarum rationes, circumstantiasque esse accommodatas. conf. RUMPAEI *commentatio critica ad libros N. T. in genere. Lipsiae 1730.* pag. 98 seq.

G

§. 2. Iam

(u) Id apud Romanos in more fuisse, ex epist. 5. SENECAE scimus, ubi verba leguntur: *eadem carena & custodiam* (i. e. cum qui custoditur) & *militem copular.* (v) in *Betrachtungen der ersten Gläubigen und Lehrer der christlichen Kirche* pag. 55-59. (w) v. c. M. WALTHERVS in *officina biblica* pag. 1065. Wittenb. 1668. CALOVIVS *rom. 2. bibl. illustr.* pag. 6. ven. D. BAYMGARTEN *parte 1. hist. eccles.* p. 326. 327. ccl. RAMBACHIVS in *introd. in epist. ad Rom.* pag. 127 seq. & cl. I. P. REVSCHIVS l. c. (sect. VI.) pag. 295 seq. (x) Posterius demonstrare fuit adhibis. Io. ENSIVS in *bibl. sacra.* pag. 295 seq.

De loco huius
epistolae.

§. 2. Iam de hac epistola singularim disputandum est. Teste EPIPHANIO haeresi 42. *κεῖται παρὰ τῷ Μαρτυρίῳ Ἐκτῆ καὶ δεκατῆ* inter epistolas Pauli. Hinc igitur illo ordine de Pauli epistolis TERTULLIANVM videmus differentem lib. 5. HIERONYMVS vero (y) *quid habeant proprium*, inquit, in N. T. Romani, Corinthii, Galatae, PHILIPPENSES, Thessalonicenses, Hebraei, Colossenses, & quam nunc ad Ephesios epistolam habent in manibus? ATEPIPHANVS refert, apud apostolum *ἕκτην* seu sextam esse. Et hic ultimus locus & olim illi fuit concessus, & iam in omnibus N. T. editionibus ipsi conceditur, ita ut praecedat epistola ad Ephesios, & sequatur ad Colossenses (z). Eundem ordinem observavit SYNODVS LAODICENA, in recensione librorum canonicorum *canone* 59 vel 60. *ἐπιστολὰ Παύλου δεκατέσσαρες πρὸς Ῥωμαίους μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλατάς μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιππησίους μία* &c. nec non AVGVSTINVS l. c. etsi in libro contra adversar. leg. & proph. (a) epistolas ita disposuerit: *quaero ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, Colossenses, PHILIPPENSES, Thessalonicenses*, quando loquebatur apostolus. Idem apparet ex IAMBIS AMPHILOCHICI ad Seleucum (b) ATHANASII fragmento epist. 39. (c) & prologo illo antiquo in epistolas Pauli, quem I. H. BOECLERVS primum ex antiquissimo MSC. in lucem edidit (d): *ἕκτη δὲ τετακται ἢ πρὸς Φιλιππησίους*. Addo verba ENSII (e) quod *Philippensis ecclesia non tam clara fuit quam Ephesina, non est ut dubitemur. Unde merito epistola ad Philippenses post epistolam ad Ephesios posita est. Celebrrior tamen fuit haec ecclesia quam illa quae colligebatur Colossis* &c. Vide etiam quae Rumpaeus hoc de ordine dixerunt (f).

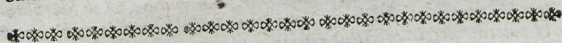
Quemnam locum occuparet si secundum tempus scriptio- nis epist. collocarentur.

§. 3. Quod si vero secundum tempus epistolae Paulinae collocarentur, quo exaratas esse diverse statuitur, diversum etiam locum haec epistola acciperet. Sic enim ex mente IO. CLERICI esset quinta, IAC. VSSERII sexta; SANDHAGENII & SAL. VAN TIL, PEARSONI,

(y) praefat. in epist. ad Ephesios. (z) vide IOH. ENSII *bibliorbecam sacram* Amstel. 1710. pag. 228. item pag. 252 seq. (a) lib. 2. c. 2. (b) de quibus sect. 2. §. 1. dixi. (c) de quo ibid. (d) Reperitur hic prologus rom. 5. *critic. sacr.* pag. 2183. 2186. & apud PRATIVM l. c. p. m. 268. (e) l. c. pag. 292. l. (f) l. c. pag. 104.

NII, MILLII, FABRICII, ZEIBICHII, KLEMMII, REINICCHII, RAMBACHII septima; G. ARNOLDI, LANGII, HOTTINGERI, OCTAVA; CAPPELLI & VEN. BAUMGARTEN, NONA; PETAVII, ALSTEDII decima, BARONII, HAMMONDI undecima.

Paulum verro ipsum epistolas suas in unum volumen non collegisse, nec ordinem epistolarum suarum constituisse, notum est omnibus.



SECTIO XII.

DE ARGUMENTO, PARTITIONE ET ANALYSI EPISTOLAE.

§. I.

Argumentum huius epistolae ex scopo, quem sibi apostolus pro Deo posuerat, satis apparet. Observarunt commentatores plures adhortationes quam dogmata in illa deprehendi, etsi nec haec plane neglecta sint, siquidem fundamentales illi articuli de Iesu Christo, vera iustitia & iustificatione hominis peccatoris coram Deo, prolixè tractantur, & ad Christum imitandum lectores invitantur (g). In supra citato prologo graeco, quem BOECLERUS divulgavit, de argumento epistolae sequentia leguntur:

Εκτη δε τετακται η προς Φιλιππησιους, κατα προσαυξησην πιστευομενων και καρποφορων, ος και μαρτυρον τα καλλιστα παρων εγνωκεναι, προτροπησαι και απονης μαλιστα προειδεναι. αντιδιασπелεται δε η επιστολη αυτη τοις Κορινθιοις. τοις μεν γαρ ελεγον μιμηται με γινεσθε. τοις δε Φιλιππησιοις, συμμιμηται με γινεσθε. αλλα και ξεφανον αυτα και χαραν αυτους ονομαζει, τωστων ετοι διαλαμπωσι κορινθιων.

MEIDEGGERVS (h) bene de argumento ita differit: agit epistola haec

G 2

de

(g) vide STARCKII *Synopsis* b. e. tom. 3. p. 153. (h) in *encliridio biblico* pag. 895.

de rebus gravissimis. Charitatem suam erga Philippenses enixissimam declarans apostolus, de fructu vinculorum apud eos disserit: ad sanctam conversationem, concordiam, fortitudinem stimulat: Christum humilitatis exemplum proponit, eiusque tum humilitatem, tum gloriam explicat: malos operarios, canes, concionem insectatur, iustitiam Dei veram a falsa distinguit; perfectionem commendat, docet, quomodo uno canone incedere possint: christianam conversationem dignam coelesti politia, explicat; denique consolatur, et hortatur, et ob liberalitatem sibi praesitam, laudat. Nulla Pauli epistola perinde pathetica est et paternis magis affectibus referta.

Ven. abbas BENGELIUS (i) summam epistolae duobus his verbis comprehendit: *gaudeo, gaudete*. Vide etiam CHRYSOSTOMI, THEODORETI & OECUMENII verba apud MILLIUM in *N. T.* quae supra sectione 8. §. 5. CONTRAXI, SAL. VAN TIL (k) & celeb. REYSCHIVM l. c. (Sect. VI.) pag. 20.

Partitio in
αὐθιγία.

§. 2. De partitione epistolae observa ZEITFUCHSIVM secundum quatuor huius epistolae capita, in tot illam partes dividere, ita ut e. I. occurrat adhortatio ad constantiam in fide cap. 2. ad humilitatem e. 3. ad prudentiam Christianam e. 4. ad concordiam virtutes. Quae tamen divisio minus accurata. HEIDEGGERVS (l) etiam assumit, complecti hanc epistolam tot partes quot capita, ita ut cap. I. deprehendatur restitucio amoris Pauli erga Philippenses, e. 2. adhortatio ad unitatem e. 3. praemonitio a seductoribus. e. 4. hortatio ad concordiam. MICH. WALTHERI l. c. divisio epistolae in duas partes, apologeticam cap. 1 & 3. & didascalicam, cap. 2 & 4. multo minus arridet. Aliam suppeditavit laudatus STARCKIUS l. c. Placet prae aliis nova illa cel. SCHÖTGENII (m). Hic epistolam in quinque sectiones dividit.

Prima incipit a cap. I. v. I. usque ad v. II. & comprehendit prooemium.

Secunda

(i) in *Gnomone N. T.* pag. 793. ad cor. 4. cap. I. (k) l. c. pag. 257. 258. (l) l. c. pag. 896-898. (m) in nova edit. *N. T.* graeci Lipsiae & Görlichii 1744. 8. in qua libros in sectiones suas divisit, interpunctiones accurate posuit, & dispositionem logicam adiecit, ut ex inscriptione ipsa patet.

Secunda continet narrationem Apostoli de rebus suis, quae resumitur c. 2, 17-30. a v. 11-16.

Tertia tradit adhortationem ad varias virtutes, concordiam, constantiam, humilitatem v. 27. c. 2, 30.

Quarta monet apostolus, ut sibi a Iudaeis pseudopostolis & vanae gloriae cupidis, caveant c. 3, 1-c. 4, 1.

Quinta continet miscella varia c. 4, 2-24.

v. PRITIVS introductioni suae pag. 336. f. *indicomvetustiore* inseruit capita scripturae N. T. ut se olim habuerunt, exhibentem, ubi de nostra epistola haec reperies:

Της προς Φιλιππησιους

- a. Ευχαριστια ὑπερ της Φιλιππησιων αρετης, και ευχη τελειωσης
- β. Διαγωγης της εαυτη διαγωγης, αγωνιστικης, και της προθυμιας.
- γ. Παρανεσις της κατα θεον ομοιοιας, και της εν θεω ζωης.
- δ. Περι Τιμωνων και Επαφροδιτη, ες απετειλε προς αυτης.
- ε. Περι τη πνευματικη βια τη μη εν σαρκι, ες εστι μιμησις τη θανατα τη χριστη.
- ς. Παρανεσεις ιδιαι των, και κομωι πασαν.
- ζ. Αποδοχη της αποσταλεισης αυτω διακονιας.

Secundum nostram vero partitionem vulgarem, quae Hieronymo de S. Caro adscribitur, in quatuor capita dividitur. Brevitatis autem ratio habenda est, quare specialiozem partitionem capitum huius epistolae non aggredior.

§. 3. De *distinctione* in κεφαλαια modo dixi, Sequitur ut *Distinctio* in de *συχους* aliquid addatur. In recensione SIMONII, quam ex veteri *συχου*. catalogo MSC. in bibliotheca regia & benedictinorum S. Germani epistolae huius nulla sit mentio. Sed supra iam observatum est, id factum ob totidem versus cum sequente ad Colossenses, quae 251. *συχους* in hoc catalogo numerat. Manuscriptum bibliothecae Caesareae Viennensis in fine epistolae huius post subscriptionem: προς Φιλιππησιους εγραφη απο Ρωμης δι' επαφροδιτη, addit: *συχων ση* h. e. 208. (n). Et huius *συχομετριας* autor EUTHALIVS diaconus

ε 3

est

(n) vide N. T. *graecum* GERHARDI A MASTRICHT & MILLII.

est (o). Secundum hodiernam vero in versus distinctionem, cuius autor Robertus Stephanus est, epistola nostra sicutem 104. commata, numerat. Illum vero a vera interpunctione saepissime aberrasse, eruditissimi viri queruntur (p).

In *αναγωγισ-
ματα.*

§. 4. Sed silentio non praetereundum est EUTHALIVM notasse in epistola ad Philippenses 2 *αναγωγισματα* (q).

De minoribus distinctionibus *commatum, colorum & punctorum* etiam disserere, nimis prolixum foret. Iam dixi clar. SCHÖTGENIVM NOVAM interpunctionem tentasse. Vide eius N. T.

Analysisepi-
stolae.

§. 5. Nihil iam superest, quam ut brevem totius epistolae analysin addam, quae ex mente Ven. D. BAYMGARTEN haec est:

I. Inscriptio cap. 1, 1. 2.

II. Tractatio ipsa c. 1, 3 - cap. 4, 20. quorsum tria pertinent.

A. Relatio Pauli de statu suo c. 1, 3 - 26. quae duplex

α. Philippensibus tenerrimum affectum suum testatur v. 3 - 11.

β. tam externum quam internum statum suum indicat v. 12 - 26.

B. adhortatio Philippensium cap. 1, 27 - c. 4, 9. quorsum

α. Generalis, ad constantiam in genere c. 1, 27 - 30.

β. Specialis, ad singula officia c. 2, 1 - cap. 4, 9.

1) ad concordiam & humilitatem c. 2, 1 - 11.

2) ad certamen fidei coniunctis viribus instituendum v. 12 - 18.

3) ut Timotheum & Epaphroditum ut par est, recipiant v. 19 - 30.

4) ut imitentur Pauli erga Christum animum, caveantque contrarium. cap. 3.

5) ad officia varia huc pertinentia cap. 4, 1 - 9.

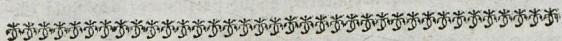
C. Gratiarum actio pro subsidiis missis c. 4, 10 - 20.

III. Conclusio v. 21 - 23.

Conf.

(o) conf. FRITIVS l. c. pag. 331. 332. RVMPAEVS l. c. pag. 138. 139. (p) vide FRITIVM pag. 351 - 355. RVMPAEVM pag. 150 - 160. & b. KAMBA-CHIVM in *instr. berm. sacrae* pag. 228. (q) RVMPAEVS l. c. pag. 137.

CONF. HEIDEGGERVS l. c. Ven. BENGLII *gnomon* pag. 793.
 STARCKIUS l. c. pag. 151, 156. SAL. VAN TIL l. c. pag. 258, 259. VEN.
 SALTHENII *introductio in libros V. & N. T.* pag. 79. & cel. ELSNERI
 comment. in hanc. epist. pag. 129. 132.



SECTIO XIII.

DE LOCIS HVIVS EPISTOLAE DIFFI-
 CILIBVS.

Ut lectio epistolae procedat eo facilius, remotis omnibus im-
 pedimentis, de locis intellectu difficilibus paucis disputare utilitus &
 mens est. Brevis autem ero in illis explicandis, & verum conditio.
 sensum tribus saltem verbis indicabo. Ueberior disquisitio, & di-
 versarum sententiarum recensio, alibi, & in primis apud Wolfium l. c.
 quaerenda est. Ad loca igitur quae aliquid difficultatis habere viden-
 tur, pertinent sequentia.

I. Cap 1, 18. *τι γαρ; πλην παντι τροπω, ειτε προφασει ειτε αλη-* Cap. 1, 18.
θεια, χειρισ καταγγελλεται h. e. Sed quid refert? nihilose-
 cius Christus omni modo annunciatur, sive specie & simulatio-
 ne (Math. 23, 14. Ioh. 15, 22. 2 Thef. 2, 5. ab hominibus Chri-
 stum tegumento vitiorum & malitiae suae usurpantibus) sive
 sincere & legitime; Christus tamen omnibus innotescit.

II. ib. v. 21. *εμει γαρ το ζην χειρισ και το αποθανειν κερδος.* Prop- v. 21.
ομοιοι το ζην χειρισ h. e. Christus scopus est omnis
 vitae meae, quem vita mea & magis assequi, & glorificare stu-
 deo (r). Altera: *και το αποθανειν κερδος*, propterea mori lucrum
 mihi est i. e. moriens nullum damnum facio, quin potius ali-
 quid lucror, arctius enim cum Christo coniungor.

III. v. 22.

(r) conf. c. 7, 7. 8. seq. Gal. 2, 20.

- v. 22. III. v. 22. *εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ μοὶ καρπὸς τῆς ἐργου. Καὶ τί διετησομαι, εὐχαριζῶ.* Cum vero vivere in carne (h. e. vita naturalis, & quidem ut iam est, molesta admodum) in emolumentum (h. e. salutarem & prosperam administrationem) muneris (mei apostolici) (s) aliquid conferat, eoque pertineat; ideo quid eligam nescio (ex duobus, si mihi obtingat potestas eligendi).
- Cap. II, 6. IV. Cap. 2, 6. *ὅς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπαρχὼν οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα (i. e. κατ' ἴσα μερῇ) θεῷ* Qui Christus Iesus, licet omnes divinas perfectiones possideat, & nonnunquam illas etiam manifestaverit, tamen illud esse aequaliter Deo, non iactavit, non more triumphantium spolia hostibus erepta pompose ostentantium, magna ambitione in hunc orbem processit.
- v. 11. V. ib. v. 11. *καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται*; ut omnis lingua confiteatur (i. e. internam magnam de illo opinionem profiteatur). Hoc proprie entium ratione praedictorum est, cuiusvis ordinis, linguae, rationis, aetatis, improprie autem & obiective, de omnibus irrationalibus & inanimatis dici potest, quatenus ex illis Deus cognoscitur, & stimuli ad illum colendum indefumuntur.
- Cap. III, 11. VI. Cap. 3, 11. *εἰπὼς κατανήσω εἰς τὴν ἐξανάσθησιν τῶν νεκρῶν.* *Εἰπὼς* modestiam Pauli & desiderium huius rei, magno periculo obnoxiae, significat (t). *Εξανάσθησις νεκρῶν* proxime resurrectionem mortuorum futuram indicat, cum qua aeterna & ineffabilis piorum felicitas incipit (u); remotius resurrectionem spirituales (v). Vtraque hic intelligenda, praecipue prima. *Κατανήσω* i. e. rem diu & valde desideratam consequi, obviam illi venire votis anhelantibus & antecedente perceptione.
- VII. Cap. 4, 3. *ὡν τὰ ὀνόματα ἐν βιβλίῳ ζωῆς.* Liber vitae est notitia, memoria, decretum Dei, circa gratiosam acceptationem & susceptionem in catalogum filiorum aut civium, aut

(s) 1 Tim. 3, 1. 2 Tim. 3, 17. 4. 5. (t) vide Act. 27, 12. Rom. 1, 10. 9, 14. (u) Ioh. 5, 25. 28 seq. 6, 54. 58. Act. 24, 15. 2 Tim. 1, 18. 1 Cor. 15, 42. (v) Ephes. 2, 5. 5, 14. Colos. 2, 13. 3, 1.

aut familiae societatem: quemadmodum scil. qui hoc in mundo per litteras atque instrumenta scripturarum in numerum filiorum adoptatur, ius omne adscribitur, ius civitatis omniumque privilegiorum civilium, adipiscitur: qui in familiam adfiscitur, iuribus familiae fruitur &c. Sunt verba SEB. SCHMIDII in disp. de *phrasi scripturae deletionis e libro vitae* Argentorati 1688. pag. 22. 23.

VIII. Cap. 4, 7. *Και η ειρηνη τε θεου η υπερεχουσα παντα νοη, Cap. IV, 7. Φρηνησει τας καρδιας υμων, και τα νοηματα υμων εν χριστω ιησου.*
 h. e. pax Dei (complexus omnis felicitatis c. 1, 2. Ioh. 20, 19. 26.) a Deo profecta, quam intellectus noster cancellis circumscriptus, comprehendere & lingua describere nequit, custodiet, tanquam praesidium, animum s. voluntatem vestram, eiusque in Deum inclinationem, in coniunctione cum Christo, per vim eius, & ope repraesentationis bonorum in communionem eius assequendum 1 Petri 1, 5. 2 Cor. 1, 27.

IX. Cap. 4, 15. iam supra explicavi Sect. 3.

V. F5.

SECTIO XIV.

DE COMMENTATORIBVS.

In hanc epistolam praeter interpretes librorum N. T. & episto-
 larum Pauli omnium, commentati sunt. Interpretes
Lutherani.

I. EX NOSTRATIBVS.

- 1) CHR. ALTHOFERVS in animadversionibus sacris in epist. ad Philippienses. Nor. 1647. 4.
- 2) BARTHOE. BATTI comment. in epist. ad Ephes. Philippienses & Colossenses XVII disp. Gryphisw. 1627. 4.
- 3) IOACH. IVST. BREITHAVPT in animadv. exegeticis & dogmar. pract. in epist. ad Philip. Halae 1703. 4.

H

4) 10-

- 4) IOANNES BVGENHAGIVS in annot. in 8. Argentorati 1524. Basil. 1525. 1527.
- 5) GE. CALIXTI expositio litteralis. Brunsvigae 1654. 4.
- 6) IO. ANDR. GLEICHENS Erklärung in 35 Predigten. Dresdae 1715. 4.
- 7) NIC. HEMMINGII comment. Witteb. 1564. 4.
- 8) CHRISTOPH HOFMANNI comment. in epist. ad Philippenses. Basil. 1541. 8.
- 9) IO. CONR. KESLERI observat. philol. in quaedam loca epist. ad Philip.
- 10) IO. KINTHISH collectanea in epist. Pauli ad Philip. Francof. 1544.
- 11) DAN. LAGVS in epist. ad Philippenses.
- 12) CHRIST. MEHLFÜRERI comment. in epist. ad Ephes. Philip. & Colof. Norib. 1628. 4.
- 13) IO. QVISTORPII comment. analytic. Rost. 1636. 4.
- 14) MICH. REGERVS in epist. ad Galatas & Philip. Lubec 1669. 4.
- 15) BALTH. SCHEIDII septenarius disp. in epist. ad Phil. Argent. 1688. 4.
- 16) SEB. SCHMID. Luneb. 1668.
- 17) IO. CHRIST. SCHOMERI exegetis in epist. Paulinas, editore IO. FECHTIO. Rost. 1700. 4.
- 18) BALTHASAR STOLBERGII praelectiones.
- 19) IO. TARNOVII comm. in epist. ad Ephes. Philip. Col. & Thesfal. Lipsiae 1636. 4.
- 20) PETRI IOAN. WANDALINI Paraphrasis, Danice Slewici 1650. 8.
- 21) GEORG. WEINRICHII explicatio epist. ad Philip. Lipf. 1615. 4.
- 22) HIERON. WELLERI Enarratio in epist. ad Philip. Norib. 1551.
- 23) IO. WIGANDI annot. in epist. ad Philipp.
- 24) GEORGII ZEAEMANNI commentarius.

Reformati. II. REFORMATI.

- 1) IO. CALVINVS in omnes epistolas Pauli. Genev. 1551. fol.
- 2) THOMAS CARTWRIGHT comment. in epist. ad Philipp.
- 3) IO. CROCIVS in comment. in epistolas Pauli minores 2 vol. in fol. Marpurgi 1663. Casellis 1681.

4) IO.

- 4) IO. DALLAEI sermons sur l'epitre aux Philippiens en 2 tom. 1644 & 1647.
- 5) D. IAC. ELSNERI Brief an die Philipper erkläret. Berlin 1741. 4.
- 6) ROB. FERGVSSON in epist. ad Philip. 1658. 8.
- 7) FRANCISCI GOMARI analysis & explicatio.
- 8) DAN. GERDESII observat. in loca quaedam epistolae ad Philip. in miscell. Gröning. III. P. 2. n. 6.
- 9) PETRI VAN DER HAGEN conciones in epistolam ad Philippenses, Belgice in 4. Amstelodami 1673. Erklärung über den Sendbrief an die Philipper. Franckf. 1710. 4.
- 10) SERVATHI HAZEVÖET over de Brieven aan de Gemeenten te Efezen en Filippi, Leiden 1715. 4.
- 11) IO. MARTINI analysis epistolarum Pauli ad Philippenses &c. 2 vol. in 8. Groningae 1658. 1663.
- 12) WOLFGANG MVSCLII comm. ad Philip. Colof. Theff. Tim. Basil. 1578. 1598. fol.
- 13) CASP. OLEVIANI notae in epist. ad Philip. Genev. 1580. 8.
- 14) IAC. PIERCII paraphrase and notes on the epistle of St. Paul to the Philippians.
- 15) MENARD. HENR. SCHOTANI analysis & comment. in epist. ad Philippenses. Franckf. 1644. 4.
- 16) SAL. VAN TIL comment. in 4. Pauli epist. ad Corinth. Ephes. Philip. & Colof. editore Dan. Bedber. Amstel. 1726. 4.
- 17) HIERONYMI ZANCHII comment. in ep. ad Philipp. Col. & Theff. 1595.
- 18) HVLRICI ZWINGLIJ annotationes.

III. PONTIFICII

Pontificii.

- 1) GVILLELMVS ROTHVEL Postillae.
- 2) IO. HOFME'STERVS in Enarrat. in epist. ad Philip. 8. Friburgi / Brisgoae 1545.
- 3) AVGVSTINVS DE QVIROS.
- 4) LANCELOTTVS RIDLEY comment. in epistol. Pauli ad Ephesios, Philippenses & Colossenses.
- 5) PETRI STEVARTII comm. in epist. ad Phil. Colon. 1595. 4.

6) IO.

60 *Introd. in ep. ad Philip. Sect. XIV. de commentatoibus.*

6) IO. ANDR. VELASQUEZ comment. & annot. in epist. ad Philip.
Lugd. 1636. fol.

Vide Ven. D. BAYMGARTEN theologicische Bücher, Kentnis pag. 70
& 74. cl. MICH. LILIENTHALS biblischen archivarium, Königsberg
1745. pag. 615. C. STARCKII appendicem ad tom. 3. synopf. bibl.
exeg. in N. T. I. H. HEIDEGGERVM l. c. pag. 905. RAMBACHII instit.
herm. sacrae pag. 702. & IACOBI LE LONG bibliothecam sacram tom.
2dum. Parisiis 1723. fol. pag. 1149. Qui autem illos seire cupit,
qui singulos versus explicarunt, adeat laudatum LILIENTHAL l. c.

M. WILDESHAVSEN bibliothecam disput. p. m. 94. & SCHETS-
LIGII bibliothecam disp. parte 3. pag. 123 133.

ERRATA.

Pag. 9. lin. 2. lege illustratum. Pag. 10. lin. 26. lege Philippos.
Pag. 14. lin. 20. principium. P. 16. lin. 4. observ. Spanhemium.
P. 21. l. 7. sit, disquirat. P. 28. l. 13. Amolitur. P. 29. l. 28.
theol. loco philol. P. 34. l. 5. Philippos.

F I N I S.



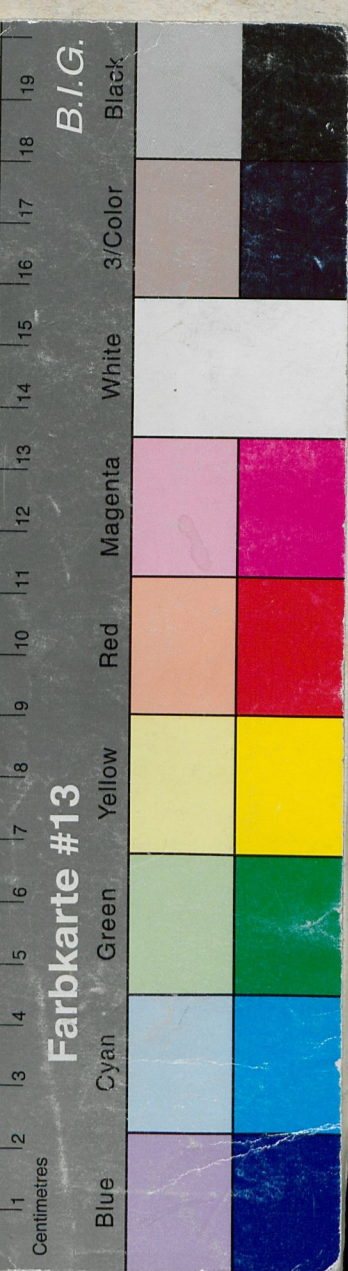
94 A 7362

ULB Halle 3
001 840 606



56.





29

INTRODVCTIO
HISTORICO - THEOLOGICA
IN
EPISTOLAM PAVLI
AD
PHILIPPENSES
ADORNATA STUDIO
ANTONII FRIDERICI BVSCHING
STADHAGA-SCHAVMBVCGICI
CVM PRAEFATIONE
D. SIGISM. IAC. BAVMGARTEN



HALAE MAGDEBVRGICAE
Impensis officinae librariae LÜDERWALDIANAЕ, 1746.

34

